

KESKKONNAAGENTUUR

ESTONIAN ENVIRONMENT AGENCY

**ULUKIASURKONDADE SEISUND JA
KÜTTIMISSOOVITUS 2017**
*Status of Game populations in Estonia and proposal
for hunting in 2017*

Koostajad: Rauno Veeroja
Peep Männil

Tartu 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	2
ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET	4
ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD	12
SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LIIGITI	16
PÕDER (ALCES ALCES)	16
METSSIGA (SUS SCROFA)	29
PUNAHIRV (CERVUS ELAPHUS)	42
METSKITIS (CAPREOLUS CAPREOLUS)	50
KARU (URSUS ARCTOS)	60
HUNT (CANIS LUPUS).....	67
ILVES (LYNX LYNX).....	75
HALLHÜLJES (HALICHOERUS GRYPUS)	80
HARILIK ŠAAKAL (CANIS AUREUS).....	81
REBANE (VULPES VULPES)	84
KÄHRIKKOER (NYCTEREUTES PROCYONOIDES)	87
KOBRA (CASTOR FIBER).....	90
HALLJÄNES (LEPUS EUROPAEUS).....	92
VALGEJÄNES (LEPUS TIMIDUS)	94
METSNUGIS (MARTES MARTES).....	96
KIVINUGIS (MARTES FOINA)	98
MINK (NEOVISON VISON).....	100
TUHKUR (MUSTELA PUTORIUS)	102
MÄGER (MELES MELES)	104
JAHILINNUD	107
KOKKUVÕTE	113
SUMMARY.....	115

SISSEJUHATUS

Kõiki jahiulukeid komplekselt käsitlevaid ulukiseire aruandeid on koostatud 2009. aastast alates ning 2013. aastal jõustunud jahiseadusega anti neile iga-aastaselt koostatavatele dokumentidele ka seadusandlik alus. Aruanded, mis sisaldavad hinnanguid erinevate ulukipopulatsioonide seisundite ja nende muutuste kohta koos juurdekasvuprognoside ja kütmissoovitustega järgnevas jahihooajaks, on oluliseks baasiks teaduslikel alustel põhineval ulukiasurkondade kaitse ja jätkusuutliku kasutuse korraldamisel Eestis.

Erinevate meetoditega (kütmisstatistika, ruutloendus, sõraliste pabulaloendus, jahimeeste hinnang arvukusele, ulukivaatlused, ulukikahjustused, kütitud isendite info) kogutud andmete võrdleva analüüsi tulemusel antakse erinevate parameetrite (levik, arvukus, sooline-vanuseline struktuur) jälgimise kaudu hinnang asurkonna seisundis toimunud muutustele, prognoositud juurdekasvu põhjal küttimishooaja eelsele seisundile ning tehakse vastavalt sellele kütmissettepanekud. Enamuse liikide (peamiselt väikeulukid) kohta tehtavad kütmissettepanekud ei ole numbrilised, vaid näitavad soovitatavate muudatuste suunda võrreldes varasemate aastatega.

Detailse informatsiooni puudumise tõttu ei tee eluslooduseosakonna ulukiseire töörühm ettepanekuid mitte jahipiirkondade tasemel, vaid puudutab väikseima üksusena maakondi. Jahipiirkonna põhise usaldusväärse informatsiooni saamiseks tuleks rakendada muid seiremeetodeid, näiteks hirvlaste puhul kõiki jahipiirkondi katvat pabulaloendust ning koguma märgatavalt suuremas koguses infot lokaalsete ulukikahjustuste kohta.

Nende liikide puhul, kelle kütmissettepanekud on väljendatud arvuliselt, peaks maakonnasisene kütmissahtude ja vajadusel ka -struktuuri jaotus saama korraldatud jahindusnõukogudes vastavalt olemasolevale kohalikule informatsioonile. Selle üheks olulisimaks osaks on teave vastavate liikide isendite tekitatud kahjustuste suuruse ja lokaliseerimise kohta. Seepärast on käesolevas aruandes toodud lisana ka detailsem metsaregistri väljavõtte ulukikahjustest teadaandvatest metsateatistest ja metsakaitse ekspertiisidest, kus kahjustajateks on märgitud ulukid.

Seoses kasvanud vajadusega jahimaa kasutajatest sõltumatute seireandmete kogumiseks on viimastel aastatel lisaks projektipõhiste partneritele kaasatud ka Keskkonnaameti

spetsialiste. Keskkonnaameti panus ulukiseiresse hirvlaste kahjustuste hindamisel proovitükkidel on suure väärtusega. Kuna inimressursist on alati ja jätkuvalt puudus, on koostöö Keskkonnametiga ka järgnevatel aastatel vähemalt samas mahus oodatav. Koostöö märgatavat paranemist kahe jahindust koordineeriva ametkonna vahel viimastel aastatel ei saa alahinnata.

Käesolevas aruandes kirjeldatakse jahilukite asurkondade seisundis aastate jooksul toimunud muutusi ning analüüsitakse nende põhjusi, antakse hinnang asurkondade seisundile 2016/2017. aastal ning tehakse küttimeetpanekud 2017. aasta jahihooajaks. Küttimeetpanekud on liigiti erinevad ning sõltuvad vastava liigi kohta kogutava informatsiooni hulgast ja vajadusest. Hundi ja hallhülge kohta käesolevas aruandes konkreetseid küttimeetpanekuid ei tehta, need esitatakse käesoleva aruande lisadena enne vastava jahihooaja algust.

Seireandmete kogumise metoodilised juhendid ja vormid, aga ka ulukite rakendusüritingute ja inventuuride aruanded ja tegevuskava suurkiskjate kaitse- ja ohjamise korraldamiseks on kättesaadavad Keskkonnaagentuuri kodulehelt www.keskkonnaagentuur.ee. Ulukiseire aastaaruannetega peaksid regulaarselt tutvuma kõik jahimaa kasutajad, jahindusnõukogude liikmed ning jahindusega seotud riigisektori töötajad. Lisaks regulaarsetele küttimeetpanekutele tuuakse aruannetes välja ka muud meetmed, näiteks vajalikud muudatused seadusandluses.

Käesolev aruanne on koostatud eluslooduseosakonna ulukiseire töörühma poolt, kuhu andsid lisaks koostajatena märgitud isikutele olulise panuse ka Inga Jõgisalu, Marko Kübarsepp ja Jüri Tõnisson. Ulukiseire töörühm tänab käesolevaga kõiki seireandmete kogumisega seotud jahimehi ning andmete kogumisse panustanud Keskkonnaameti töötajaid ning teisi koostööpartnereid.

ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET

Seirearuande koostamisel on kasutatud erinevate ulukiliikide küttime, ruutloenduse, vaatluste, jahimeeste hinnangupõhise loenduse, ulukikahjustuste ning hirvlaste pabula-loenduse andmeid. Põdra ja suurkiskjate puhul on kasutatud ka kogutud bioproovide analüüsidesaadud tulemusi. Suur enamus seire algmaterjalidest on kogutud jahimeeste poolt vastavalt keskkonnaministri määrusele „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus“ (RT I, 29.05.2013, 7) järgides Keskkonnaagentuuri (KAUR) kodulehel (www.keskkonnainfo.ee) olevaid andmeedastusvorme ja metoodilisi juhendeid. Kogutud andmed ja biomaterjal on analüüsitud KAUR eluslooduse osakonnas, va suurkiskjate kahjustused, mille kogumise ja analüüsiga tegeleb Keskkonnaamet. Hallhülge seire tulemused on võetud hallhülge 2016. a seirearuandest:

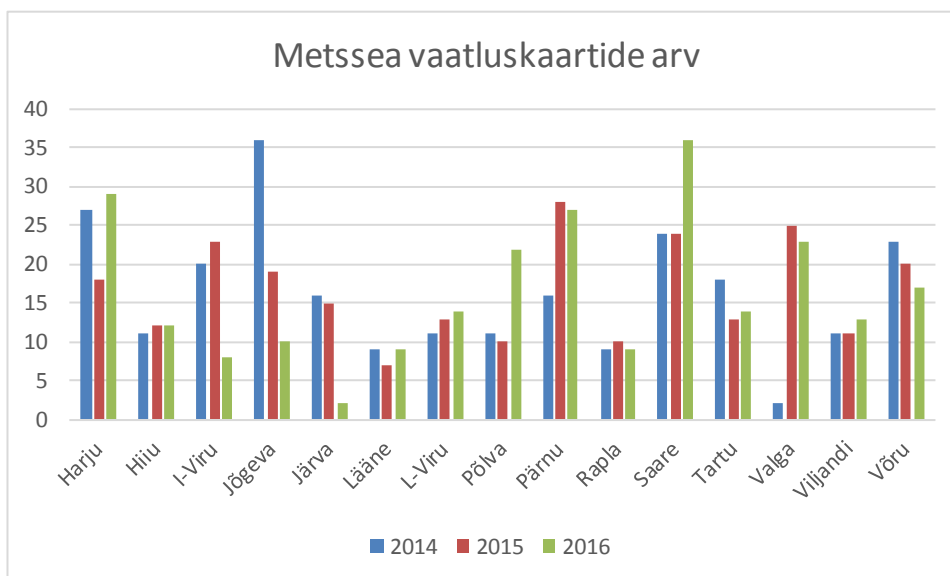
http://seire.keskkonnainfo.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=3825:hallhueljes-2016-a&catid=1331:elustiku-mitmekesisuse-seire-2016&Itemid=5834

Järgnevalt anname ülevaate 2016. aastal kogutud seireandmetest, mille analüüsidesaadustel ning eelnevatel aastatel samasuguse metoodikaga kogutud andmete võrdlusel antud aruanne põhineb.

Lisaks kõikidest jahipiirkondadest laekunud küttimeandmetele ja arvukuse/arvukuse muutuse hinnangutele analüüsiti 340 põdra, 358 metskitse, 245 metssea, 72 punahirve, 220 hundi ja ilvese ning 240 karu vaatlustlehele märgitud andmeid. Biomaterjalina analüüsiti kütitud põtrade vanuse määramiseks hammaste arengu ja kulumise järgi ligemale 3500 isendi alalõualuud. Ühtsele standardile vastavalt mõõdeti 1394 viimasel jahihooajal kütitud põdrapulli sarve. Kütitud põdralehmade viljakusproove laekus eluslooduse osakonda ja analüüsiti 685. Kütitud suurkiskjatelt ja šaakalilt kogunes vanuse määranguks 134 hambaproovi ning viljakusnäitajate määranguks 76 kütitud emaslooma sigimiselundkonda.

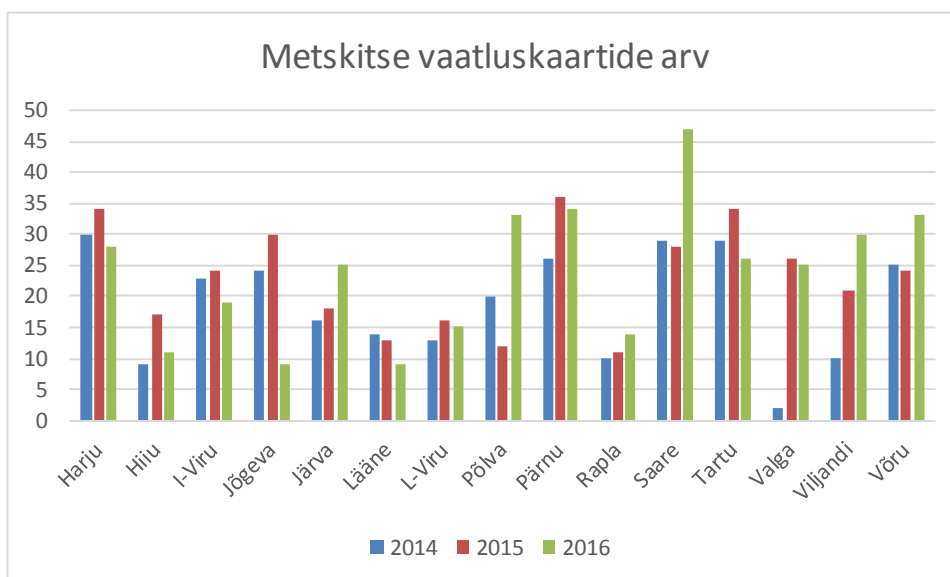
Jahipiirkonna kasutajate arusaam oma kohustusest koguda ulukiseire andmeid on maakonniti jätkuvalt väga erinev. Võtame näiteks metskitse ja metssea vaatlusandmed, mille alusel jälgitakse muutusi populatsioonide soolises ja vanuselises struktuuris. Siin tuleb vaadata pigem trendi, mitte vaatluskaartide absoluutarvu, kuna maakonnad on erineva suurusega ning osadest jahipiirkondadest saadetakse vaatluskaarte enam kui üks.

Üldjoontes näitab see siiski seda, millises maakonnas on jahimaa kasutajad enam kohusetundlikud ja millises vähem.

Esitatud metssea vaatluslehtede arv aastatel 2014–2016.

Number of presented wild boar observation sheets in 2014–2016.

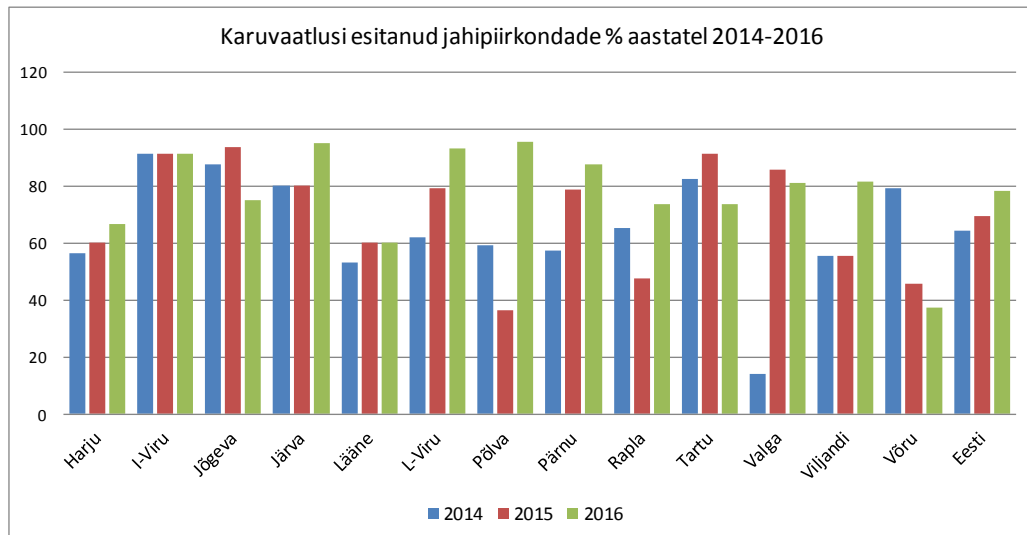

Esitatud metskitse vaatluslehtede arv aastatel 2014–2016.

Number of presented roe deer observation sheets in 2014–2016.

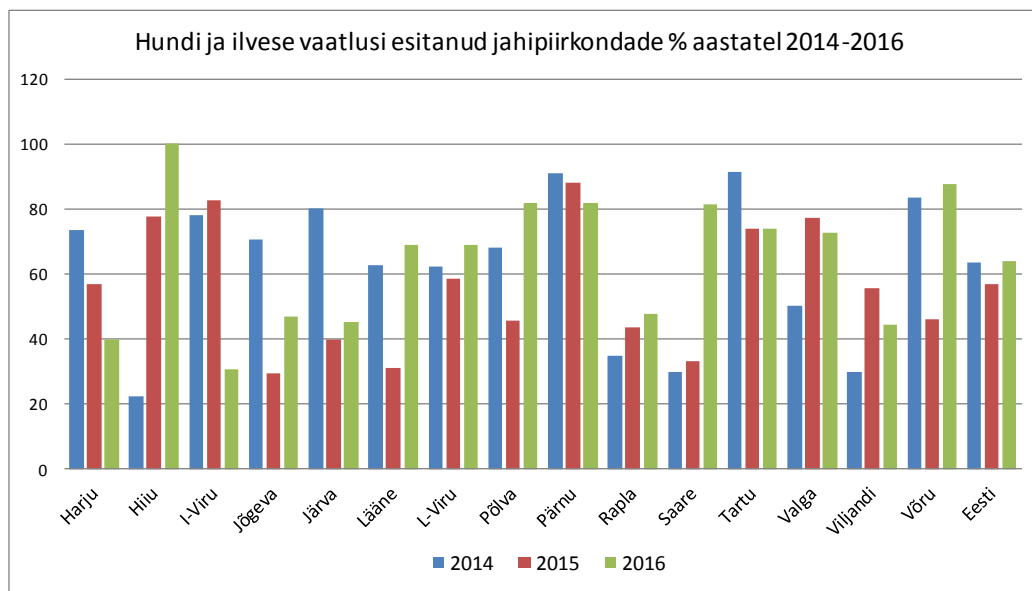
Suurkiskjate kohta laekus 2016. aastal eelneva aastaga võrreldes enam nii karu kui ka hundi-ilvese vaatluslehti. Karu vaatluslehti edastati eelnevate aastatega võrreldes märgatavalt vähem vaid Võru maakonnast, kus tehti vaatlusi alla 40% jahipiirkondades. Üle 90% esitati karu vaatlusi aga Ida-Viru, Järva, Lääne-Viru ja Põlva maakonna

jahipiirkondadest ning sellele piirile väga lähedale on jõudnud ka Pärnumaa. Hundi-ilvese vaatluslehtede osas saab positiivsena välja tuua Hiiumaa 100%-ga, aga ka Põlva, Pärnu, Saare ja Võru maakonna, kust esitati üle 80% vaatlusi, negatiivsena aga Harju, Ida-Viru, Jõgeva, Järva, Rapla ja Viljandi maakonnad, kust esitati vaatlusi alla 50% vajalikust mahust. Puudulike andmete tõttu ei ole võimalik adekvaatselt hinnata populatsiooni suuruse ja juurdekasvu muutusi neis maakondades ning paratamatult mõjutab see ka kogu Eesti kohta käivaid arvukushinnanguid.

Karu vaatlusi esitanud jahipiirkondade % aastatel 2014–2016 Eesti mandriosas.

Proportion of hunting districts that have presented bear brown observations in recent years on mainland part of Estonia.

Hundi ja ilvese vaatlusi esitanud jahipiirkondade % aastatel 2014–2016.

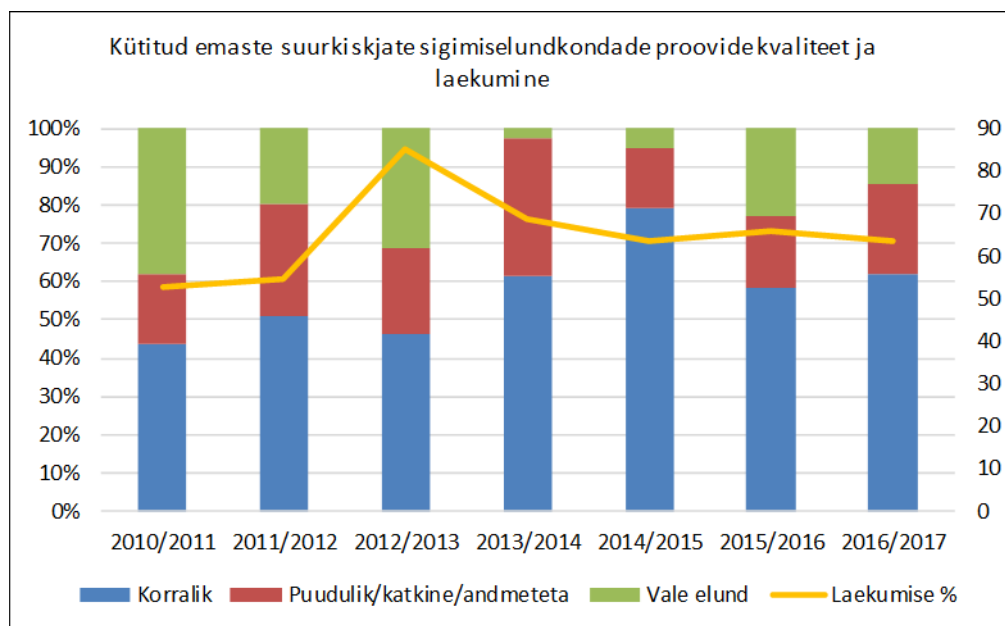
Proportion of hunting districts that have presented wolf and lynx observations in recent years.

Neil jahipiirkondade kasutajatel, kes ei ole vastavalt seadusest tulenevale kohustusele oma ülesannet täitnud, ei ole moraalselt õigust andmete analüüsijat ja tulemuste esitajat kritiseerida, samuti nõuda ressursi kasutajana teistega võrdset kohtlemist.

Kütitud suurkiskjatelt saadud bioproovide osas saab jahimehi taas pigem laita kui kiita. Vanuse määranguks vajalikke hambaproove koguti kütitud huntidelt 69% (2015. aastal 68%), kütitud karudelt 65% (2015. aastal 71%) ja šaakalilt 59%. Kütitud emaste huntide ja karude sigimiselundkondade proove laekus 64% ehk 66-lt kütitud emasloomalt 42; see on võrreldes eelmise aastaga enam-vähem sama tase. Hea kvaliteediga ehk terveid emakaid koos munasarjadega ja arusaadavalt märgistatud proove koguti 62%. 2015/2016 hooajal oli aruande koostamise hetkeks hea kvaliteediga proovide osakaal analüüsitud materjalist vaid 35%, kuid tagantjärgi laekus veel proove, mis tõstsid hea kvaliteediga proovide laekumise osakaalu 58%-le.

Valede elundite (kusepõis) osakaal esitatud materjalist oli möödunud jahihooajal hundi puhul 13% ning karu puhul 17% (kokku 14% kogu materjalist). Võrdluseks esitasid jahimehed 2015. jahihooajal emakate asemel hundi kusepõisi 32% ja karu kusepõisi 6% (koos tagantjärgi laekunud materjaliga kokku 19% kogu materjalist). Kütitud 18-lt emaselt šaakalilt koguti sigimiselundkondade proove 9 (50%), neist vaid 1 proov oli valesti võetud. Sellel aastal hakkas silma korralikult märgistamata bioproovide (eelkõige lihaproovid) hulk. Mõned näited niisuguste proovide kohta: lihaproovi ja hambatüki juures oli ainult silt kirjaga „Marguse hunt“ või „Haapsalu Ago“, kahe erineva looma proovid ühes kotis ja infoks „Illi 1 ja Illi 2“, kahel emakal ainsaks kirjaks „Oleg“ ja „Raul“ (vahest kõige naljakam proovi märgistus läbi aegade). Esines ka sellised proove, kus on näha, et proovil oli info juures, kuid märgistamisel on kasutatud markerit, mis ei ole vee- ja kulumiskindel. Siinkohal meeldetuletuseks, et kõikidel bioproovidel peab olema järgmine info: jahipiirkonna nimi, küttimise kuupäev, jahiloa number, uluki liik ning proovi nimetus.

2014. aastal tehti ja jaotati kõigile jahipiirkondadele metoodiline õppefilm „Biomaterjalide kogumine ja ulukivaatlused“ eesmärgiga parandada seireandmete kvaliteeti. Kes pole seda veel vaadanud, soovitame seda nüüd kindlasti teha.

Sarnaselt eelmiste aastatega saadi osa olulistest andmetest mitmetelt jahipiirkonna kasutajatelt kätte suure vaeva ja märkimisväärse hilinemisega, mistõttu venis taas näiteks möödunud jahihooaja küttimistulemuste koondi koostamine. Valdavalt on suurteks hilinejateks ühed ja samad jahipiirkondade kasutajad, kelle telefoninumbrid juba pähe jääma hakkavad.

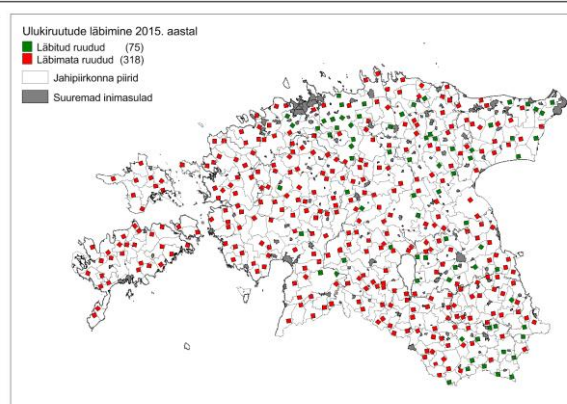
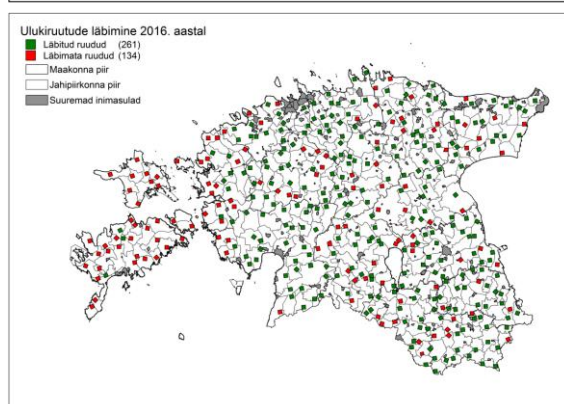
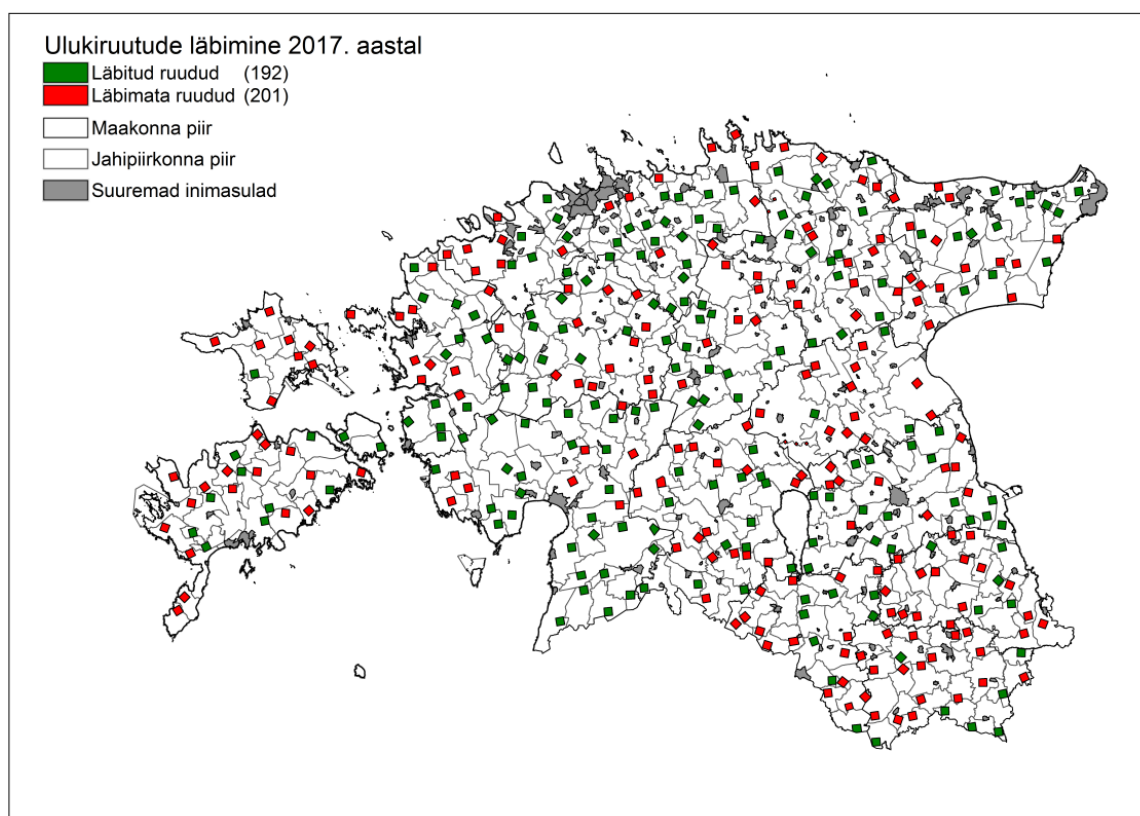
Maakondadest paistavad kokkuvõttes andmete hea esitamise poolest silma Pärnumaa ning suured arenguhüpped teinud Põlva- ja Saaremaa, kehvemate edetabelit juhivad jätkuvalt Lääne ja Rapla maakonnad ning nende kõrvale on lisandunud suurima taandarengu teinud Jõgevamaa. Viimased kolm mainitud on need vähestest maakondadest, kus puudub enamusi jahihühendusi ühendav maakondlik katusorganisatsioon, kes vajadusel jahipiirkondade juhtidele nende seadusest tulenevaid kohustusi meelde tuletaks.

Möödunud talve iseloomustas taas suhteliselt kõrge õhutemperatuur ning veebruari teisest nädalast alates väga heitlikud lumeolud. Pehme ja küllaltki lumevaene talv oli soodne paljudele liikidele. Madalast temperatuurist ja toidupuudusest tingitud isendite looduslik suremus jäi madalaks ja isendite konditsioon sigimisperioodi alguseks heaks. Neist asjaoludest tingituna võib käesoleval aastal oodata mitmete liikide puhul taas head juurdekasvumäära.

Ulukiseire seisukohalt oli möödunud talv eelnevast mõnevõrra kehvem, kuna mitmed seiremeetodid põhinevad just jälgede loendusel lumelt. Nii jäi 2017. aasta jäljeloendustel läbitud ruutude osa (192 ruutu 395-st) aasta varasemale alla (261 ruutu 395-st) ning

kehvematel lumeolude tõttu ei saanud piisavas koguses andmeid (alla 50%) enam kui pooltest maakondadest. Taas said ruutloenduse paremini tehtud need, kes tegid seda enne veebruari keskpaika.

Eelmise nelja aasta kogemustele tuginevalt tulekski järgnevatel aastatel sobivate lumeolude olemasolul ruutloendus ära teha juba jaanuaris/veebruaris ning selle edasilükkamist märtsikuuse tasuks igal juhul vältida. Samas on huvitav, et lumikate, mis oli paljudele ebapiisav ruutloenduse läbiviimiseks, pakkus siiski piisavalt võimalusi jahipidamiseks, kuna hundi ohjamist võib möödunud talvel pidada vägagi edukaks.

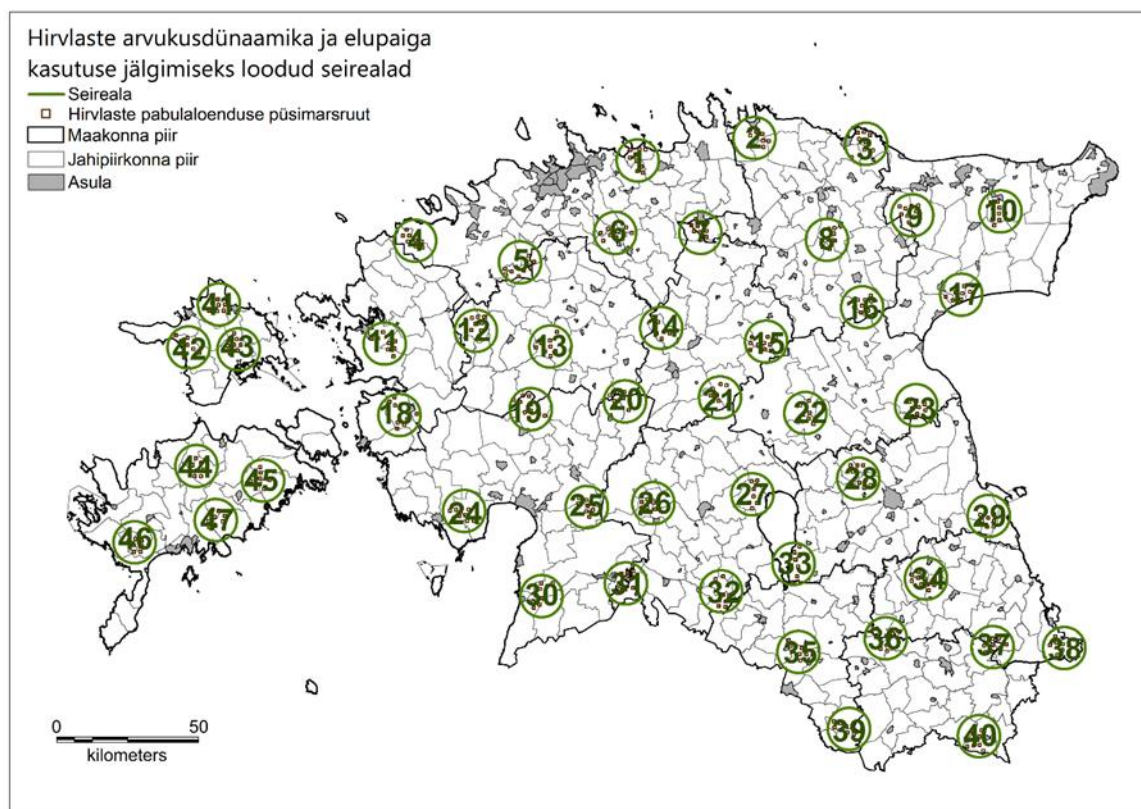

Ulukijälgede loendusruutude läbimine 2017. aastal ning võrdlus 2016. ja 2015. aasta loendustega.

Location of 12 km long (quadrat shape 4x3 km) permanent transects of winter track counts. The color of the quadrats indicates whether the counts were carried out (green) or not (red) in current year.

Lisaks jahimeestelt kogutavate andmete ja materjalide analüüsile viidi koostöös Keskkonnaameti spetsialistidega läbi 2017. aasta kevadel üle riigi juba tavapäraseks saanud värske põdrakahjustuse seire, mis seekord hõlmas 1732 proovitükki ja millest 1025 paiknesid männinoorendikes ning 707 koorimiskahjustuste eas kuusikuis. Keskkonnaameti abi on siinkohal väga oluline ning loodame selle hea koostöö jätkamist samas mahus ka tulevikus.

SA KIK toel teostati 2015. aasta kevadel esmakordselt 46-l üle riigi süstemaatiliselt paigutatud seirealal hirvlaste talviste pabulahunnikute loendus. Kõikidele seirealadele paigutati valdavalt metsaaladele 32 km loendusmarsuuti (kaheksa ruudu kujulist 4 km pikkust transekti), kus loendati 2 m laiusel alal kõik hirvlaste poolt viimasel talvel tekitatud pabulahunnikud. Lisaks hirvlastele koguti pabulaloendustel analoogset infot ka metssea, jäneste ja kanaliste ekskrementide kohta. Järgnevatel aastatel on seda tegevust jätkatud 47-l alal ning saadud tulemused täiendavad väga oluliselt ülevaadet hirvlaste (ja metssea) asustustiheduse muutustest.

Hirvlaste arvukusdünaamika ja elupaiga kasutuse jälgimiseks 2015. a kevadel loodud seirealade ja nendele märgitud pabulaloenduse transektide paiknemine. 2016. a lisandus üks seireala Saaremaale. *Monitoring areas of cervids and permanent transects of pellet group counts.*

2017. a talvel jätkati ka aasta varem alustatud jäljeloenduste läbiviimist pabulaloenduste aladel olevatel ruutloenduse ruutudel paralleelselt jahimeeste teetuga. Selle algseks eesmärgiks oli peamiselt sigade Aafrika katku leviku tingimustes koguda lisaks sõltumatuid seireandmeid.

ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD

Küttimismahu muutus – kütitud isendite arvu suhteline muutus (KM) protsentides võrreldes eelneva jahihooajaga. $KM = 100 * (K_{(A)} - K_{(A-1)}) / K_{(A-1)}$, kus A on aasta. Käesolevas aruandes esitatud 2016. aasta küttimise muutus võrreldes 2015. a jahihooajaga.

Pesakondade arv – kasutatakse suurkiskjate karu, hundi ja ilvese puhul. Välja on toodud vaatlusandmete analüüsi käigus saadud eraldi pesakonnad maakonniti. Kui pesakondade territooriumid asuvad mitme maakonna piires, on pesakond pandud maakonda, kuhu jäi suurem osa pesakonna territooriumist (kus oli tehtud suurem hulk vaatlusi). Karu puhul on välja toodud vaid sama-aastaste poegadega pesakonnad.

Pesakondade arvu muutus – väljendatakse märkidega +, - või =. Muutuste hindamisel arvestatakse hundi ja ilvese puhul kahte viimast aastat. Karu puhul on võrdluses kasutatud kahe järjestikuse aasta pesakondade arvu keskmist $K = (P_{(A)} + P_{(A-1)}) / 2$, kuna sama emaste põlvkond sigib reeglina iga kahe aasta tagant.

Siinkohal tuleb arvestada sellega, et pesakondade arvu muutus väljendab olukorda enne jahihooaega, jäljeindeksi muutus ja jahimeeste hinnang arvukuse muutusele aga jahihooaja järgset olukorda.

Jäljeindeks (JI)

Käesoleva aruande tabelites on esitatud jäljeradade võimaliku maksimaalse vanuse suhtes korrigeeritud jäljeindeksite väärtused e **jäljeindeks** on loendusmarsruudiga ristuvate jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta jagatud jälgede võimaliku maksimaalse vanusega päevades (24h -1; 36h - 1,5; 48h - 2; 60h - 2,5). Jälgede võimaliku maksimaalse vanuse leidmisel on aluseks võetud viimase vanu jälgi katva lumesaju lõpu orienteeruv kellaeg.

Jälgede vanuse suhtes korrigeerimata jäljeindeks – ruutloenduse käigus loendatud keskmine jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

Üle-eestilist asustustiheduse ja küttimise dünaamikat iseloomustavatel graafikutel on eraldi välja toodud nii jäljeradade vanuse suhtes korrigeeritud (aastatel 2010–2017) kui ka korrigeerimata jäljeindeksi muutused (aastatel 2006–2011).

Jäljeindeksi muutus – Erinevate ulukiliikide jäljeindeksite suhteline muutus protsentides (JM). $JM = 100 * (JI_{(A)} - JI_{(A-1)}) / JI_{(A-1)}$, kus A on aasta. Käesolevas seirearuandes on esitatud 2017. aasta jäljeindeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

Pabulaindeks – hirvlaste pabulahunnikute (metssea puhul ekskrementide) arv 1 km transekti kohta. Transekti laius on 2 meetrit. Aruande tabelites esitatud pabulaindeksid on ühtlustatud arvestades iga konkreetse loendusruudu läbimise ajaga (kuupäevaga). Tasanduskoefitsendi arvutamisel on arvestatud pabulahunnikute akumulatsiooni perioodi pikkuseks 200 päeva ja selle alguseks võeti 1. oktoober.

Tuhnimisindeks – vähemalt 1 m² suuruste metssea tuhnutud alade arv 1 km transekti kohta. Transekti laius on 2 m.

Liikluses hukkunud isendid – käesolevas aruandes on kasutatud jahipiirkonna kasutaja esitatud jahindusstatistikas toodud andmeid liikluses hukkunud sõraliste kohta.

Värske ulukikahjustus (VUK) – antud aruandes esitatud eeskätt põdra tekitatud värskete kahjustustega puude osakaal seirealadel. Värskest kahjustatud puude hulka loetakse edasise kasvu seisukohast nii olulisel kui ka ebaolulisel määral kahjustatud okaspuid.

Jahimeeste hinnang arvukusele – jahimeeste poolt antud hinnangud ulukite arvukuse kohta jahipiirkonnas. Maakondlikud isendite arvud näitavad jahipiirkondade hinnangute summat, mis on ümardatud kümneni (va punahirvel).

Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele – sõraliste puhul saadud jahimeeste 2017. aasta arvukuse hinnangu andmete võrdlemisel eelneva 2016. aasta omaga, väikeulukite ja suurkiskjate puhul väljendab jahimeeste otsest hinnangut arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga.

Suurulukid

+ arvukus suurenenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

- arvukus langenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

= arvukus jäänud samaks. Muutus eelmise aasta loendusega võrreldes on olnud väiksem kui 5%.

Väikeulukid

Jahipiirkondlike hinnangute summana saadud näidu alusel iseloomustatakse arvukuse muutuse trendi järgnevalt:

+ arvukus suurenenud. Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

++ arvukus oluliselt suurenenud. Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

= arvukus jäänud samaks. Maakondliku loenduse summaarne tõus või langus on olnud väiksem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

- arvukus vähenenud. Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

- - arvukus oluliselt vähenenud. Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust.

Vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv – vaatluskaartidel esitatud keskmine vaadeldud isendite arv ühe vaatluspäeva (vaatlusrea) kohta. Põdra kohta esitatud näitaja leidmisel on aluseks võetud 1. septembrist 31. oktoobrini, metsseal 1. septembrist 20. detsembrini ning metskitsel 1. augustist 31. oktoobrini tehtud vaatluste andmed. Vaatluspäevadena on arvesse võetud vaid need vaatluspäevad, mil loomi kohati.

Küttimissoovitus

↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga suurendada;

↑↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga oluliselt suurendada;

→ – küttida eelmise jahihooajaga sarnaselt (pole põhjust muuta varasemat küttimisstrateegiat);

→ / ↑ – küttida samas mahus või veidi enam;

→ / ↓ – küttida samas mahus või veidi vähem;

↓ – küttimismahtu vähendada;

↓↓ – küttimist oluliselt vähendada.

Iga käsitletava liigi juures on hallis kastis esitatud kokkuvõttev hinnang liigi arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga ja kollases kastis üldistatud soovitus liigi küttimiseks eeloleval jahihooajal võrreldes eelmisega.

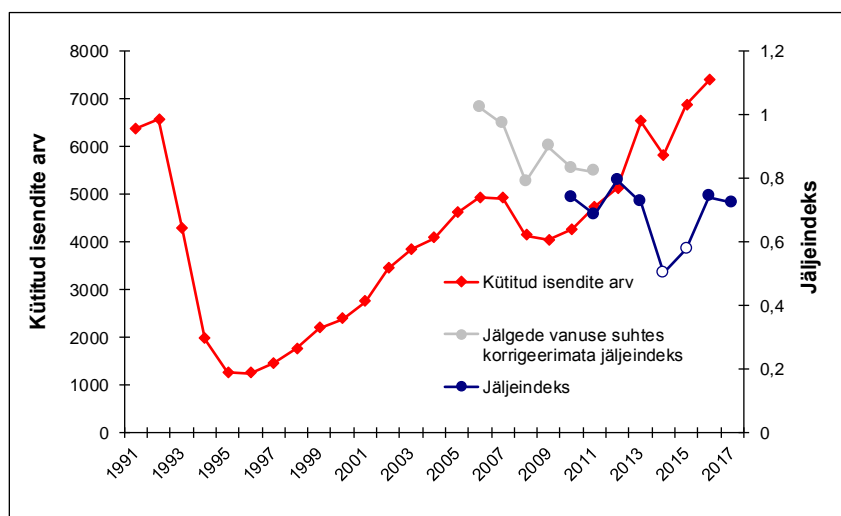
Erinevates aruande tabelites esitatud kollakas kirjas märgitud näitajad on arvutatud väga väikese andmete hulga põhjal, mistõttu ei saa neid pidada järelduste tegemisel piisavalt usaldusväärseks.

Aruandes esitatud küttimise tiheduskaardid on loodud Mapinfo Professional 16.0 tarkvara abil. Küttimiskaartidel kasutatud Eesti kontuur ja maakondade piiride kihi on loonud Maaamet.

Sigade Aafrika katku levikukaartide alusandmed pärinevad Veterinaar- ja Toiduametilt.

SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LIIGITI

PÕDER (*Alces alces*)

A = → / ↓

K = →

Põdra küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of moose hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

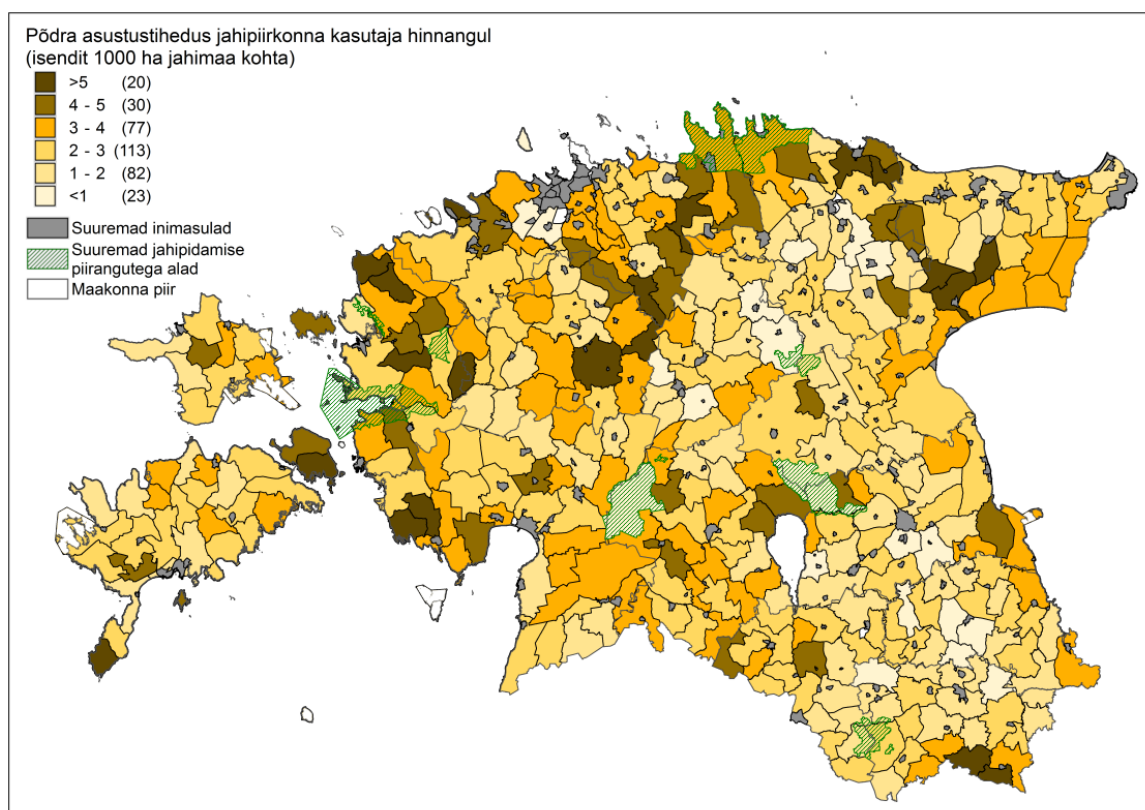
Põdra arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunters estimation (n)			Arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017		2015	2016	2017	
Harjumaa	670	774	800	3,4	0,74	0,56	0,63	0,75	0,91	21,3	1380	1220	1220	0,0
Hiiumaa	165	170	164	-3,5	0,66						310	280	250	-10,7
Ida-Virumaa	287	412	464	12,6	0,71	0,49	0,53	0,65	0,53	-19,1	900	920	940	2,2
Jõgevamaa	261	321	372	15,9	0,68		0,86	0,79			660	600	570	-5,0
Järvamaa	280	346	421	21,7	0,62	0,40	0,54	1,05	0,89	-15,4	590	570	510	-10,5
Läänemaa	468	515	594	15,3	1,45			1,23	1,07	-12,9	880	910	960	5,5
Lääne-Virumaa	443	581	654	12,6	0,67	0,37	0,32	0,65	0,33	-49,6	950	870	810	-6,9
Põlvamaa	180	216	289	33,8	0,41			0,35	0,37	5,6	480	460	440	-4,3
Pärnumaa	842	945	933	-1,3	0,58			0,91	0,66	-27,4	1520	1390	1430	2,9
Raplamaa	511	582	589	1,2	1,11	0,70		1,08	0,67	-38,5	960	930	1010	8,6
Saaremaa	362	382	406	6,3	0,91	0,69		0,72			800	800	770	-3,8
Tartumaa	320	363	388	6,9	0,60		0,40	0,52	0,68	30,4	670	660	650	-1,5
Valgamaa	271	390	393	0,8	0,44			0,50	0,21	-59,0	570	540	480	-11,1
Viljandimaa	516	590	601	1,9	0,81			0,62	0,86	39,1	880	850	870	2,4
Võrumaa	239	286	322	12,6	0,39		0,75	0,87	0,98	12,6	510	490	500	2,0
Kokku Total	5815	6873	7390	7,5	0,73	0,50	0,58	0,74	0,72	-2,8	12060	11490	11410	-0,7

2016. aasta jahihooajal püstitasid Eestis jahimehed juba teist aastat järjest uue põdra jahi rekordi, küttides Eestis kokku 7390 looma. Teadaolevalt ei ole kunagi varem ametlik põtrade küttimine Eestis ületanud 7000 isendi piiri. Võrreldes varasemaga suurenesid küttimismahud kõikides maakondades peale Pärnu- ja Hiiumaa. Niivõrd suure arvu isendite küttimise järel võis oodata põdra arvukuse märgatavat langust, mida intensiivsema

küttimisega juba mitme aasta jooksul on soovitud saavutada. Paraku, mõneti üllatavana, näitavad kõik arvukuse muutusi peegeldavad seireparameetrid, et põdra arvukuses enamuses jahipiirkondades märgatavat langust endiselt toimunud ei ole.

Jahimeeste hinnangud põdra arvukusele andsid 2017. aastal kõikide jahipiirkondade hinnangute kogusummana ~11400 isendit, mis on sisuliselt sama mis 2016. aastal. Maakondade lõikes langes jahipiirkonna kasutajate hinnangute summa võrreldes eelmise aastaga enim Valga-, Järva- ja Hiiumaal, suurenes aga Rapla- ja Läänemaal.

Põdra asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2017. a kevadel antud arvukushinnangute põhjal.

Moose density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of hunting districts.

2017. aasta kesiste lumeoludega talviste jäljeloenduste käigus läbitud loendusruutude kokkuvõttes jäi põdra jäljeindeks sarnaselt arvukushinnangutega sisuliselt samale tasemele, mis oli 2016. aastal ja ka näiteks 2013. aastal. Maakondadest, kus jäljeloendused õnnestus läbi viia rohkematel kui pooltel loendusruutudest, oli loenduste käigus registreeritud põdra jäljeindeks eelneva aasta loendustulemustega võrreldes märgatavalt suurem Tartu- ja Harjumaal, madalam aga Lääne-Viru-, Rapla- ja ka Pärnumaal.

Põdra suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016 ja 2016/2017 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of moose pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>			Muutus (vr 2016) <i>Change (%)</i>	Muutus (vr 2015) <i>Change (%)</i>
			2015	2016	2017		
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	6,7	6,0	7,9	32,6	18,6
4	Harju	Nõva-Keibu	8,4	7,7	5,2	-32,5	-38,4
5	Harju	Haiba	5,5	2,5	4,2	68,3	-23,5
6	Harju	Kose-Uuemõisa	10,3	10,6	10,6	0,2	3,4
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	11,4	3,2	5,0	57,6	-56,0
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	6,7	15,1	11,3	-24,7	69,6
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	4,2	2,3	1,8	-22,0	-57,1
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	15,7	11,5	12,2	6,3	-22,1
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	6,3	5,3	6,6	24,5	3,7
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	3,0	2,7	2,9	5,8	-4,2
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	10,2	7,7	4,4	-42,8	-56,7
11	Lääne	Haapsalu-Martna	23,2	15,0	16,3	8,5	-29,6
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	10,2	11,4	15,8	38,4	54,7
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	8,7	8,4	8,8	4,8	1,3
13	Rapla	Valgu-Raikküla	11,2	11,2	17,0	52,4	52,4
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	9,0	10,7	12,1	12,9	34,6
19	Pärnu	Halinga-Libatse	15,2	14,9	11,9	-20,2	-21,5
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	8,3	8,3	12,5	51,4	50,4
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	10,7	8,5	10,5	23,2	-2,0
26	Pärnu	Öördi	9,1	6,2	6,5	4,7	-28,8
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	2,1	3,5	2,0	-43,1	-6,5
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	8,1	5,9	4,1	-30,1	-49,2
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	4,8	8,6	5,7	-33,5	19,4
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	37,2	24,3	18,9	-22,1	-49,2
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	6,7	6,1	5,4	-11,9	-19,3
14	Järva	Lõõla-Vahastu	17,3	13,3	15,4	15,4	-11,3
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	16,8	15,5	10,0	-35,6	-40,8
21	Järva	Kabala-Imavere	14,2	16,4	17,5	6,9	23,8
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	1,9	2,3	21,3	93,4
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	16,4	12,8	15,9	24,2	-2,7
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	2,7	3,5	5,8	65,8	111,0
29	Tartu	Järvelja	9,3	10,7	12,2	14,2	30,5
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,9	1,2	0,7	-42,8	-24,5
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	3,6	2,8	1,6	-42,3	-54,0
38	Põlva	Saatse	1,8	1,0	3,8	296,1	114,3
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	3,3	1,6	3,4	107,9	1,6
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	1,7	1,2	2,1	76,8	21,9
40	Võru	Misso	10,8	7,6	16,0	109,8	48,0
35	Valga	Valga-Õru	2,5	3,7	1,9	-49,8	-23,5
39	Valga	Hargla-Karula	4,0	5,4	8,8	61,7	119,3
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	2,2	1,8	1,7	-8,5	-26,1
42	Hiiu	Leluselja	1,5	2,1	2,1	0,2	40,4
43	Hiiu	Käina-Tubala	5,9	6,6	8,2	23,3	39,5
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	3,8	4,0	4,8	21,4	26,0
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	8,3	9,6	13,8	44,5	66,8
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	2,2	3,1	4,3	36,7	95,0
47	Saare	Laugi		5,4	6,6	21,6	
	Eesti	Seirealade andmed kokku	8,3	7,4	8,1	8,5	-3,3
		<i>All areas included</i>					

Hirvlaste arvukusdünaamika ja elupaiga kasutuse jälgimiseks 2015. aastal loodud seirealade 2017. aasta kevadel kolmandat korda läbiviidud pabulahunnikute loenduste andmed kinnitavad samuti põdra asustustiheduse püsimist eelneva kahe aastaga sarnasel tasemel. Õigupoolest on kõikide seirealade kokkuvõttes põdra pabulaindeks (8,1) ehk pabulahunnikate keskmine arv 1 km loendusmarsruudi (2m laiune loendusriba) kohta ligilähedane 2015. aastal saadule (8,3) ning eelmise 2016. aasta tulemustega (7,4) võrreldes isegi kõrgem.

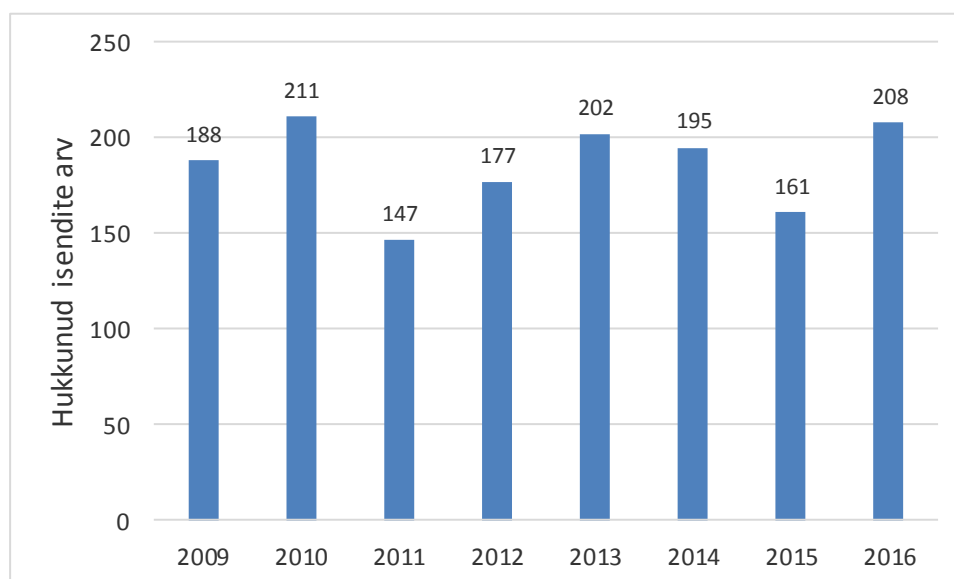
Seirealadel läbiviidud loenduste tulemusi kõrvutades võib tuvastada mitmeid piirkondlikke iseärasusi nii pabulaindeksi tasemetes kui ka indeksite muutustes. Keskmisest kõrgema suhtelise põdra asustustiheduse poolest paistavad kõigil kolmel aastal silma omavahel geograafiliselt ühtse grupi moodustavad Lääne-, Rapla-, Järva- ja Pärnumaa põhjaosa seirealad, kus valdavalt on niigi üle keskmise kõrge põdra pabulaindeks võrreldes aasta varasemaga ka suurenenud. Pärnumaa lõunaosa ja Viljandimaa seirealadel viitavad pabulaindeksid aga asustustiheduse langusele. Keskmisest madalama asustustiheduse poolest paistavad silma enamuse Kagu-Eesti maakondade seirealadest. Erandiks on siin Kagu-Eesti lõuna- ja idapiiri vahetusse lähedusse jäävad seirealad, kus põdra asustustihedus on kõrgem ning kolme aasta jooksul selgelt suurenenud. Võimalik, et asustustiheduse tõus nendel piirialadele jäävatel seirealadel on tingitud märksa madalama küttimis-intensiivsusega naaberriikidest lähtuvast isendite sisserändest.

Erinevalt teistest meil elavatest hirvlastest on põdra puhul piisavalt suures mahus läbi viidud pabulaloenduste tulemuste põhjal võimalik tuletada ka juba sellele vastav isendite arv pinnatühiku kohta ehk asustustihedus. Arvestades siinjuures sellega, et osa sügisestest pabulahunnikutest kuuluvad isenditele, kes möödunud jahihooajal juba ära kütiti, saame põdra keskmiseks asustustiheduseks seirealadel 2016/2017 talvel 6,2 isendit 1000 ha põdra poolt potentsiaalselt kasutatavate elupaikade kohta, mida omakorda tinglikult üle riigi laiendades saaksime põdra talviseks arvukuseks ligi 15 000 isendit. Seirealadel läbiviidud pabulaloenduste tulemuste põhjal tuletatud asustustihedusse ning sellest omakorda tuletatud asurkonna üldarvukusse tasub suhtuda siiski ettevaatlikult, sest pabulaindeksi ja sellest isendites väljendatud asustustiheduse tuletuskäigu vastavust Eesti oludele ei ole veel piisavalt testitud. Lisaks moodustab ju seirealade loendusmarsruutidel registreeritu väikese väljavõtte (valimi) uuritavast, mistõttu loenduste põhjal leitud keskmine pabulahunnikute arv võib päris suurel määral erineda kõikide põdra elupaikade keskmisest. Arvestades viimaste aastate kõrgeid küttimismahte, mille saavutamine jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangute paikapidavusel ei oleks põdraasurkonna juurdekasvu võimet

silmas pidades kuidagi võimalik, on pabulaloenduste info meid siiski juba täna põdra arvukuse hindamisel realsusele oluliselt lähemale aidanud.

Põdra kõrgele arvukusele 2016. aastal viitab ka jahipiirkonna kasutajate poolt registreeritud 208 põdra hukkumine liiklusõnnetustes, millest viimase kaheksa aasta jooksul mõne looma võrra enam registreeriti vaid 2010. aastal. Meie metsade kogukaima imetaja ja autode kokkupõrkega kaasnevad üldjuhul suured varalised kahjud ning sageli ka oht inimeste elule ja tervisele.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud põtrade arv aastatel 2009 - 2016.

The number of moose killed in traffic accidents in 2009 - 2016 (data registered by the users of hunting districts).

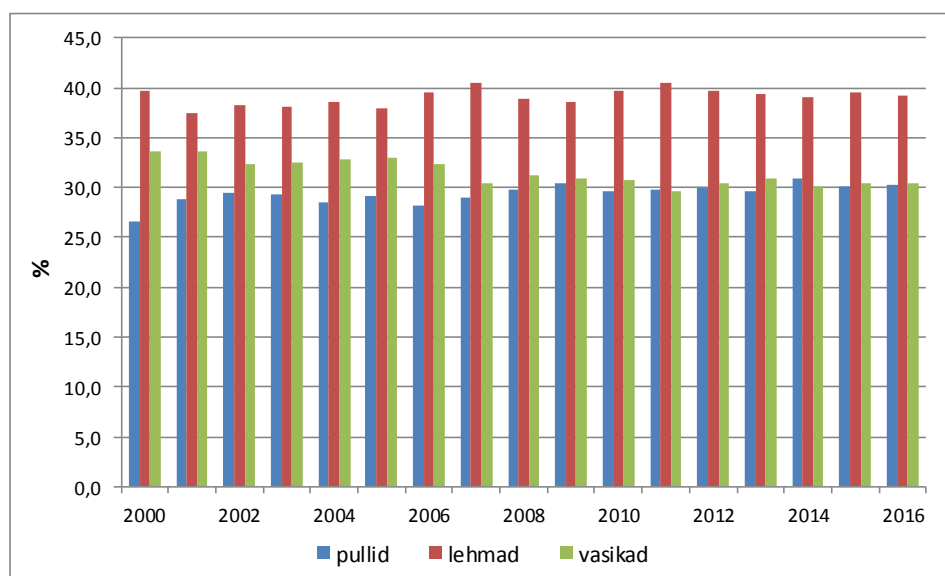
Põdrajahi esimeses pooles ühe jahipäeva kohta nähtud põtrade arv annab samuti tunnistust arvukuse püsimisest eelnenud aastatega võrreldes üsna sarnasel tasemel ning kõikide vaatluskaartides kokkuvõttes oli see isegi pügala võrra kõrgem kui eelmisel aastal.

2016. aasta põdrajahtide käigus kujunenud küttemisstruktuuri 35,4% pulle ja 33,1% lehmasid võib pidada igati tasakaalukaks. Väga suuri kõrvalekaldeid soovitatud lehmepullide jaotuses kütitud isendite seas ei hakka silma ka maakondade lõikes. 2016. aasta jahiaegsetes vaatlusandmetes oli lehmepullide suhtarv Eesti keskmisena tavapärasel tasemel 1,3 lehma pulli kohta, varieerudes maakonniti sarnaselt 2015. aastaga vahemikus 1,1 - 1,6. Suurim oli lehmade ülekaal Rapla- ja Läänemaa põdravaatlustes.

Põtrade sooline jaotus ning vasikate osakaal kütimises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud isendite arv jahihooaja esimeses pooles (15. september-31. oktoober) tehtud põdravaatlustes aastatel 2014 - 2016.

Maakond County	Küttimisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			♀♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			Ühe jahipäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Harjumaa	0,91	0,82	0,87	27,2	25,2	26,8	1,07	1,08	1,09	24,1	24,7	25,2	3,2	3,2	4,0
Hiiumaa	1,05	1,07	0,93	31,5	29,4	29,3	1,26	1,56	1,42	25,1	25,5	25,9	3,9	3,7	3,8
Ida-Virumaa	0,86	0,74	0,84	33,1	30,6	31,3	1,05	1,15	1,13	27,2	27,6	28,7	3,6	4,2	4,0
Jõgevamaa	1,04	0,95	0,88	34,5	36,1	34,4	1,26	1,39	1,53	29,7	33,6	34,7	2,7	2,3	2,8
Järvamaa	0,82	0,94	0,94	34,3	33,2	32,8	1,29	1,48	1,33	34,3	35,6	31,2	3,3	3,0	3,2
Läänemaa	0,96	0,91	0,96	31,4	30,1	31,8	1,16	1,30	1,17	29,5	30,2	30,4	4,7	5,6	4,8
Lääne-Virumaa	0,90	0,98	0,96	32,5	33,9	32,1	1,44	1,43	1,61	30,6	30,5	33,5	3,7	3,7	3,9
Põlvamaa	0,82	0,82	0,81	33,3	33,3	31,1	1,18	1,23	1,07	31,0	27,9	27,1	3,0	3,0	2,8
Pärnumaa	0,90	0,86	0,89	32,5	32,9	32,4	1,29	1,30	1,23	30,9	30,1	30,9	4,0	3,6	4,6
Raplamaa	1,01	1,05	1,06	31,9	31,6	31,4	1,46	1,40	1,60	33,5	31,2	30,2	3,1	3,5	3,4
Saaremaa	0,94	1,20	1,03	30,9	32,7	34,0	1,14	1,26	1,44	26,8	28,1	28,8	3,1	3,9	3,1
Tartumaa	0,86	0,90	0,87	33,8	30,0	32,0	1,25	1,45	1,35	32,3	30,8	31,1	4,0	4,3	4,0
Valgamaa	0,75	0,99	1,15	28,8	31,8	28,2	1,18	1,60	1,43	33,7	36,3	33,7	2,3	2,5	2,6
Viljandimaa	0,98	1,00	1,04	32,0	32,4	31,4	1,55	1,28	1,24	30,8	30,8	31,1	4,3	5,4	4,9
Võrumaa	0,86	0,76	0,81	33,1	33,6	36,3	1,35	1,29	1,19	32,8	33,0	34,0	3,1	3,3	3,8
Kokku Total	0,91	0,92	0,94	31,7	31,5	31,5	1,26	1,32	1,30	30,1	30,4	30,5	3,5	3,6	3,7

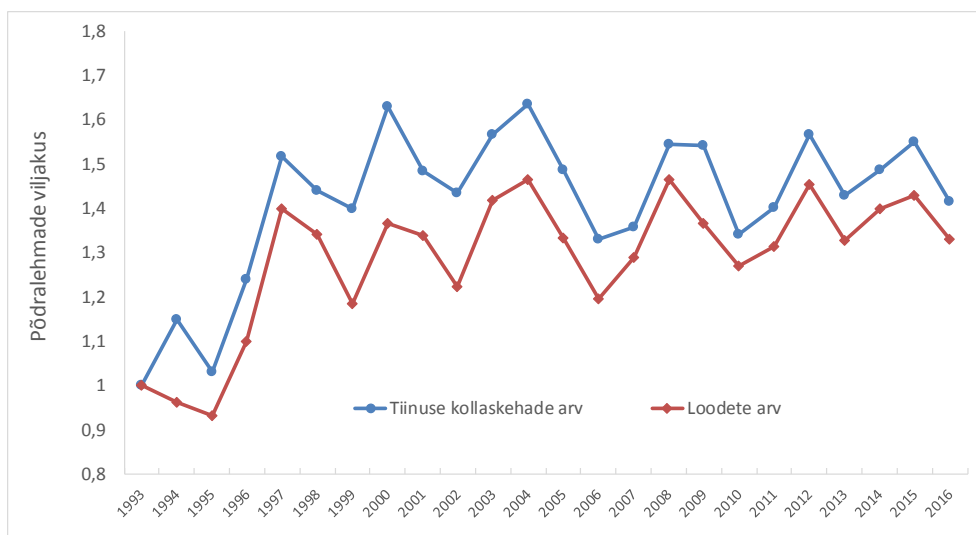
Põdravasikate osakaal asurkonnas jäi 2016. aastal sarnaselt eelneva aastaga mõõdukasse 25-35% vahemikku, olles juba tavapäraseks kujunenult madalaim Harju- ja Hiiumaal. Hiiumaa vaatlusandmetes paistab taaskord silma väga tagasihoidlik kahe vasikaga lehmade esinemine.

Põdraasurkonna koosseis jahiaegsetes vaatlustes (%).

Population composition of moose based on observations made by hunters during hunts.

Adult males – blue; Adult females – red; calves – green.

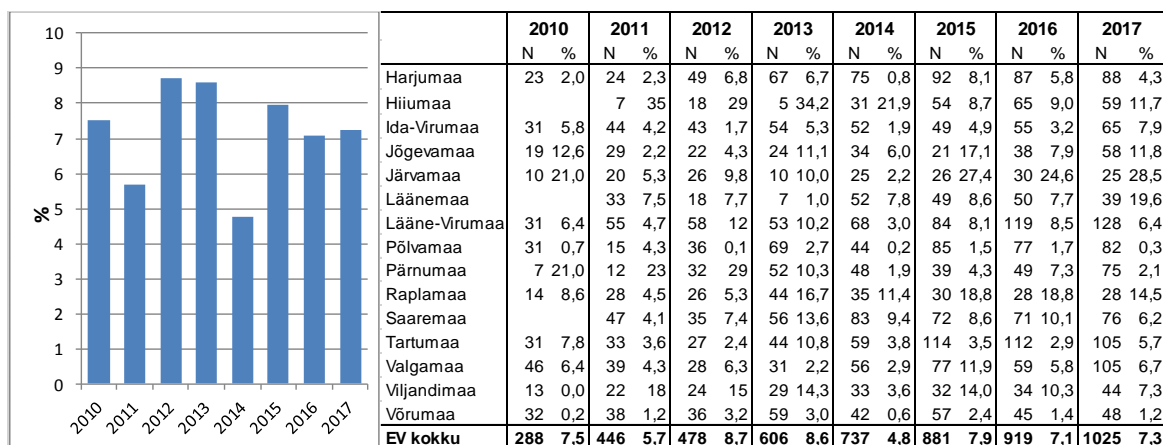
Põdralehmade viljakusnäitajate dünaamika. Keskmise tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv kütitud põdralehmadel.
Estimates of potential productivity of moose. Mean number of corpora lutea (blue) and mean number of embryos (red) per female.

Pärast 10. oktoobrit 2016. a kütitud põdralehmade viljakusnäitajad (keskmise tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv) olid eelneva kahe aastaga võrreldes märksa tagasihoidlikumad, sarnanedes 2014. aastal kütitud lehmade omaga. Seega võib prognoosida, et 2017. aasta kevadel jäi asurkonda lisandunud vasikate hulk tagasihoidlikumaks kui eelmisel kahel aastal. Kuigi talv oli tänavu taaskord soe ja lumevaene, hilines jahedate ilmade tõttu vegetatsiooni perioodi algus, mis võis omakorda mõningal määral suurendada vastündinud vasikate suremust esimestel elupäevadel.

Kütitud põdralehmade (mullikad ja täiskasvanud) viljakusnäitajad (innelud põdralehmade osakaal ja keskmine loodete arv ühe põdralehma kohta) erinevates maakondades viimasel kolmel aastal.

Maakond County	Analüüsitud proovide arv No of analyzed samples			Indlevate emaste osakaal Proportion of females ovulating (yearlings+adults)			Keskmine loodete arv ühe emaslooma kohta No of embryos per female (yearlings+adults)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Harjumaa	62	70	45	83,9	95,7	91,1	1,19	1,46	1,09
Hiiumaa	11	12	6	81,8	83,3	50,0	1,00	1,11	0,50
Ida-Virumaa	32	38	22	96,9	92,1	95,5	1,67	1,42	1,53
Jõgevamaa	28	24	25	96,4	100,0	88,0	1,77	1,76	1,37
Järvamaa	27	29	24	81,5	86,2	79,2	1,24	1,36	1,20
Läänemaa	19	16	19	84,2	100,0	84,2	1,25	1,30	1,00
Lääne-Virumaa	39	63	38	89,7	87,3	89,5	1,40	1,46	1,38
Põlvamaa	29	26	32	89,7	92,3	84,4	1,52	1,48	1,33
Pärnumaa	61	78	57	96,7	92,3	93,0	1,51	1,33	1,44
Raplamaa	37	38	28	86,5	86,8	85,7	1,42	1,31	1,29
Saaremaa	22	26	22	81,8	88,5	86,4	1,00	1,20	1,24
Tartumaa	39	29	30	87,2	93,1	96,7	1,38	1,46	1,48
Valgamaa	12	22	21	100,0	100,0	100,0	1,64	1,77	1,56
Viljandimaa	30	29	22	90,0	93,1	95,5	1,30	1,50	1,63
Võrumaa	27	18	21	96,3	100,0	95,2	1,60	1,50	1,31
Kokku (Total)	475	525	412	89,7	92,3	89,8	1,40	1,43	1,33

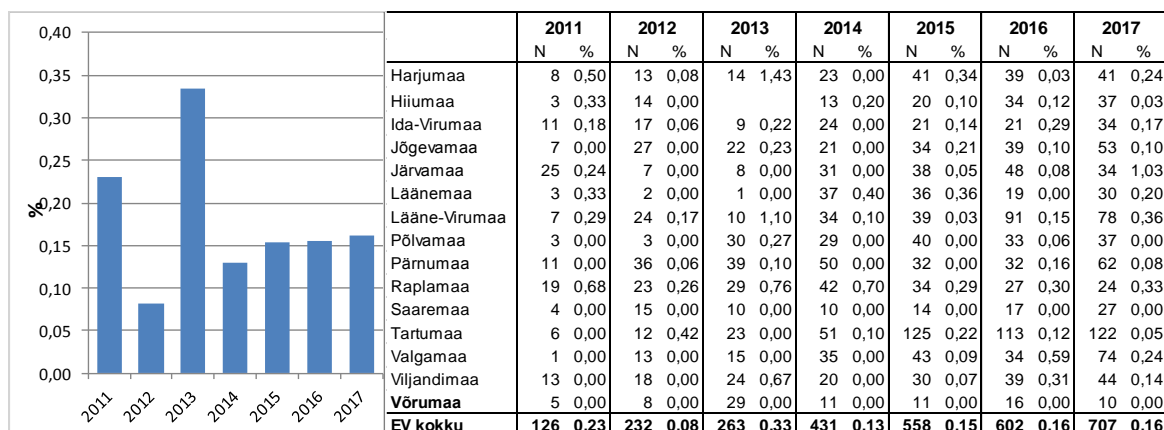
2017. aasta kevadel viidi traditsiooniliselt koostöös Keskkonnaameti spetsialistidega põdrale toitumiseks atraktiivsetes ca 5-15 aastastes männinoorendikes ja ca 30-60 aastastes kuusikutes läbi värske põdrakahjustuse seire hindamiseks viimase talve jooksul puudele tekitatud vigastusi. Seire käigus läbi vaadatud 1025 männinoorendikus oli värskete vigastustega mändide osakaal keskmiselt 7,3%, mis jäi sisuliselt samale tasemele kui 2016. aastal (7,1%) ning oli pisut väiksem kui 2015. aastal (7,9%) tuvastatust. Maakonniti suurenes vigastatud mändide osakaal Lääne-, Järva-, Jõgeva-, Hiiu-, Ida-Viru ja Tartumaal, langes aga Lääne-Viru-, Saare- ja Põlvamaa proovitükkidel. Sarnaselt eelmise aastaga oli värskete vigastustega mändide osakaal kõrgeim Järva- ja Raplemaal ning nende kõrval nüüd ka Läänemaal. Värskete vigastustega mändidega proovitükkide osakaal kõikidest 2017. aastal vaadatud proovitükkidest oli 46,5% (2016. aastal 49,7% ja 2015. aastal 52,1%) ja oluliste uue vigastustega mände täheldati 39,3% (2016. aastal 44,8% ja 2015. aastal 45,6%) vaadeldud proovitükkidest.

Värske kahjustusega mändide osakaal (%) noortes männikutes seirealadel ja inventeeritud noorendike arv (N).

Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands in survey plots and the number of studied survey plots.

Sarnaselt männinoorendike kahjustustega jäi kõikide proovitükkide kokkuvõttes põdra tekitatud värskete koorevigastustega kuuskede osakaal seiratud keskealistes kuusikutes eelneva kahe aastaga võrreldes samale tasemele. Kõige enam esines neid Järvamaal, kus värskeid kahjustusi esines ühel kuusel sajast. Seiratud kuusikute kokkuvõttes esines värskeid vigastusi kuuskedel keskmiselt ühel-kahel puul tuhandest (0,16%), sealhulgas kasvule oluliste värskete vigastustega keskmiselt üks puu tuhandest (0,1%).

Värske kahjustusega kuuskede osakaal (%) keskealistes kuusikutes seirealadel ja inventeeritud kuusikute arv (N).

Proportion of newly damaged (by moose) trees in the studied survey plots of mid-aged spruce stands and the number of studied spruce stands.

Esmakordselt on ulukiseirearuandes (alljärgnevalt) välja toodud ülevaatlik tabel erinevates maakondades aastatel 2013 – 2016 läbi viidud metsakaitse ekspertiiside (MKE) arvu ja pindalade kohta, milles on värske kahjustuse peamiseks tekitajaks (peamiseks kahjustajaks) märgitud põder. Eraldi on tabelis välja toodud ka 2016. ja 2017. aasta vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani tehtud ekspertiisidest.

Metsakaitse ekspertiiside (MKE) andmed, milles peamiseks kahjustajaks on märgitud põder aastatel 2013 – 2016 ning eraldi veel ka 2016. ja 2017. vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.

Number of cases of moose damages and affected areas registered during forest damage expertises.

Maakond County	2013		2014		2015		2016		2016 juuni seis 2016 until June		2017 juuni seis 2017 until June	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa	26	40,8	36	50,9	15	22,9	23	26,8	12	17,4	14	13,3
Hiiumaa	0	0,0	2	4,2	1	1,2	0	0,0	0	0	1	2,1
Ida-Virumaa	4	3,2	15	22,5	27	54,7	10	29,9	8	24,3	19	85,8
Jõgevamaa	24	31,2	18	48,7	16	32,9	14	19,3	11	17,3	13	27,5
Järvamaa	41	67,6	13	30,7	44	75,0	27	30,1	14	20,5	6	10,5
Läänemaa	20	20,1	17	21,9	4	5,1	11	17,6	10	15,3	6	10,5
Lääne-Virumaa	12	15,4	7	6,7	17	48,1	5	30,9	4	30,6	2	1,3
Põlvamaa	12	11,7	8	15,5	19	31,4	22	30,8	20	26,8	10	14,6
Pärnumaa	73	137,3	18	33,8	45	102,9	36	54,8	23	30,2	19	31,4
Raplamaa	67	91,2	13	21,0	12	13,3	17	22,8	8	8,5	6	9,5
Saaremaa	3	3,6	1	1,1	6	6,4	0	0,0	0	0	0	0
Tartumaa	10	18,5	24	69,8	38	68,7	20	45,8	20	45,8	32	66,8
Valgamaa	21	35,9	17	28,5	44	68,7	26	37,7	23	30,7	19	26,2
Viljandimaa	47	65,7	44	71,2	30	51,9	36	48,5	25	35,1	26	29,9
Võrumaa	17	40,0	14	18,1	4	5,3	16	19,8	12	15,3	0	0
Kokku Total	377	582,2	247	444,6	322	588,5	263	414,8	190	317,8	173	329,4

Põhjalikumad jahipiirkondade tasemel tehtud väljavõtted metsakahjustuste ekspertiisidest ja esitatud metsateatistest leiab peagi aruande lisana ka Keskkonnaagentuuri kodulehelt www.keskkonnaagentuur.ee ning need edastatakse abimaterjalidena ka maakondlike jahindusnõukogude liikmetele.

Põdra tekitatud metsakahjustustest rääkides juhime siinkohal taas tähelepanu sellele, et kahjustuste määrade ja põdra arvu muutuste vahele ei saa sugugi üheselt panna võrdusmärki, sest kahjustuste kujunemine (põdra koormus noorendikele) sõltub väga suurel määral ka talve ilmastikutingimuste eripäradest ning alternatiivsete toidutaimede olemasolust ja kättesaadavusest piirkonnas. Olulist mõju kahjustuste kujunemisele avaldavad kindlasti ka piirkonnas läbiviidud metsaraied ning rakendatud metsahooldusvõtted. Kahjustuste ohu puhul võiks nii mõnelgi juhul olulist abi olla raiete kaalutletud edasilükkamisest ja madalamast/turvalisemast raiekraadist noorendike valgustamisel.

Kokkuvõtvalt osundavad värsked seireandmed üheselt sellele, et eelneva paari aasta rekordilised põtrade küttemismahud ei ole enamuses Eesti jahipiirkondades toonud kaasa olulist põdra arvukuse langust ja see püsib ulatuslike metsakahjustuste tekke riske silmas pidades liiga kõrgel tasemel. Viimasel kolmel aastal üle Eesti kokku 47-l erineval seirealal läbi viidud pabulaloenduse tulemused viitavad tänaste teadmiste juures 25 – 35% võrra kõrgemale põtrade üldarvukusele Eestis võrreldes jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangutega. Nendest teadmistest lähtuvalt on koostatud järgnev põdra küttemissoovitus 2017. aastaks.

Jahipiirkondade kasutajate poolne küttimissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduseosakonna soovitusel pödra küttimismahtude määratlemiseks 2017. jahihooajal.

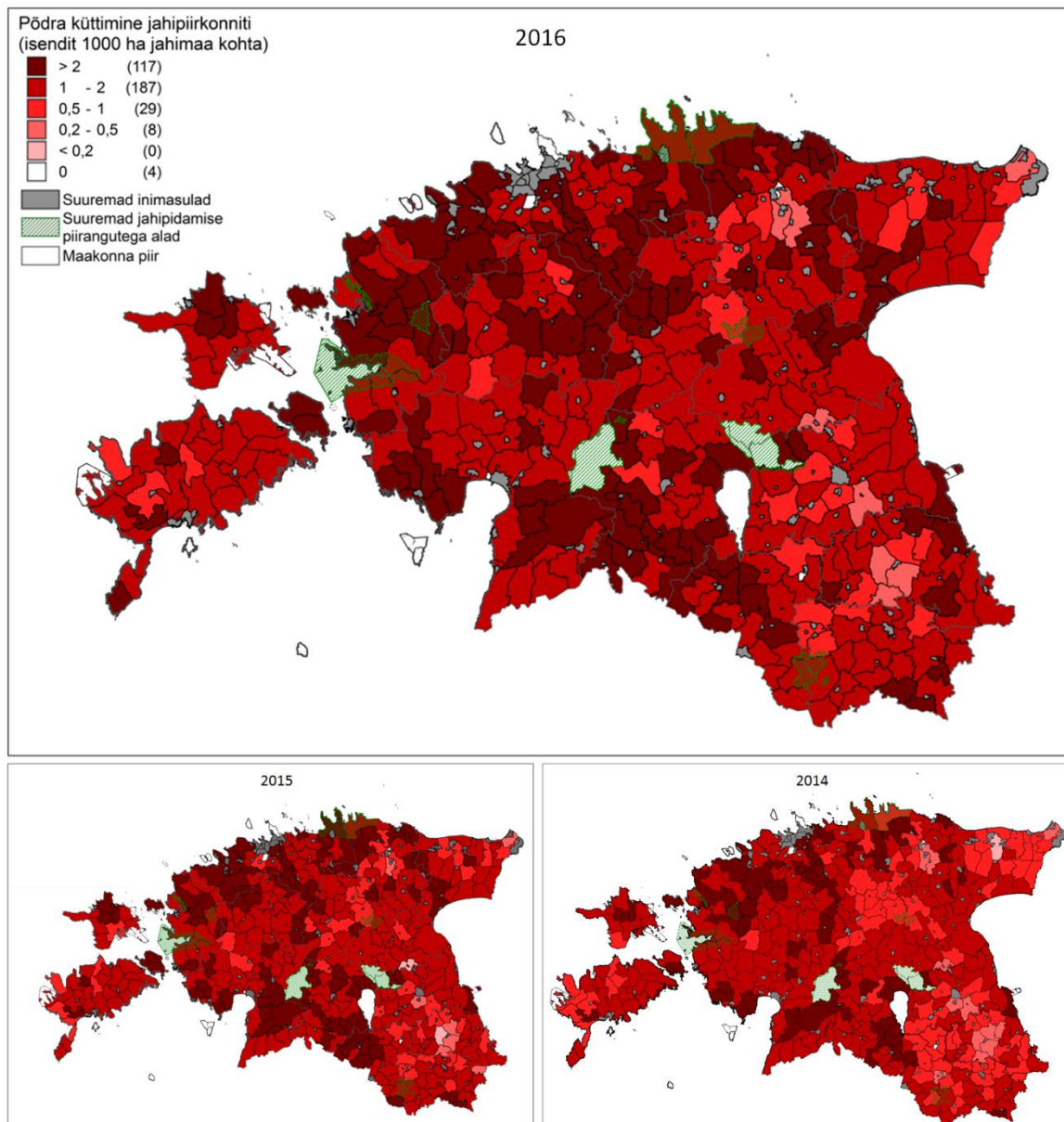
Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate küttimissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitus küttimiseks 2017 aastal Suggestions for hunting in 2017			
	2016	2016 küttimine võrreldes küttimissooviga (%) Hunting in 2016 as compared to requested quota (%)	2017	Küttimissoovi muutus Change in requested hunting quota (%)	Sooline jaotus täiskasvanute seas Sex ratio among adults	vasikad (%) calves	küttimismaht hunting quota	% eelmise aasta küttimisest % of bag 2016
Harjumaa	716	111,7	726	1,4	1 : 1	27 - 31	820	102,5
Hiiumaa	138	118,8	141	2,2	1 : 1	27 - 31	180	109,8
Ida-Virumaa	355	130,7	409	15,2	1 : 1	29 - 34	450	97,0
Jõgeva	250	148,8	266	6,4	1 : 1	30 - 35	400	107,5
Järvamaa	292	144,2	308	5,5	1 : 1	30 - 35	460	109,3
Läänemaa	504	117,9	539	6,9	1 : 1	29 - 34	660	111,1
Lääne-Virumaa	471	138,9	467	-0,8	1 : 1	30 - 35	580	88,7
Põlvamaa	205	141,0	213	3,9	1 : 1	30 - 35	220	76,1
Pärnumaa	770	121,2	787	2,2	1 : 1	29 - 34	900	96,5
Raplamaa	475	124,0	489	2,9	1 : 1	29 - 34	680	115,4
Saaremaa	363	111,8	363	0,0	1 : 1	29 - 34	400	98,5
Tartumaa	322	120,5	322	0,0	1 : 1	30 - 35	420	108,2
Valgamaa	275	142,9	275	0,0	1 : 1	30 - 35	400	101,8
Viljandimaa	489	122,9	497	1,6	1 : 1	30 - 35	560	93,2
Võrumaa	247	130,4	263	6,5	1 : 1	30 - 35	300	93,2
Kokku Total	5872	125,9	6065	3,3	1 : 1	27-35	7430	100,5

Alljärgnevalt on esitatud 2016/2017 aasta seire tulemustest lähtuvad küttimissoovitused.

- 2017. aasta jahihooajal soovitame pödra küttimise eesmärgiks seada asustustiheduse mõõdukas langetamine enamuses maakondades. Orienteerina maakondlike küttimismahtude määramisel soovitame kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttimismahte.
- Jahipiirkondade lõikes küttimismahu määramisel tuleb kindlasti arvestada ka värske pödrakahjustuse esinemisega naaberjahipiirkondades. Täiendav jahipiirkondade tasemel info hirvlaste tekitatud kahjustuste kohta Metsaregistri andmetele tuginevalt esitatakse käesoleva aruande lisana.
- Pödraasurkonna looduslähedase demograafilise struktuuri säilitamise huvides tuleks küttida pödrapulle ja -lehmased ligilähedaselt võrdsel tasemel (üks pull ühe lehma kohta).
- Pödravasikate osakaal kütitud isendite seas tuleks asurkonna normaalse uuenemise huvides sõltuvalt vasikate rohkusest hoida vahemikus 27-35%.

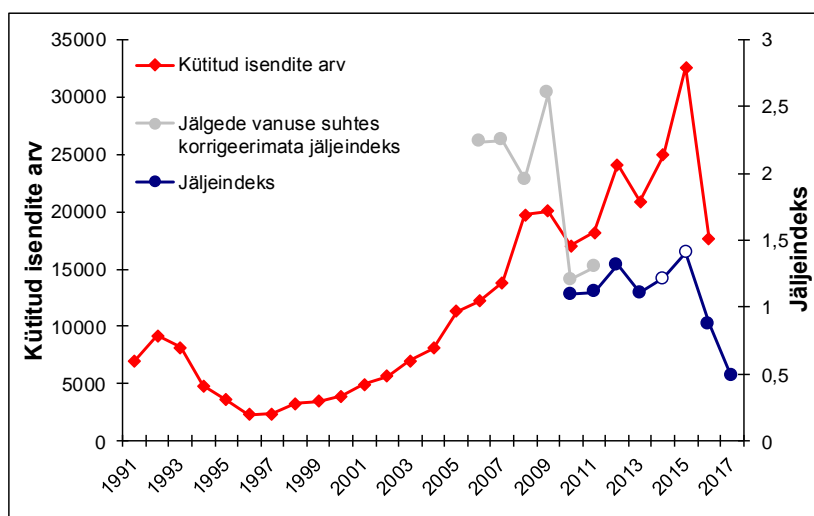
- Asurkonna efektiivsemaks ohjamiseks soovitame endiselt moodustada mitmest jahipiirkonnast koosnevaid ohjamisalasid, kus jahihenduste koostöös oleks lihtsam ohjata põtrade poolt tekitatud metsakahjustusi ning järgida soovitatud tasakaalukat küttemisstruktuuri.
- Pärnumaa lõunaosasse jäävates jahipiirkondades soovitame rakendada eelneva aastaga võrreldes nõrgemat ning põhja- ja loodeosas tugevamat küttemissurvet.
- Jahipiirkondade kasutajatel on soovitatav hoiduda täiskühvelsarvi kandvate pullide (kelle sarve kühvliosa moodustab kummagi sarvelaba valendikust enam kui poole) küttemisest, olenemata sarvede suurusest, eesmärgiga suurendada meie põdraasurkonna looduslähedust. Kühvelsarvi kandvaid põdrapulle on tulenevalt nende sarvede kõrgest trofeeväärtusest võrreldes nende esinemisega asurkonnas pika aja vältel märgatavalt rohkem survestatud, mistõttu on selle sarvetüübi esindajate osakaal Eesti ja ühtlasi ka kogu Põhja-Euroopa põdra asurkonnas pidevalt vähenenud.
- Soovitame pullide küttemisega alustada sarnaselt lehmade ja vasikate küttemisega alates oktoobrist. Sellest lähtuvalt teeme käesolevaga ettepaneku seaduseandjale muuta jahieeskirjas põdrajahi alguskuupäeva 1. oktoobrile. Jahi vastu septembri teises pooles räägib asjaolu, et see lõikub populatsiooni tuumiku jooksuaega, mil viljastatud järglased on kõige elujõulisemad. Dominantsete pullide kõrvaldamine just sel ajal on populatsiooni elujõulisuse seisukohast kahjulik. Säilitades dominantse põdrapulli septembris, on tema panus järgneva kohordi tootjana tunduvalt tõenäolisem ja küttemise kahjulikkus populatsioonile väiksem, pullide suurem arv ja konkurents jooksuajal on aga asurkonnale tervikuna kasulik.

Hunting of moose (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

METSSIGA (*Sus scrofa*)

Metssea küttimine aastatel 1991–2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of wild boar hunted in 1991–2016 and winter track index (gray line – tracks per 1 km and blue line – tracks per 1 km per 24 hours).

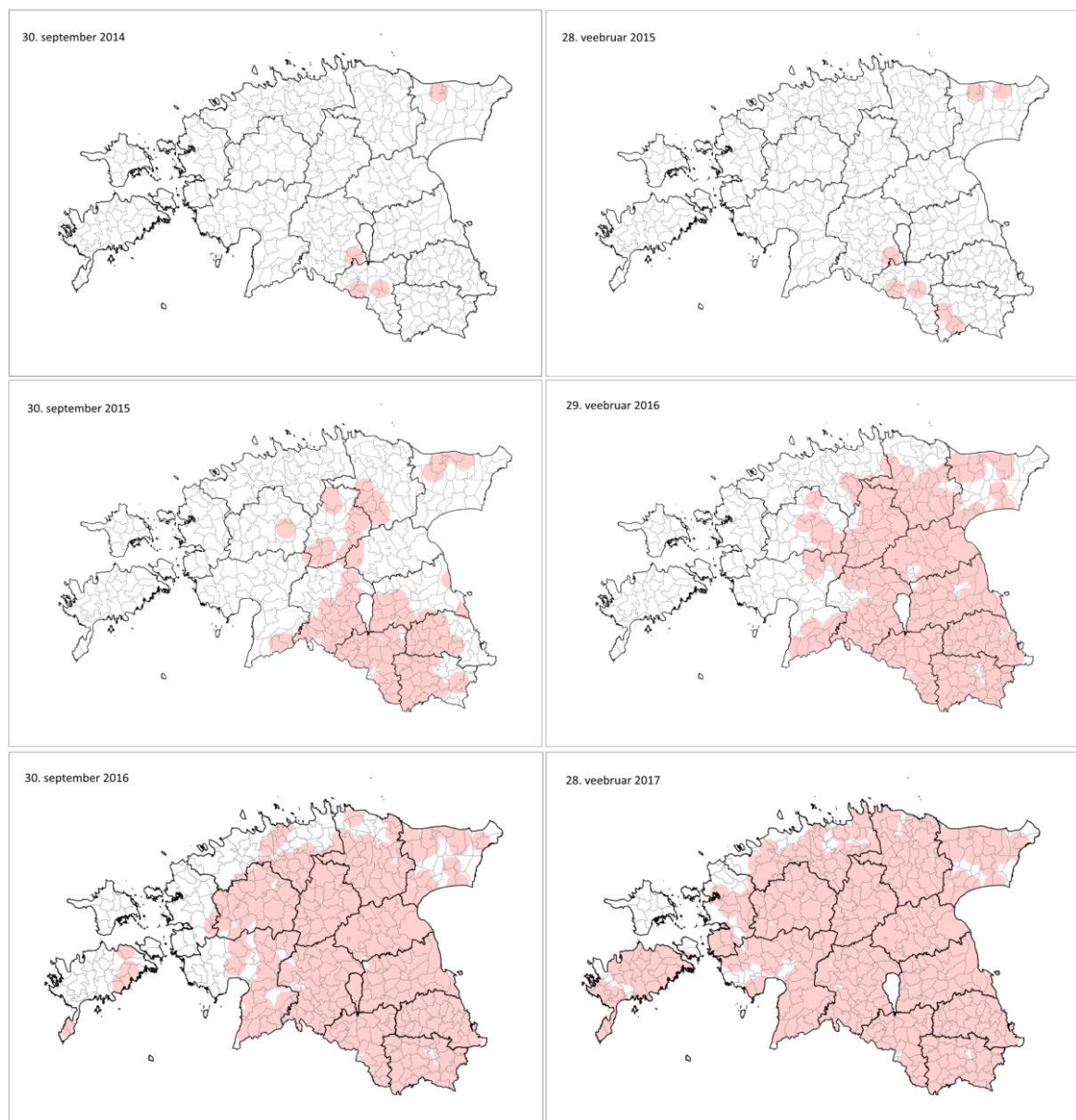
Metssea arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunters estimation (n)			Arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters estimation (%)
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017		2015	2016	2017	
Harjumaa	1802	2732	1647	-39,7	1,01	0,95	1,03	1,14	0,20	-82,3	1740	1030	450	-56,3
Hiiumaa	908	1509	2025	34,2	1,05						580	600	270	-55,0
Ida-Virumaa	372	749	633	-15,5	0,82	0,67	0,29	0,78	0,44	-42,8	820	650	400	-38,5
Jõgevamaa	1248	1750	304	-82,6	0,76		5,74	1,04			1300	580	70	-87,9
Järvamaa	1964	2200	273	-87,6	0,79	1,17	0,68	1,28	0,13	-89,7	1250	460	110	-76,1
Läänemaa	1782	3026	3064	1,3	2,24			1,64	2,07	26,7	1480	1380	950	-31,2
Lääne-Virumaa	2178	3043	996	-67,3	0,88	1,71	1,32	0,76	0,28	-63,7	2070	980	260	-73,5
Põlvamaa	1800	1742	109	-93,7	0,98			0,47	0,01	-98,2	1180	310	120	-61,3
Pärnumaa	2255	2977	1929	-35,2	0,72			0,81	0,53	-34,9	1780	1160	620	-46,6
Raplamaa	2252	3219	1453	-54,9	1,64	1,84		1,84	0,37	-79,7	1810	1560	480	-69,2
Saaremaa	2940	5250	4471	-14,8	1,41	1,27			1,26		1290	2100	1240	-41,0
Tartumaa	1621	1620	223	-86,2	1,27		1,03	0,94	0,19	-79,5	1380	570	250	-56,1
Valgamaa	800	551	130	-76,4	1,08			0,25	0,08	-66,9	850	160	100	-37,5
Viljandimaa	1611	1245	184	-85,2	1,21			0,18	0,22	23,6	1780	360	140	-61,1
Võrumaa	1376	967	169	-82,5	0,80		2,10	0,55	0,03	-95,0	1300	320	160	-50,0
Kokku (Total)	24909	32580	17610	-45,9	1,11	1,22	1,41	0,87	0,48	-44,8	20600	12220	5620	-54,0

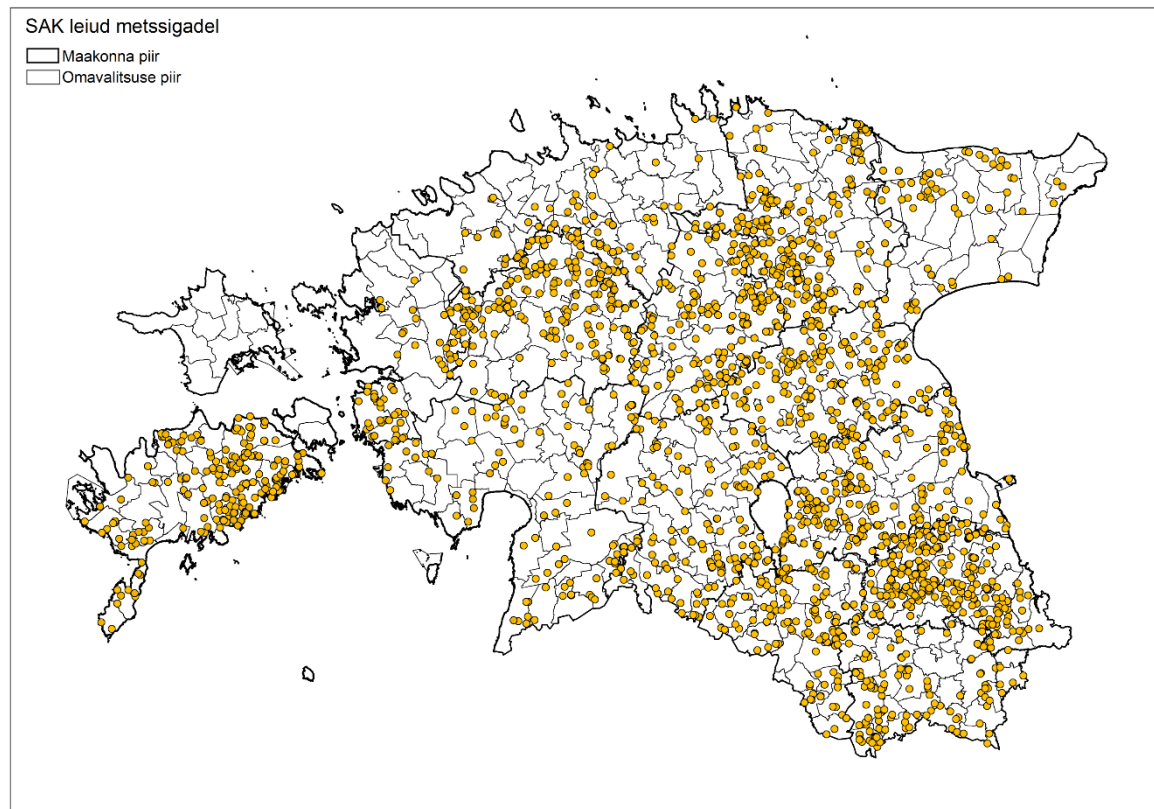
2014. aasta sügisel Eesti lõunaserva jõudnud sigade Aafrika katk (SAK) on antud aruande valmimise hetkeks enda võimusesse haaranud peaaegu kogu riigi mandriosa ja Saaremaa. Senini ei ole katku levik küündinud vaid Läänemaa põhja ja Harjumaa loode serva ning katkust puutumata on ka Hiiumaa ja Muhu ning Vormsi saar. Taudi leviku pea kolme aasta pikkune kronoloogia Eestis näitab, et enamasti on senised distantsilt suuremad hüpped ja uute taudikollete teke leidnud aset suveperioodil ja varasügisel. Talvekuudel on toimunud aga varem tekkinud taudikollete laienemine nende vahetusse naabrusesse jäänud aladele.

Möödunud 2016. aasta suve teises poolel tuvastati SAK Saaremaal asuvas kodusea farmis ning peagi sai selgeks, et viirus oli kanda kinnitanud ka sealses metssea asurkonnas. Taud jõudis Saaremaale tõenäoliselt inimese kaasabil, sest selleks hetkeks oli katkust puutumata veel kogu Läänemaa ning ka Pärnumaa lääneosa. Nagu eelnevalt mainitud, ei ole tänaseni taud jõudnud ka Saaremaa ja mandri vahele jäävale Muhu saarele.

Põhjalik seakatku puudutav päevakohane info koos leidude kronoloogia ja kaardimaterjaliga on leitav võrgulehelt <http://www.agri.ee/et/seakatk>

Katku leviku kronoloogia metssea asurkonnas. Lihtsustatud leviku kaartide koostamisel on tekitatud iga SAK positiivse leiukoha ümber puhverala raadiusega 8 km. Algandmed: Veterinaar- ja Toiduamet. *Distribution chronology of African swine fever (ASF) in wild boar population.*

Laborianalüüsidest kinnitust leidnud sigade Aafrika katku (SAK) juhtumid metssigadel alates taudi puhkemisest 2014. a septembris kuni 22. juunini 2017. Paljude leidude asukohamäärangud on omavahel kattuvad ning ei ole seetõttu visuaalsel vaatlusel kaardilt eristatavad. Algandmed: Veterinaar- ja Toiduamet. *ASF positive detections on wild boar until 22. 06. 2017.*

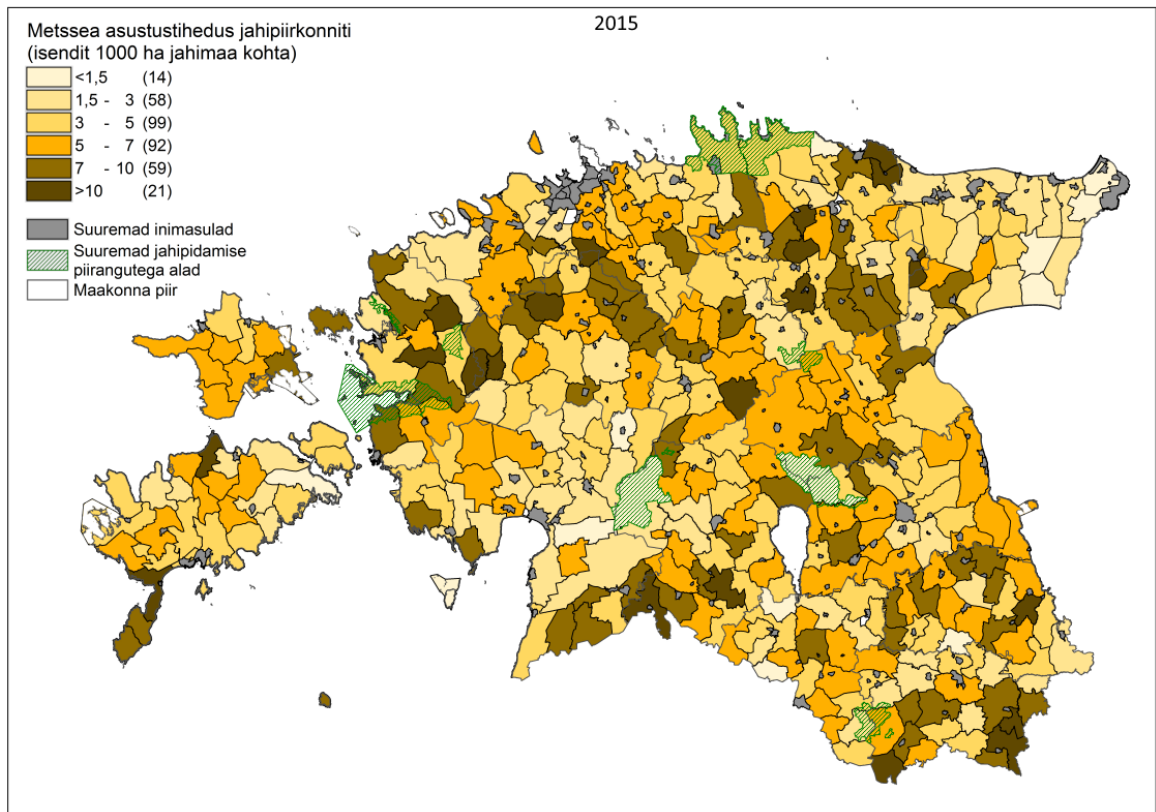
Katku tõttu ja sellega kaasnevate riskide vähendamiseks rakendatud tugevam küttimeisurve on tänaseks kaasa toonud metssea arvukuse drastilise languse katkust mõjutatud aladel. Metssea arvukuse kiirest vähenemisest annavad selgelt tunnistust kõik asustustihedusega seostuvad seireparameetrid.

2016/2017 jahihooajal kütiti Eestis kokku 17610 metssiga, mis iseenesest on küll pea kaks korda vähem kui aasta varem, kuid kui arvestada sellega, et jahihooaja alguseks oli SAKi mõjul juba poolel riigi territooriumist metssea arvukus oluliselt langenud ning jahihooaja lõpus oli katku mõjudest puutumata vaid väike osa riigist, siis võib küttimeisurvestust pidada igati heaks. Kogusummas on see ühtlasi ka ligilähedane Keskkonnaagentuuri poolt eelnevas aruandes soovitatud minimaalsele küttimeismahule ning kui kütitud isenditele juurde arvestada ka jahiaasta jooksul leitud hukkunud isendid, siis isegi ületab seda. Kuna viimase aasta jooksul on metssea arvukus Eestis oluliselt langenud ja pea igapäevaselt lisanduvad katku leiud ei anna kuidagi märku taudi hääbumisest, siis võib ilmselt tõdeda,

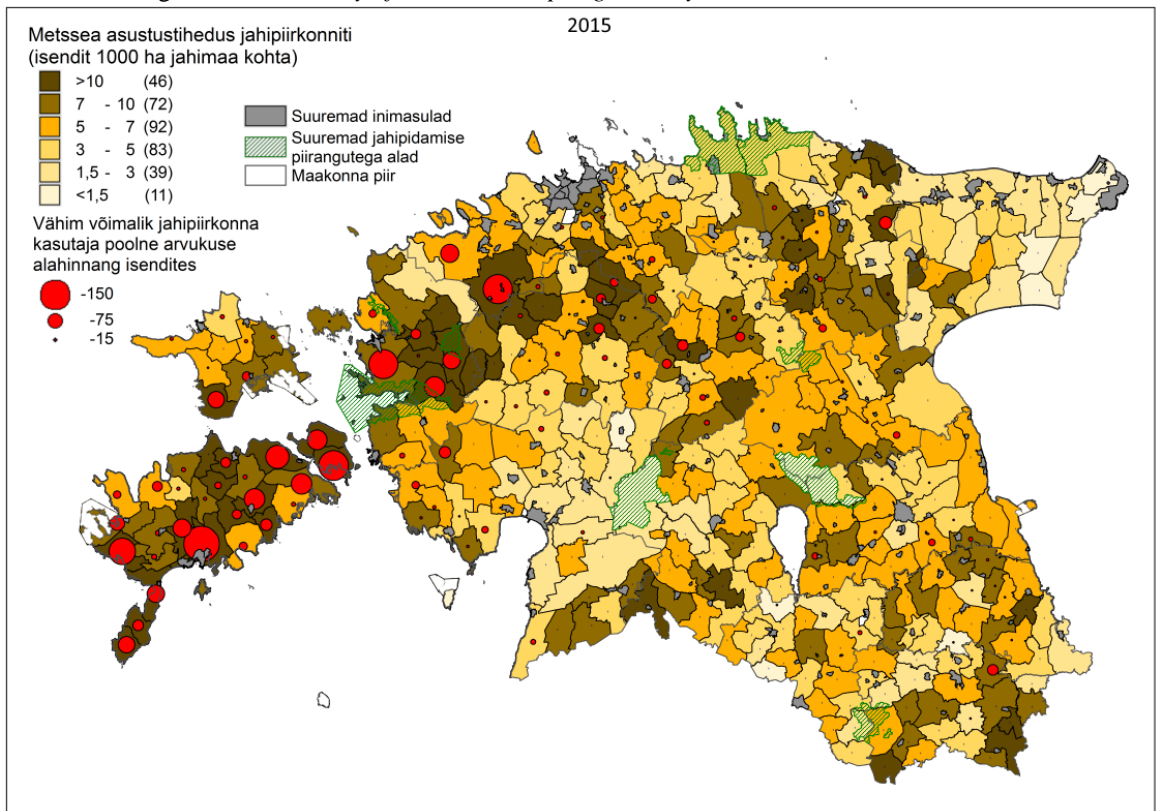
et nii kõrget metssigade küttemisnumbrit meil järgneva viie, võimalik, et ka kümne aasta jooksul, võimalik enam näha ei ole.

Kahe aastaga on jahipiirkonna kasutajate poolt antavad hinnangud metssea arvukusele kokkuvõttes langenud enam kui kolm ja pool korda – 20600 isendilt 2015. a kevadel 5620 isendile 2017. aastal. Tõenäoliselt on metssea arvukuse langus olnud veel ulatuslikum, sest viimaste aastate küttemisandmed näitavad selgelt, et metssea reaalne arvukus eelnevatel aastatel oli jahipiirkonna kasutajate poolt antud hinnangutega võrreldes oluliselt kõrgem. Kui varasemalt kütiti mitmel järjestikusel aastal näiteks Saaremaal kesikuid ja täiskasvanud isendeid rohkem, kui arvukushinnangute põhjal otsustades neid olla oleks saanud, siis koos küttemismahtude suurendamisega ilmes samasugune vastuolu ka mitmete teiste maakondade andmetes. 2016/2017 jahihooajal kütitud kesikute ja vanemate isendite arvude kõrvutamisel 2016. aasta talve lõppedes antud arvukushinnangutega ilmneb selge ebakõla lisaks Saaremaale juba teist aastat järjest ka Hiiu- ja Läänemaal ning esmakordselt ka Harju- ja Pärnumaal. Suhtarvudes äärmuslikumaks näiteks on sedapuhku Hiiumaa, kus 2016. aasta kevadel hindasid jahipiirkondade kasutajad metssigade arvukust ca 600-le isendile, kuid järgnenud jahihooajal Hiiumaal kütitud 2025 metsseast osutusid koguni 1145 isendit vähemalt ühe aasta vanusteks või vanemateks isenditeks. Seega ei saanud eelmisel kevadel metssigade tegelik arv Hiiumaal olla kuidagi madalam kui 1145 isendit ja seegi number tähendaks, et sealne asurkond koosnes 2016/2017 talve lõpuks ainult 2016. aasta kevadel sündinud põrsastest. Jahipiirkondade lõikes hinnatud metssigade arvukustest ja nende ebakõladest küttemisandmetega annavad ülevaate järgmistel lehekülgedel olevad teemakaardid. Kui katk ei oleks ette jõudnud, siis oleks viimaste jahihooegade tugeva küttemissurve foonil arvukushinnangute ja küttemisandmete vahelisi ebakõlasi tõenäoliselt ilmsiks tulnud palju enamates jahipiirkondades. Tänavu kevadel jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute põhjal koostatud metssigade asustustiheduse kaardi usaldusväarsuse üle saab arutleda järgmises aruandes, kuid varasemate kogemustega arvestades tundub ebatõenäoline, et metssigade asustustihedus on Hiiumaal pelgalt intensiivsema küttemise tulemusena langenud niivõrd madalale, kui see antud kaardilt nähtub.

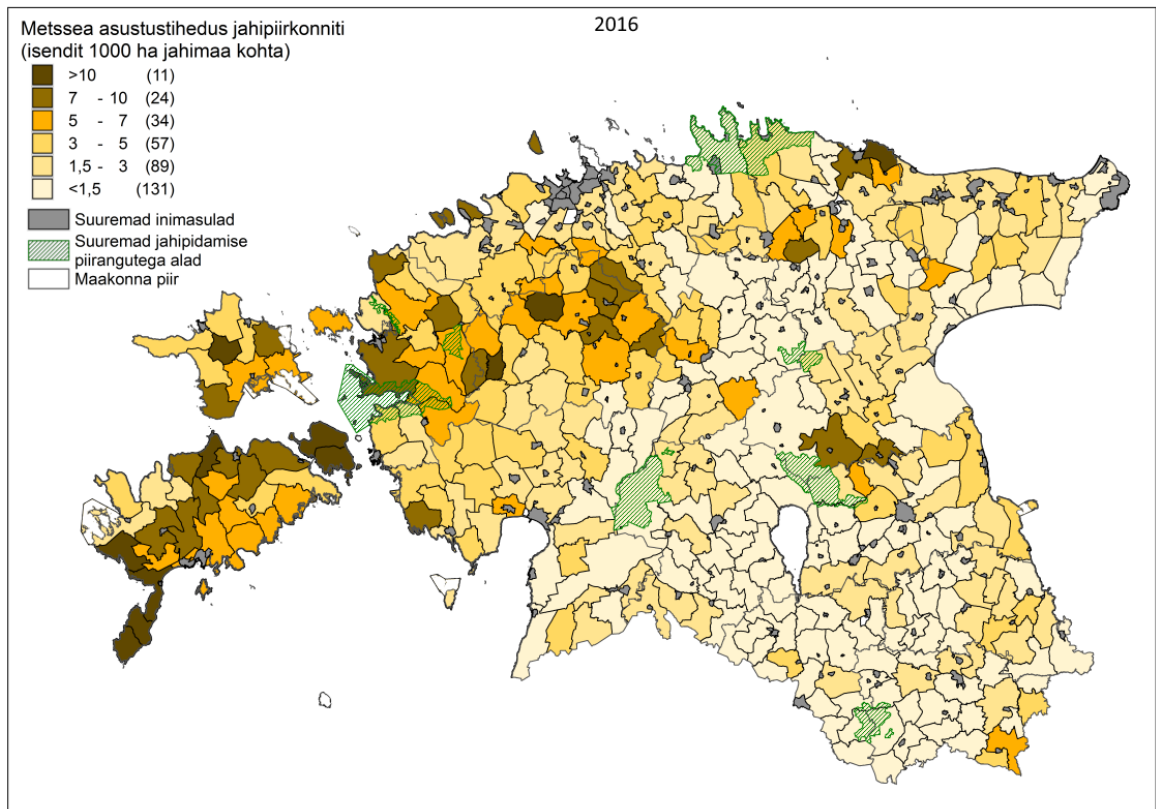

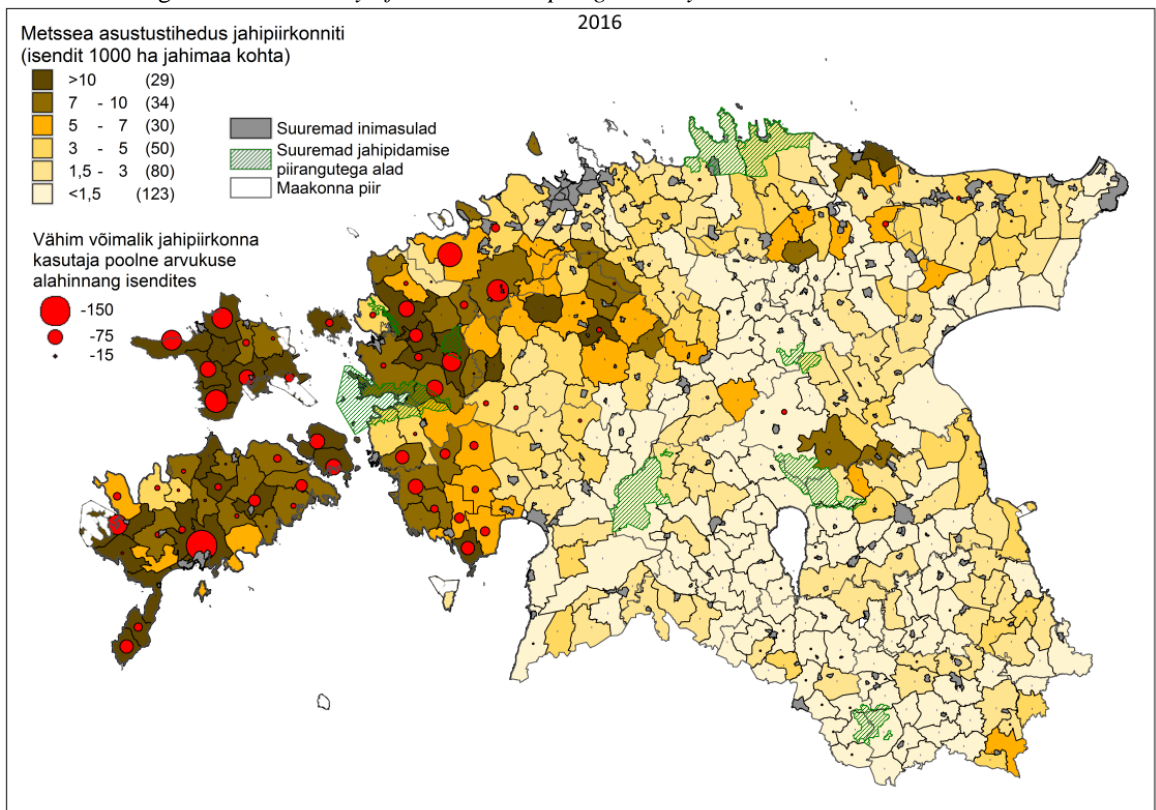
Metssea asustustihedus jahipiirkonniti 2014/2015 jahihooaja lõppedes jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel. *Density of wild boar in spring 2015 by hunters' estimations.*

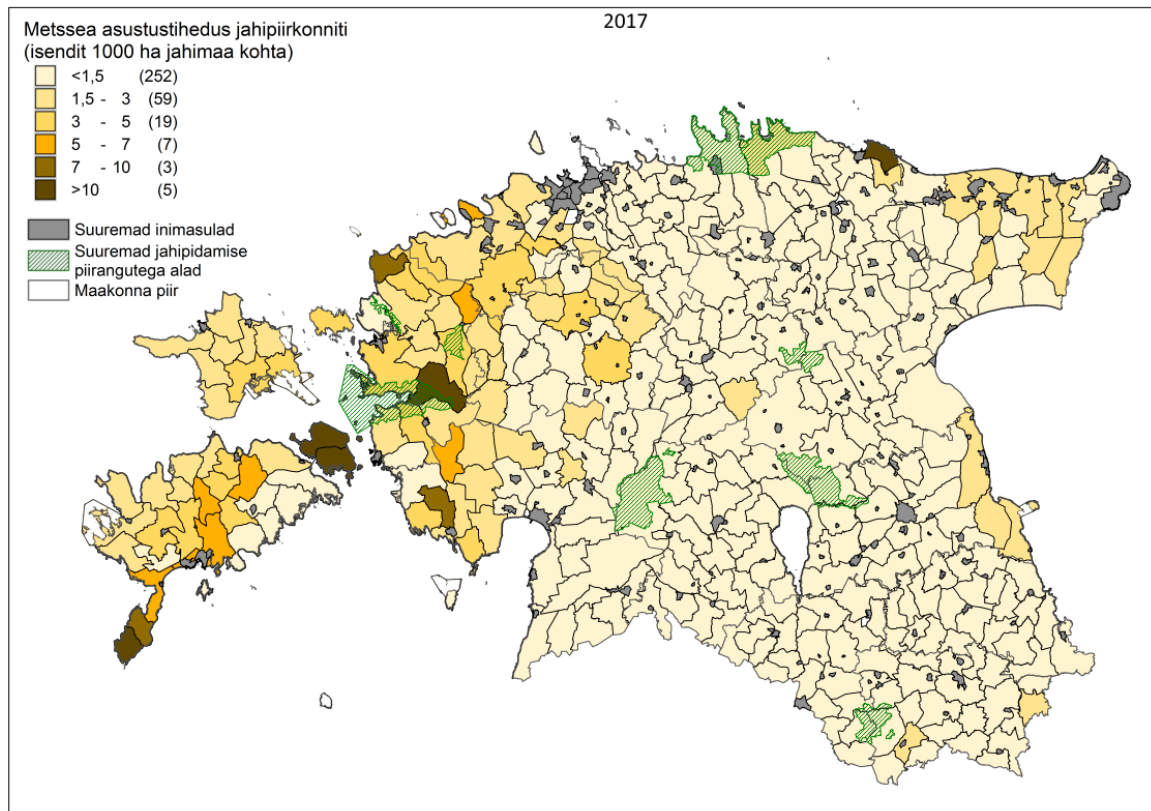
Metssea minimaalne asustustihedus jahipiirkonniti 2014/2015 jahihooaja lõppedes. Lisaks jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangutele on arvesse võetud ka järgneval 2015/2016 jahihooajal kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arvu. *Density of wild boar in spring 2015 combined with hunters' estimations and bag statistics. Red dots express the minimum number of underestimated animals.*

Metssea asustustihedus jahipiirkonniti 2015/2016 jahihooaja lõppedes jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel. *Density of wild boar in spring 2016 by hunters' estimations.*

Metssea minimaalne asustustihedus jahipiirkonniti 2015/2016 jahihooaja lõppedes. Lisaks jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangutele on arvesse võetud ka järgneval 2016/2017 jahihooajal kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arvu. *Density of wild boar in spring 2016 combined with hunters' estimations and bag statistics. Red dots express the minimum number of underestimated animals.*

Metssea asustustihedus jahipiirkonniti 2016/2017 jahihooaja lõppedes jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel. *Density of wild boar in spring 2017 by hunters' estimations.*

Metssea asustustiheduse ulatuslikust langusest suuremal osal riigi territooriumist annavad veenvalt märku ka hirvlaste pabulaloenduste käigus kogutud andmed metssigade väljaheidete ja tuhnimislaikude esinemise kohta. Kuna pabulaloenduste käigus märgitakse üles kõik talve jooksul ning sügisel pärast puulehtede langemist tekitatud ekskremendihunnikud ja üle ühe ruutmeetri suurused tuhnimislaigud, siis nende piirkondade andmetes, kuhu katk jõudis alles talvel, selle mõju metssea asustusele veel ei pruugi kajastuda. Ootuspäraselt esines metssea tegevusjälgi rohkem Eesti läänepoolsetel seirealadel, kuhu SAK veel ei olnud jõudnud või jõudis sinna alles hilissügisel. Eelmise 2016. aastaga võrreldes esines kohati metssea tegevusjälgi sagedamini ka mitmetel Kagu-Eestisse jäävatel seirealadel, kuid siin tuleb arvestada sellega, et tegemist on siiski juba eelnenud aastal äärmiselt madalale tasemele langenud indeksite tagasihoidlike muutustega, mis viitavad valdavalt siiski vaid üksikute isendite ja väiksemate karjade/salkade olemasolule katkust juba mitme aasta jooksu tugevalt mõjutatud aladel.

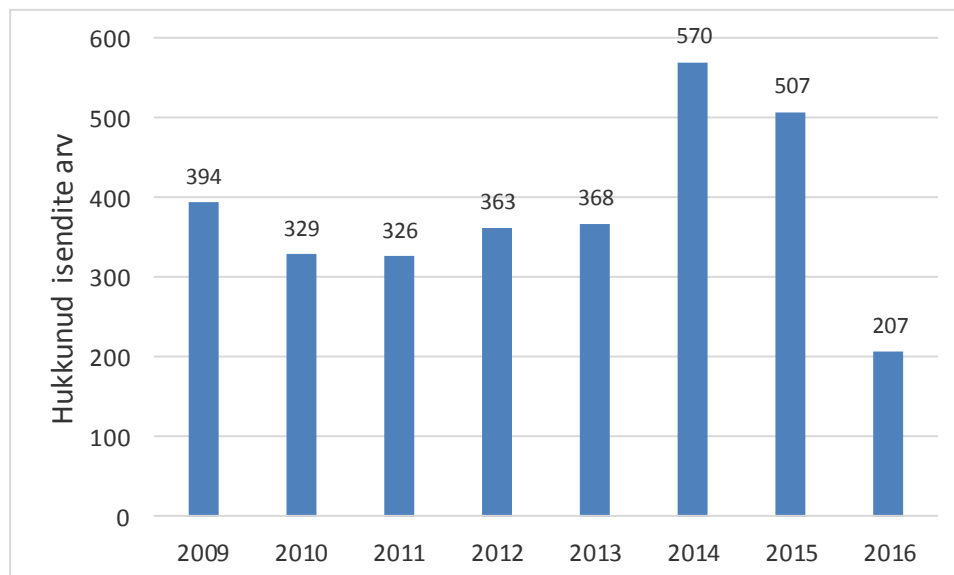

Metssea suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016 ja 2016/2017 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – ekskremendihunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. Tuhnimisindeks – vähemalt 1 m² suuruste loendustransektile jäävate songitud alade arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

Results of the counts of wild boar excrements and rootings in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr No of monitoring area	Maakond County	Seireala asupaik Location of monitoring area	Pabulaindeks			Muutus	Muutus	Tuhnimisindeks			Muutus	Muutus
			No of pellet groups per 1 km			(vr 2016)	(vr 2015)	Rootings (>1m ²) per 1 km			(vr 2016)	(vr 2015)
			2015	2016	2017	Change (%)	Change (%)	2015	2016	2017	Change (%)	Change (%)
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,26	0,33	0,10	-70,1	-61,9	0,13	0,00	0,03	+	-75,8
4	Harju	Nõva-Keibu	0,41	0,26	0,06	-78,7	-86,4	0,10	0,23	0,00	-100,0	-100,0
5	Harju	Haiba	2,78	0,71	0,71	0,8	-74,3	2,79	0,88	0,30	-66,0	-89,3
6	Harju	Kose-Uuemõisa	1,28	2,17	0,17	-92,1	-86,6	0,69	0,80	0,03	-96,4	-95,8
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	1,68	0,12	0,12	-3,6	-93,0	0,52	0,10	0,09	-7,1	-82,9
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	4,02	7,88	2,67	-66,2	-33,6	3,39	2,73	1,07	-60,8	-68,3
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	2,19	0,56	0,06	-89,3	-97,3	2,23	0,47	0,03	-93,8	-98,7
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,42	0,00	0,14	+	-67,8	0,25	0,63	0,00	-100,0	-100,0
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,53	0,21	0,11	-46,8	-78,4	1,03	0,67	0,20	-70,2	-80,5
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,31	0,77	0,32	-58,2	4,4	1,93	2,06	0,26	-87,3	-86,4
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,92	0,28	0,13	-55,0	-86,1	1,03	0,22	0,23	3,0	-78,1
11	Lääne	Haapsalu-Martna	1,05	0,44	1,10	150,8	5,0	1,46	0,35	1,05	199,9	-28,2
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,70	0,57	0,12	-78,4	-82,2	0,45	0,20	0,00	-100,0	-100,0
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	1,66	0,90	0,17	-81,2	-89,8	0,00	1,32	0,37	-72,2	+
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,82	0,80	0,00	-100,0	-100,0	0,00	0,19	0,00	-100,0	-100,0
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,53	0,12	0,15	24,3	-71,7	0,43	0,03	0,00	-100,0	-100,0
19	Pärnu	Halinga-Libatse	1,63	1,92	0,91	-52,8	-44,6	1,99	0,50	0,42	-14,6	-78,7
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	1,03	1,59	1,27	-20,0	23,7	1,22	2,20	0,93	-57,6	-23,8
25	Pärnu	Põlendmaa-Põõrikaasiku	0,51	0,05	0,00	-100,0	-100,0	0,15	0,06	0,00	-100,0	-100,0
26	Pärnu	Õordi	0,54	0,06	0,00	-100,0	-100,0	0,28	0,06	0,00	-100,0	-100,0
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,13	0,03	0,00	-100,0	-100,0	0,13	0,10	0,00	-100,0	-100,0
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	3,03	0,29	0,00	-100,0	-100,0	1,89	0,00	0,00		-100,0
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,40	0,19	0,03	-82,3	-91,6	0,11	0,25	0,00	-100,0	-100,0
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	7,37	0,63	0,00	-100,0	-100,0	4,13	0,00	0,00		-100,0
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	1,79	0,36	0,29	-18,3	-83,7	0,88	0,63	0,17	-72,4	-80,2
14	Järva	Lõõla-Vahastu	1,72	2,45	0,00	-100,0	-100,0	4,28	2,69	0,00	-100,0	-100,0
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	4,25	0,39	0,15	-62,4	-96,5	1,55	0,16	0,06	-63,0	-96,1
21	Järva	Kabala-Imavere	2,73	1,01	0,06	-93,8	-97,7	1,69	1,86	0,00	-100,0	-100,0
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,29	0,41	0,03	-93,3	-90,4	0,09	0,18	0,00	-100,0	-100,0
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	1,52	1,12	0,03	-97,0	-97,8	1,14	0,51	0,03	-93,4	-97,0
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	1,06	0,89	0,18	-79,9	-83,2	0,21	0,58	0,21	-63,6	1,6
29	Tartu	Järvselja	0,00	0,22	0,00	-100,0		0,00	0,16	0,00	-100,0	
33	Tartu	Rannu-Pühaste	2,49	0,06	0,06	-6,6	-97,7	1,88	0,00	0,00		-100,0
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	6,46	0,13	0,07	-47,6	-99,0	3,07	0,03	0,10	209,7	-96,7
38	Põlva	Saatse	0,88	0,06	0,00	-100,0	-100,0	0,27	0,09	0,00	-100,0	-100,0
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,39	0,18	0,35	88,4	-12,0	0,18	0,09	0,00	-100,0	-100,0
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	2,31	0,22	0,03	-85,4	-98,6	0,06	0,03	0,00	-100,0	-100,0
40	Võru	Misso	1,41	0,14	0,19	36,1	-86,3	1,29	0,37	0,39	3,9	-69,9
35	Valga	Valga-Õru	0,62	0,00	0,16	+	-74,4	0,54	0,07	0,25	289,4	-53,1
39	Valga	Hargla-Karula	0,56	0,00	0,07	+	-88,5	0,49	0,27	0,51	89,0	4,5
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	0,34	0,45	0,27	-39,6	-20,0	0,34	0,75	0,15	-79,9	-55,7
42	Hiiu	Leluselja	0,50	0,49	0,66	33,1	31,9	0,24	0,68	0,31	-54,0	28,1
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,37	0,17	0,37	118,8	-1,1	0,03	0,33	0,33	-0,4	983,4
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	3,73	0,39	1,07	177,7	-71,2	5,95	6,02	4,54	-24,6	-23,6
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	0,19	0,19	0,17	-11,8	-14,0	0,72	0,44	0,14	-67,9	-80,1
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	2,65	1,89	1,09	-42,0	-58,7	5,38	3,44	3,41	-0,9	-36,6
47	Saare	Laugi		0,40	0,86	115,9			6,67	6,13	-8,0	
	Eesti	Seirealade andmed kokku	1,53	0,69	0,31	-55,4	-79,9	1,23	0,85	0,46	-45,7	-62,4
		<i>All areas included</i>										

Metssea arvukuse ulatuslik langus väljendub ka liiklusõnnetustes hukkunud isendite arvu ca 2,5-kordses vähenemises. Kui 2015. aastal hukkus jahipiirkondade kasutajatelt kogutud andmetel Eesti teedel minimaalselt 507, siis 2016. aastal 207 isendit.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metssigade arv aastatel 2009 - 2016.

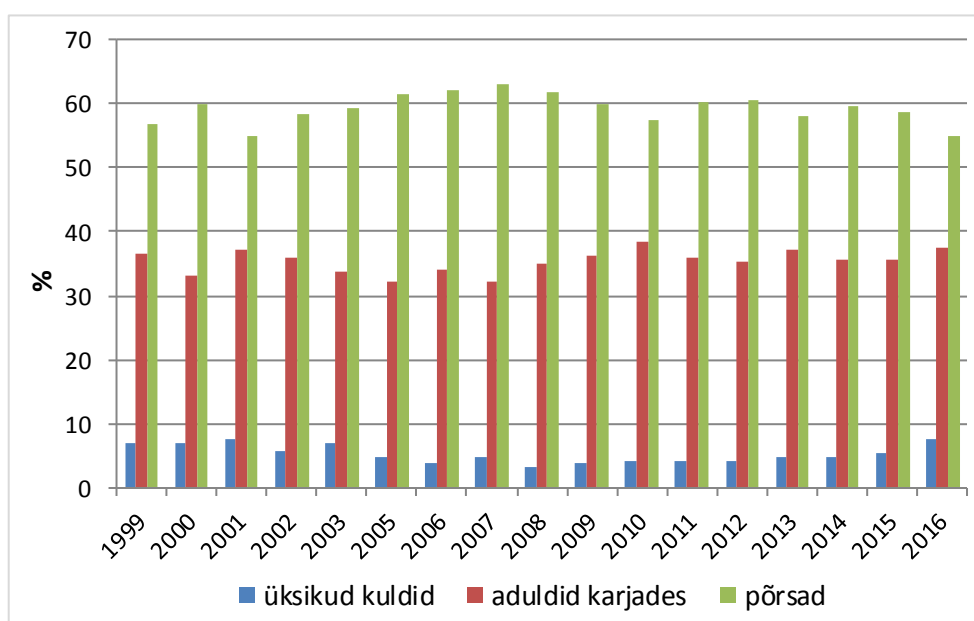
The number of wild boar killed in traffic accidents in 2009 - 2016 (data registered by the users of hunting districts).

2016/2017 jahihooajal kütitud isendite sooline jaotus oli kokkuvõttes ligilähedane suhtele üks emis ühe kuldi kohta. Sealjuures kõrgema asustustihedusega ja katkust vähem mõjutatud maakondades (va Saaremaal) kütiti kesikuid ja täiskasvanud emiseid kultidega võrreldes isegi veidi enam. Katkust juba pikema aja vältel mõjutatud maakondades, kus metssea asustustihedus oli 2016. aasta jahihooajaks drastiliselt langenud, kütiti kulte emistega võrreldes märksa enam. Tahaks loota, et kultide suurem osakaal kütitud loomade seas neis maakondades tuleneb katku tõttu kultide ülekaalu poole nihkunud soolisest jaotusest asurkonnas, mitte sellest, et tegelema on hakatud tahtlikult emiste hoiuga. Kuna SAK ei ole kuhugi kadunud ning uusi katku juhtumeid tuvastatakse pidevalt nii uutel kui ka vanadel taudialadel, oleks emiste hoiu läbi asurkonna juurdekasvu turgutamine hetkel küll väga taunitav tegevus.

Eelnevate aastatega võrreldes langes oluliselt põrsaste osakaal kütitud metssigade seas, andes märku asurkonna taastootmisvõime vähenemisest.

Metssea sooline jaotus ja põrsaste osakaal küttemises ning põrsaste ja üksikute kultide osakaal ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud (vaatlusrea kohta märgitud) isendite arv sügisestes vaatlusandmetes aastatel 2014–2016.

Maakond County	Küttemisstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlused Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Adult sex ratio			Põrsad % piglets			Üksikud % single males			Põrsad % piglets			Ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Harjumaa	0,9	1,1	1,0	44,6	37,8	31,9	4,8	4,2	5,6	59,3	54,9	51,7	7,6	7,1	5,9
Hiiumaa	0,7	0,8	1,1	44,9	48,9	43,5	4,3	4,1	6,6	64,4	65,7	59,9	6,6	7,0	5,5
Ida-Virumaa	0,8	1,0	1,0	38,7	36,4	31,8	6,1	7,1	9,1	54,6	59,5	48,4	7,9	7,7	4,8
Jõgevamaa	0,9	1,2	0,7	42,1	37,3	26,0	4,7	7,7	15,9	57,3	50,5	53,7	8,7	5,4	2,9
Järvamaa	0,8	1,2	1,3	41,5	33,5	22,3	5,7	6,7		58,5	51,3		9,3	5,2	
Läänemaa	0,9	1,1	1,2	43,3	41,1	37,6	5,9	8,4	17,6	57,6	60,2	54,3	10,4	6,6	5,1
Lääne-Virumaa	0,9	1,3	1,2	52,4	42,1	30,3	4,8	4,1	10,9	50,4	59,2	52,9	9,8	9,3	3,6
Põlvamaa	0,7	1,2	0,6	65,1	50,5	36,7	5,4	3,5	11,6	65,8	56,4	38,8	10,7	6,9	3,8
Pärnumaa	0,6	1,1	1,4	46,7	45,7	34,4	5,8	4,4	5,3	66,4	60,8	57,4	12,3	8,5	6,7
Raplamaa	1,1	1,3	1,1	39,7	40,0	24,0	4,9	5,1	4,3	62,7	56,6	62,5	8,4	7,2	7,0
Saaremaa	0,8	0,9	0,9	39,0	42,3	32,8	4,7	6,1	5,6	62,0	64,4	59,6	7,4	9,3	5,6
Tartumaa	0,9	0,9	1,0	55,3	34,6	32,3	4,6	7,0	6,3	61,7	56,7	53,2	8,9	5,9	5,4
Valgamaa	0,6	0,8	0,8	35,6	26,0	25,4	4,8	5,1	7,7	65,9	58,2	43,0	6,6	4,6	4,0
Viljandimaa	0,9	0,8	0,7	47,5	36,2	40,8	4,8	6,3	12,2	66,1	65,4	61,0	9,4	6,0	3,9
Võrumaa	0,9	0,9	0,5	50,1	39,6	31,4	3,6	4,8	5,6	56,0	53,4	40,9	10,7	5,6	4,5
Kokku Total	0,8	1,1	1,1	46,2	40,7	33,8	4,9	5,5	7,5	59,5	58,8	55,0	9,0	7,1	5,3

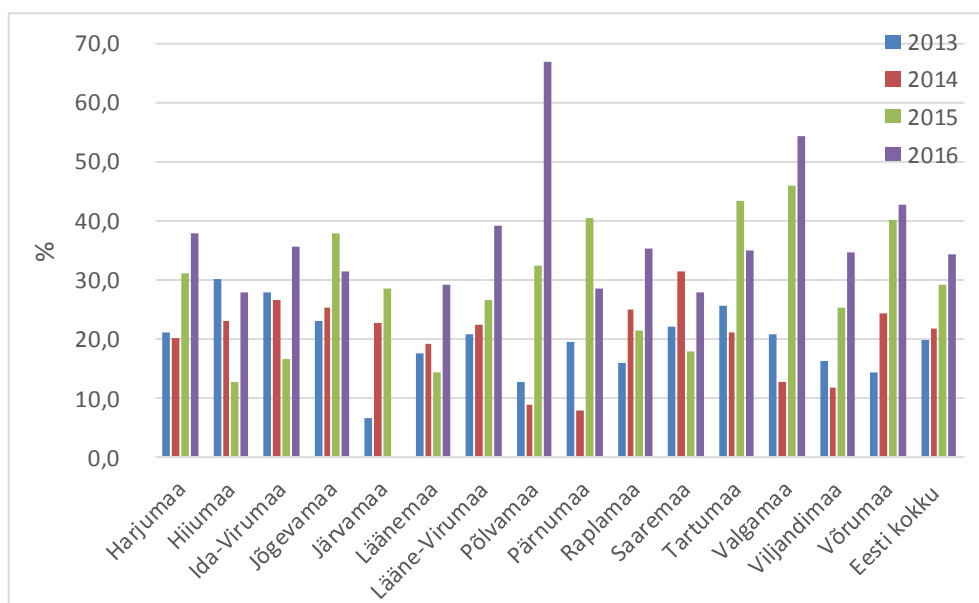

Metsseasurkonna struktuur sügiseste vaatluste põhjal (%).

Population structure of wild boar based on observations made in autumn. Single males – blue; adults and subadults in sounders – red; piglets – green.

Kui 2015. aasta sügisestes vaatlusandmetes esmapilgul suuri muutusi tavapäraselt jälgitavates näitajates märgata ei olnud, siis 2016. aasta vaatlusandmetes torkab silma üksikute kultide osakaalu märgatav suurenemine ning eelnenud aastatega võrreldes märksa tagasihoidlikum põrsaste osakaal vaatlustes. Põrsaste esinemine oli eriti tagasihoidlik

kolmes Kagu-Eesti maakonnas. Kõikides maakondades on langenud ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv. Juba 2015. aasta vaatlustes täheldatud ebatavalise koosseisuga karjade (ainult vanaloomadest või ainult põrsastest koosnevad grupid) osakaalu suurenemine katkust räsitud maakondades, on 2016. aasta andmetel süvenenud veelgi. Eriti suure osa moodustavad sellised karjad Põlva-, Võru- ja Valgamaal, kus peamiselt oli tegemist põrsasteta karjade ja isendite gruppidega.

Ebatavaliste – ainult vanaloomadest või ainult põrsastest koosnevad metssigade gruppide osakaal kõikidest vaadeldud isendite gruppidest aastatel 2013–2016.

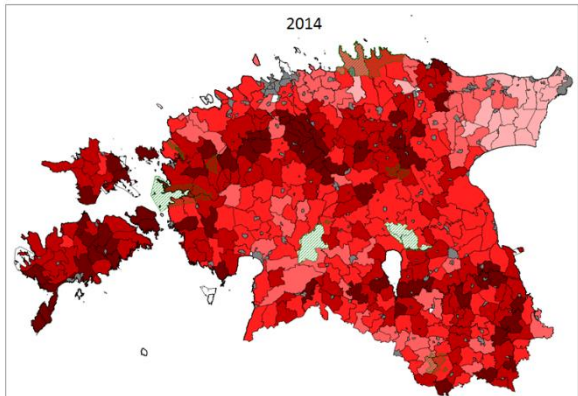
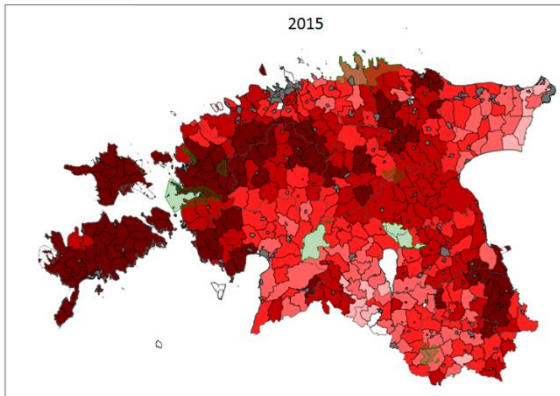
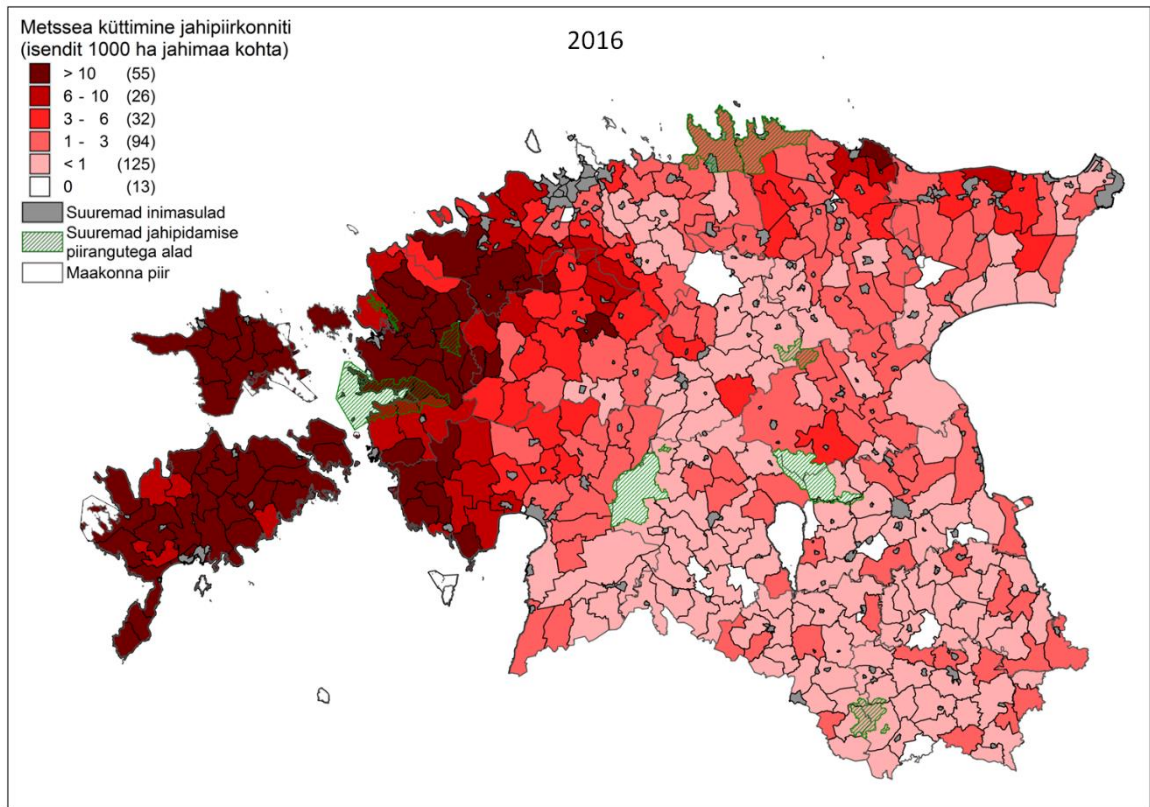
Proportion of sounders that consist only of piglets or adults.

Jahipiirkondade kasutajate poolne küttimissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduse osakonna poolsed soovitusel metsesa küttimismahtude määratlemiseks 2017. jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate küttimissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitav küttimiskvoot 2017 jahihooajaks Suggestion for quota in 2017	
	2016	2016 küttimine võrreldes küttimissooviga (%) Hunting in 2016 as compared to requested quota (%)	2017	Küttimissoovi muutus Change in requested hunting quota (%)	Minimaalne küttimismaht (is) Minimum no to hunt	% eelmise aasta küttimisest % of bag 2016
Harjumaa	1213	135,8	613	-49,5	620	38
Hiiumaa	705	287,2	585	-17,0	1300	64
Ida-Virumaa	459	137,9	256	-44,2	300	47
Jõgevamaa	452	67,3	41	-90,9	90	30
Järvamaa	592	46,1	58	-90,2	70	26
Läänemaa	1570	195,2	1073	-31,7	1300	42
Lääne-Virumaa	897	111,0	159	-82,3	220	22
Põlvamaa	83	131,3	57	-31,3	80	73
Pärnumaa	1467	131,5	642	-56,2	630	33
Raplamaa	1621	89,6	426	-73,7	600	41
Saaremaa	2655	168,4	1225	-53,9	1900	42
Tartumaa	425	52,5	137	-67,8	150	67
Valgamaa	125	104,0	76	-39,2	80	62
Viljandimaa	315	58,4	73	-76,8	110	60
Võrumaa	248	68,1	97	-60,9	100	59
Kokku Total	12827	137,3	5518	-57,0	7550	43

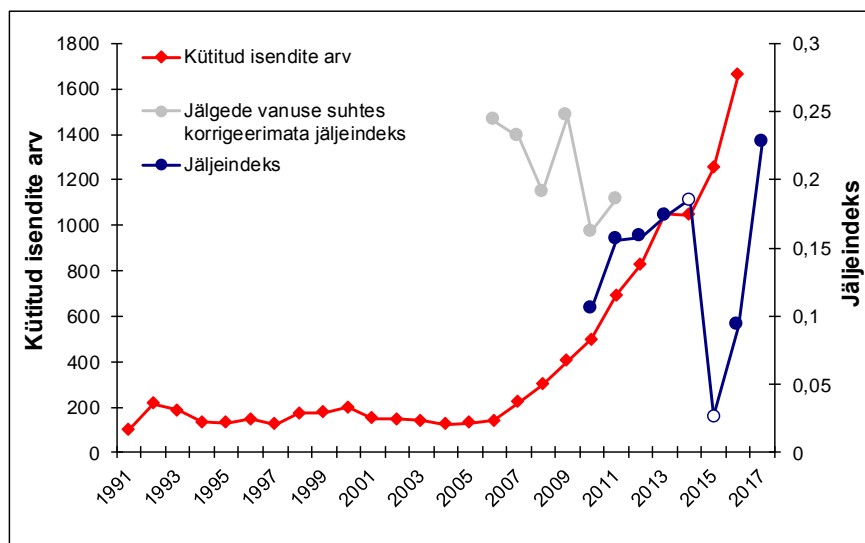
Alljärgnevalt on esitatud 2016/2017 aasta seire tulemustest tulenevad soovitusel.

- 2017. jahiaasta lõpuks tuleks metssea asustustihedus kõikides katkust mõjutamata jahipiirkondades langetada tasemele maksimaalselt 1,5 isendit/1000 ha jahimaa kohta. Katkust mõjutatud aladel, kus metssea arvukus on tänaseks juba langenud alla 1,5 isendi 1000 ha jahimaa kohta, tuleks jätkata küttemist vähemalt juurdekasvu ulatuses ning soovitav oleks seda järgnevatel aastatel hoida allpool taset 1 isend/1000 ha jahimaa kohta.
- Orientiirina maakondlike minimaalsete küttemismahtude määramisel soovitame kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttemismahte. Kuna soovitusel aluseks on 2017. aasta kevadised andmed, siis tuleb võtta teadmiseks, et aladel, kuhu katk on jõudnud alles vastu kevadet või jõuab jahihooaja vältel, ei pruugi soovitatava küttemismahu täitmine olla võimalik.
- Jahindusnõukogudel on soovitav kõikidele jahipiirkonna kasutajatele ära märkida soovituslik minimaalne küttemismaht, mille vähim väärtus on 1. Arvestades sellega, et jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangute seotus reaalse arvukusega võib piirkonniti varieeruda väga suures ulatuses, võiks 2017/2018. jahihooajal kuni 50% maakondlikust minimaalsest küttemismahust jahipiirkondade vahel jaotada pindalapõhiselt. Ülejäänud 50% jaotusel soovitame lähtuda jahipiirkonna kasutaja poolt esitatud küttemissoovidest ning vajadusel ka arvukushinnangutest.
- Saaremaale soovitatud küttemismahust ca 30% tuleks määrata senini veel sigade Aafrika katkust mõjutamata Muhu saarele.
- Katkust mõjutatud aladel tuleks küttema kesikute ja täiskasvanute hulgas emiseid proportsionaalselt nende osakaaluga asurkonnas ning mingil juhul ei tohiks hakata tegelema emiste hoiuga. Katkust puutumata aladel tuleb jätkata täiskasvanute ja kesikute seas emiste küttemist kõrgendatud osakaalus.
- Metssigade peibutussöötmisele Keskkonnaameti peadirektori käskkirjaga kehtestatud piiranguid tuleks jätkata samadel põhimõtetel ka käesoleval jahihooajal.
- Kui olukord ei nõua teisiti, jätkata 2018. jahiaastal enne 2018. aasta ulukiseire aruande ilmumist metssea küttemist käesolevas aruandes toodud põhimõtetest lähtuvalt eesmärgist hoida metssea asustustihedus allpool taset 1,5 isendit 1000 ha kohta.

Hunting of wild boar (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

PUNAHIRV (*Cervus elaphus*)

Punahirve küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused. Saaremaa ja Hiiumaa jäljeloenduste andmete puudulikkuse tõttu aastatel 2014 - 2017 ei ole loenduste keskmine jäljeindeksi võrreldav 2013. a ja sellest varasemate loenduste omaga.

The number of red deer hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

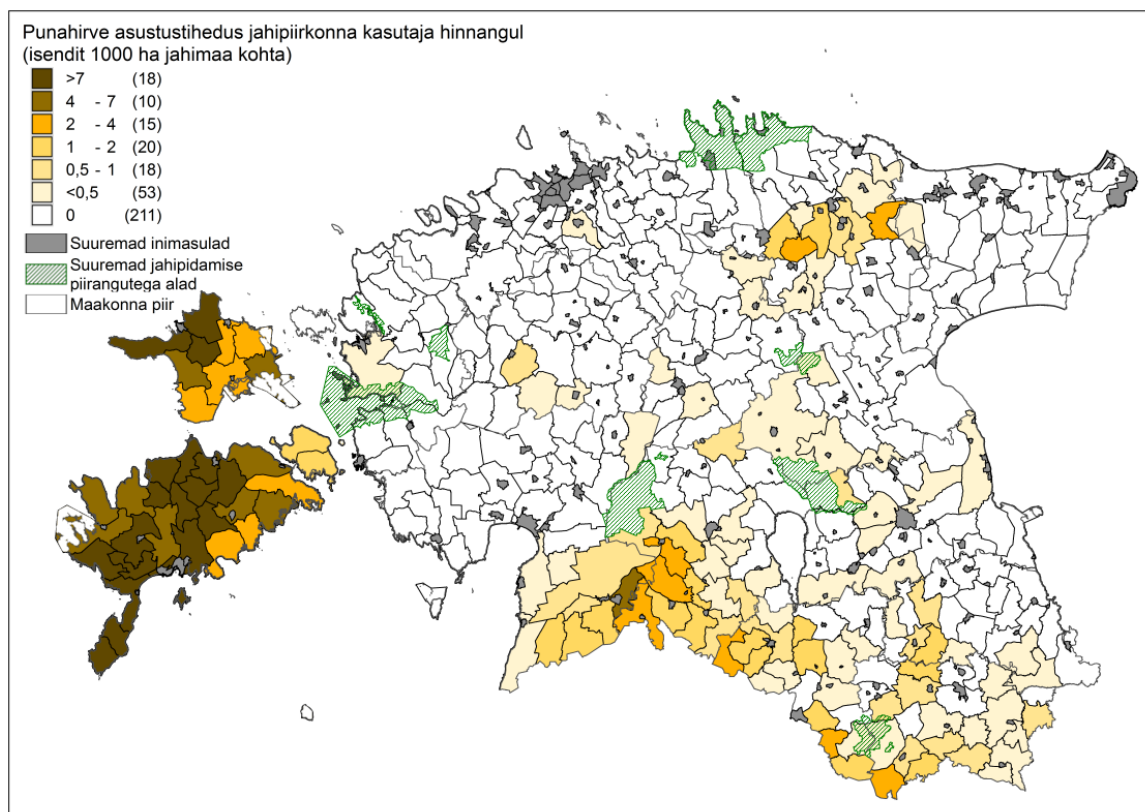
Punahirve arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>			Küttimismahu muutus <i>Change in hunting bag (%)</i>	Jäljeindeks (1 km kohta) <i>Track index (tracks per 1 km)</i>					Jäljeindeksi muutus <i>Change in track index (%)</i>	Jahimeeste hinnang <i>arvukusele (n) Hunters estimation</i>			Arvukuse hinnangu muutus (%) <i>Change in hunters</i>
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017		2015	2016	2017	
Harjumaa	0	0	0		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0	0	2	+
Hiiumaa	175	204	244	19,6	0,819						611	625	680	8,8
Ida-Virumaa	0	0	1	+	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0	5	5	0,0
Jõgevamaa	11	17	13	-23,5	0,009		0,099	0,017			48	35	31	-11,4
Järvamaa	0	1	2	100,0	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		20	12	11	-8,3
Läänemaa	0	0	1		0,000			0,000	0,000		0	2	2	0,0
Lääne-Virumaa	25	22	48	118,2	0,026	0,082	0,000	0,051	0,070	36,6	125	124	106	-14,5
Põlvamaa	0	2	3	50,0	0,000			0,031	0,000	-100,0	22	28	33	17,9
Pärnumaa	48	66	68	3,0	0,047			0,132	0,179	35,5	191	163	158	-3,1
Raplamaa	0	0	2		0,000	0,000		0,000	0,000		10	9	14	55,6
Saaremaa	674	813	1102	35,5	1,806	3,095		2,721			1613	1783	1902	6,7
Tartumaa	0	1	0	-	0,000		0,000	0,000	0,002	+	5	15	16	6,7
Valgamaa	27	43	51	18,6	0,057			0,090	0,009	-89,7	120	150	145	-3,3
Viljandimaa	53	74	104	40,5	0,065			0,082	0,089	8,0	172	209	219	4,8
Võrumaa	31	9	25	177,8	0,003		0,116	0,079	0,012	-84,8	92	100	112	12,0
Kokku (Total)	1044	1252	1664	32,9	0,173	0,186	0,027	0,093	0,227	143,4	3029	3260	3436	5,4
<i>saartel (on islands)</i>	849	1017	1346	32,4	1,566			2,895			2224	2408	2582	7,2
<i>mandriosas (on mainland)</i>	195	235	318	35,3	0,017	0,004	0,027	0,042	0,045	7,0	805	852	854	0,2

2017. aasta kevadeks kogunenud seireandmed (jahipiirkondade kasutajate hinnangud ja ruutloenduse tulemused) annavad taaskord tunnistust punahirve arvukuse jätkuvast suurenemisest ja seda vaatamata eelnenud 2016. aasta jahihooajal järjekordselt uue rekordtaseme saavutanud küttimisele. Jahipiirkondade kasutajate hinnangul on punahirve arvukus võrreldes eelmise aastaga selgelt suurenenud nii Saaremaal kui ka Hiiumaal, üsna

samale tasemele on see jäänud aga Mandri-Eestis. Esimesed hirved loendati tänavu ka Harjumaal.

Punahirve asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2017. a kevadel antud arvukushinnangute põhjal.

Red deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.

Möödunud jahihooajal kütiti Eestis kokku 1664 punahirve, mis on eelnenud aastaga võrreldes ligi kolmandiku võrra enam ning sealjuures suurenes kütitud hirvede arv üsna üheselt nii saartel kui Mandri-Eestis. 2015. aastaga võrreldes oli märgatavalt tagasihoidlikum küttimine vaid Jõgevamaal.

Talvise jäljeloenduse ehk ruutloenduse tulemusena leitav suhtelist asustustihedust iseloomustav jäljeindeks on möödunud aastaga hästi võrreldav vaid Lääne-Virumaal ja Pärnumaal, mõlemas maakonnas näitab see olulist tõusu. Puudulike lumeolude tõttu ei ole viimasel neljal aastal jäljeloenduste läbiviimine õnnestunud Hiiumaal ning ka Saaremaal on see õnnestunud vaid vähestel loendusruutudel, mistõttu asustustiheduste muutuste hindamisel tuge pakkuvat jäljeloenduste infot meil saarte kohta praktiliselt olemas ei ole. Samal põhjusel ei tasu omavahel võrrelda ka 2017. aasta ruutloenduste põhjal leitud punahirve jäljeindeksi Eesti keskmist eelnenud aastate samade näitajatega, vastasel korral võib jõuda väga valede järeldusteni.

Punahirve suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016 ja 2016/2017 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

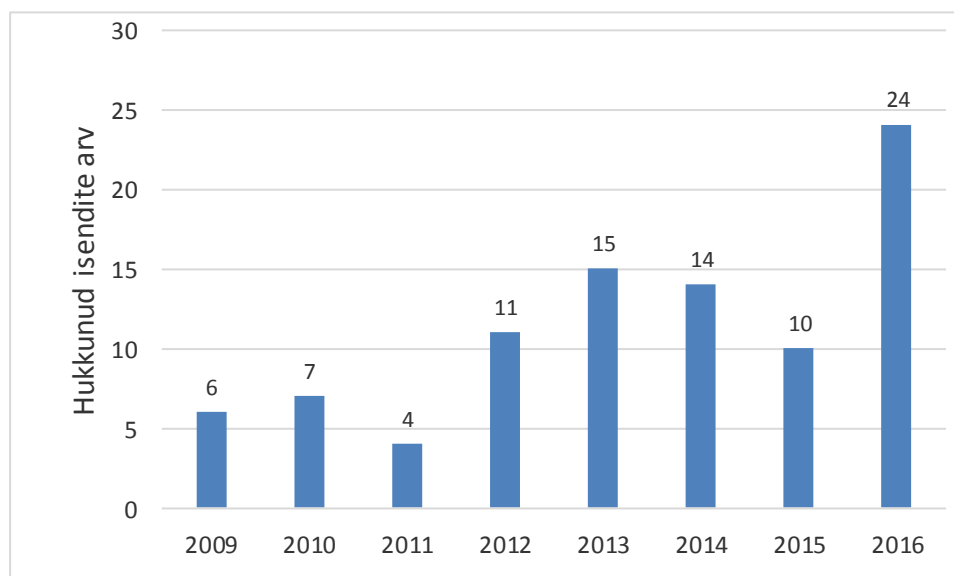
Results of red deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>			Muutus (vr 2016) <i>Change (%)</i>	Muutus (vr 2015) <i>Change (%)</i>
			2015	2016	2017		
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,00	0,00	0,00		
4	Harju	Nõva-Keibu	0,00	0,03	0,00	-	
5	Harju	Haiba	0,00	0,00	0,00		
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,00	0,00	0,11	+	+
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	0,03	0,06	0,12	96,1	248,3
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,09	0,10	0,00	-	-
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	0,00	0,06	0,42	611,0	+
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,07	0,00	0,00		-
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,13	0,15	0,03	-81,2	-78,1
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,00	0,15	0,00	-	
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,00	0,00	0,00		
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,00	0,00	0,00		
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,00	0,00	0,00		
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,07	0,03	0,00	-	-
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,00	0,00	0,00		
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,03	0,00	0,00		-
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,00	0,00	0,03		+
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,16	0,03	0,25	680,1	54,4
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,00	0,03	0,00	-	
26	Pärnu	Öördi	0,32	0,00	0,00		-
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,07	0,10	0,13	30,0	87,0
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	1,49	1,26	2,20	74,7	47,6
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,08	0,16	0,09	-43,6	4,8
32	Viljandi	Sudiste-Veisiejärv	1,12	1,14	0,51	-55,8	-54,7
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,00	0,00	0,46	+	+
14	Järva	Lõõla-Vahastu	0,14	0,00	0,03	+	-75,7
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,07	0,00	0,00		-
21	Järva	Kabala-Imavere	0,16	0,55	0,00	-	-
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,20	0,00	0,14	+	-31,4
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	0,00	0,06	0,00	-	
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,00	0,06	+	
29	Tartu	Järvselja	0,00	0,16	0,00	-	
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,18	0,09	0,28	208,7	61,1
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	0,00	0,12	0,19	52,4	+
38	Põlva	Saatse	0,00	0,00	0,06	+	+
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,44	0,27	0,00	-	-
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,18	0,46	0,28	-39,2	54,1
40	Võru	Misso	1,22	0,60	0,36	-41,0	-70,9
35	Valga	Valga-Õru	0,09	0,26	0,25	-1,1	190,5
39	Valga	Hargla-Karula	0,56	0,21	0,22	5,1	-60,4
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	3,06	2,23	2,44	9,5	-20,1
42	Hiiu	Leluselja	5,02	3,09	3,91	26,4	-22,1
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,80	0,87	1,90	119,3	137,5
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	12,33	7,30	8,65	18,5	-29,8
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,60	5,76	6,04	4,8	132,4
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	5,42	8,17	5,67	-30,7	4,5
47	Saare	Laugi		2,38	2,15	-9,6	
	Eesti	Seirealade andmed kokku	0,79	0,76	0,79	3,0	0,2

All areas included

Kolmel viimasel aastal üle Eesti paiknevatel seirealadel läbi viidud hirvlaste talviste pabulahunnikute loendustes on hirve pabulaindeks (pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta) kõikide alade kokkuvõttes püsinud üsna samal tasemel. Erinevate seirealade kaupa võttes võib täheldada samavõrd indeksi liikumisi nii ülesse poole kui ka alla, mis on valdavas osas hirve poolt hõredalt asustatud Mandri-Eesti seirealade puhul loomulik. Tuleb leppida sellega, et üksikute pabulahunnikute juhuslik sattumine või mittedattumine loendusmarsruutidele paraku päris adekvaatset pilti piirkondlikus hirve asustustiheduses toimuvate muutuste kohta anda ei saagi, kuid hirve olemasolu tuvastamisel on selles juba abi küll.

Punahirvedega seotud liiklusõnnetuste arv Eestis on võrreldes teiste sõraliste liikidega tulenevalt nende valdavalt madalast asustustihedusest oluliselt haruldasem ning nendest enamus leiab aset Saaremaal. Jahipiirkondade kasutajate poolt on 2016. jahiaasta vältel registreeriti 24 liiklusõnnetuste tagajärjel hukkunud hirve, neist 18 Saaremaal, 4 Hiiumaal ning 2 mandril. Aasta varem hukkus samadele allikatele tuginevalt liiklusõnnetustes vaid 10 hirve.

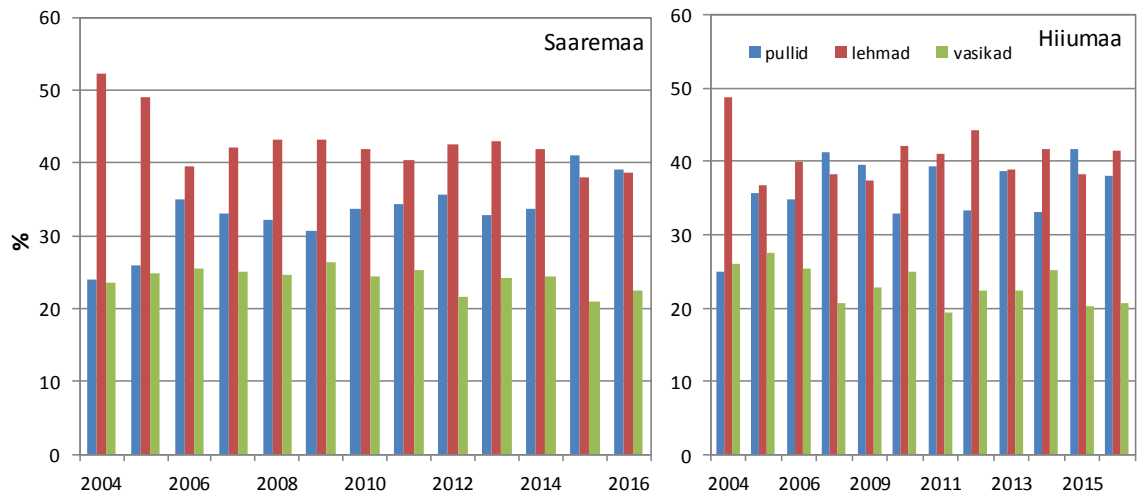
Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud punahirvede arv aastatel 2009 - 2016.

The number of red deer killed in traffic accidents in 2009 - 2016 (data registered by the users of hunting districts).

Hirvede sooline jaotus (lehma pulli kohta) ja vasikate osakaal 2014 – 2016 jahihooaegadel kütitud hirvede seas ning jahiaegsetes hirvevaatlustes. Sooline jaotus leitud mullikad+täiskasvanud põhjal.

Maakond County	Küttimisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio			vasikate % calves			Vaatluste arv No of observations			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Harjumaa															
Hiiumaa	1,03	1,06	1,11	28,0	32,4	29,1	390	610	913	1,26	0,92	1,09	25,1	20,2	20,6
Ida-Virumaa			0/1			0,0									
Jõgevamaa	1,00	0,71	1,25	27,3	29,4	30,8	17	22		0,71	1,67		29,4	27,3	
Järvamaa		0/1	0/2		0,0	0,0		1			0/1			0,0	
Läänemaa			0/1			0,0									
Lääne-Virumaa	0,36	0,75	0,89	24,0	36,4	25,0	21	72	84	0,80	2,58	3,33	14,3	39,4	22,6
Põlvamaa		0/2	0/3		0,0	0,0			64			0,69			15,6
Pärnumaa	0,68	0,49	0,67	22,9	21,2	26,5	127	145	90	0,90	1,32	0,75	26,8	29,7	22,2
Raplamaa			0/2			0,0	5			0,50			40,0		
Saaremaa	1,30	1,07	1,09	32,0	33,0	29,9	2430	1685	2412	1,24	0,92	0,99	24,4	21,1	22,4
Tartumaa					100,0			5			1,00			20,0	
Valgamaa	0,50	0,42	0,68	22,2	20,9	17,6		189	74		1,29	1,18		37,0	17,6
Viljandimaa	0,67	0,86	0,86	24,5	27,0	35,6	141	123	199	0,98	1,40	1,27	28,4	22,0	28,1
Võrumaa	0,24	0,40	0,40	16,1	22,2	16,0	115	106	104	0,71	0,56	1,11	22,6	16,0	26,9
Kokku (Total)	1,04	0,95	1,00	29,6	31,4	29,1	3246	2957	3940	1,19	0,97	1,04	24,7	22,7	22,2
saartel (on islands)	1,24	1,07	1,09	31,2	32,8	29,8	2820	2295	3325	1,25	0,92	1,02	24,5	20,8	21,9
mandriosas (on mainland)	0,53	0,59	0,70	22,6	25,1	26,4	426	662	615	0,85	1,20	1,19	25,8	29,0	23,7

2016. aastal kütitud hirvede sooline jaotus vastas kõikide kütitud täiskasvanud isendite kokkuvõttes soovitud soolisele jaotusele üks hirvepull ühe lehma kohta. Maakondade lõikes on saartel hirvelehma võrreldes pullidega kütitud veidi enam, tavapäraselt märksa suuremas pullide ülekaalus on kütitud Mandri-Eesti maakondades. Kui vaadata küttimisandmete kõrval ka vaatlusandmeid, siis selgub, et mandri osa vaatlustes on väikeses ülekaalus kohatud hoopis hirvelehmased. Seega võib mitmel pool hirvepullide ülekaalus küttimise üheks põhjuseks olla kohalike jahihenduste soov hirve arvukust suurendada endi poolt kasutatavatel jahimaadel. Siinkohal soovitame kõikides jahipiirkondades, kus isendite sooline jaotus ei ole tugevalt kaldus ühe või teise soorühma poole, küttida edaspidi mõlemast soost isendeid ligilähedaselt üks pull ühe lehma kohta.

Hirve asurkonna struktuur Saare- ja Hiiumaal 2004 – 2016 jahiaegsete vaatluste põhjal (%).

Population structure of roe deer in Saaremaa and Hiiumaa based on observations made by hunters during hunts. Bulls – blue; cows – red; calves – green.

Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduseosakonna poolsed soovitud punahirve küttimismahtude määratlemiseks 2017. a jahihooajal.

Maakond <i>County</i>	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov <i>Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)</i>				Soovitus küttimiseks 2017 aastal <i>Suggestions for hunting in 2017</i>			
	2016	2016 kütmine võrreldes kütmissooviga (%) <i>Hunting in 2016 as compared to requested quota</i>	2017	Kütmissoovi muutus <i>Change in requested hunting quota (%)</i>	Sooline jaotus täiskasvanute seas <i>Sex ratio among adults</i>	Vasikate osakaal <i>calves (%)</i>	Küttimismaht <i>hunting quota</i>	% eelmise aasta kütimisest <i>% of bag 2016</i>
Harjumaa	0		0					+
Hiiumaa	199	122,6	234	17,6	1 : 1	24-30	330	135,2
Ida-Virumaa	0		0					+
Jõgeva	12	108,3	7	-41,7	1 : 1	24-30	15	115,4
Järvamaa	8	25,0	7	-12,5				+
Läänemaa	0		0					+
Lääne-Virumaa	46	104,3	43	-6,5	1 : 1	24-30	50	104,2
Põlvamaa	13	23,1	15	15,4			10	333,3
Pärimaa	56	121,4	59	5,4	1 : 1	24-30	70	102,9
Raplamaa	3	66,7	5	66,7				+
Saaremaa	702	157,0	798	13,7	1 : 1	24-30	1400	127,0
Tartumaa	8	0,0	10	25,0				+
Valgamaa	55	92,7	51	-7,3	1 : 1	24-30	65	127,5
Viljandimaa	93	111,8	100	7,5	1 : 1	24-30	140	134,6
Võrumaa	47	53,2	51	8,5	1 : 1	24-30	50	200,0
Kokku <i>Total</i>	1242	134,0	1380	11,1	1 : 1	24-30	2130	128,0
saartel (on islands)	901	149,4	1032	14,5	1 : 1	24-30	1730	128,5
mandriosas (on mainland)	341	93,3	348	2,1	1 : 1	24-30	400	125,8

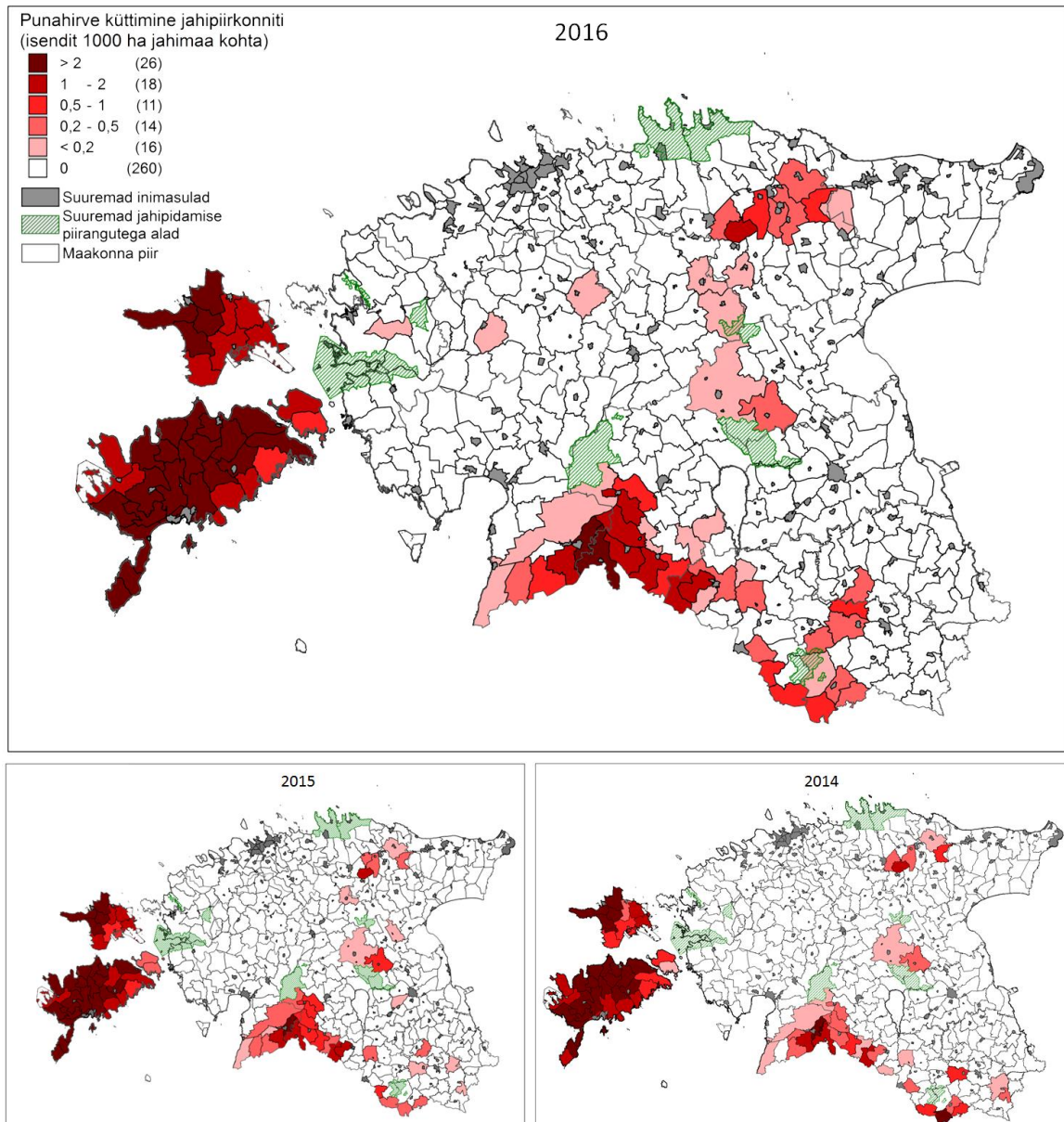
Olemasolevatele seireandmetele tuginevalt võib öelda, et punahirve arvukus on viimase aasta jooksul suurenenud saartel. Riigi mandriosas on laienenud hirve leviala, kuid jahipiirkonna kasutajate hinnangul on arvukus jäänud eelmise aastaga võrreldes samale tasemele. Arvestades sellega, et arvukuse muutuste hindamine hirve poolt valdavalt veel

väga hõredalt asustatud mandriosas on väga komplitseeritud, siis on pigem usutavam hirve arvukuse jätkuv tõus ka mandril.

Alljärgnevalt on esitatud 2016/2017 aasta seire tulemustest lähtuvad soovitusel.

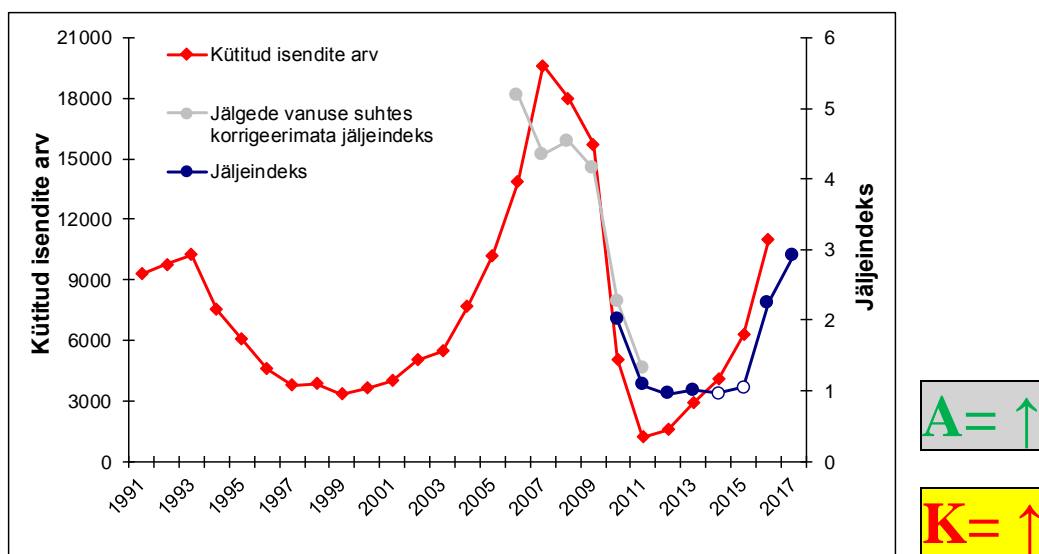
- Sarnaselt eelneva aastaga on 2017. aasta jahihooajal vajalik punahirve küttemiskvoodi kehtestamine saarte ning ka kõigile neile Eesti mandriosa jahipiirkondadele, kus 2017. aasta kevadel on jahipiirkonna kasutaja hinnanud hirve arvukuseks 8 või enam isendit. Arvukuse jätkuva kasvu vaos hoidmiseks ning mõõdukaks langetamiseks soovitate orientiirina maakondlike punahirvede küttemismahtude määramisel kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttemismahtusid.
- Jahipiirkondades, kus talvine arvukusehinnang on ületanud kümne isendi piiri võiks miinimumkvoot moodustada vähemalt 30% kevadisest isendite arvukuse hinnangust.
- Mõlema soo esindajaid tuleks kütida tasakaalustatult lähtudes põhimõttest üks pull ühe lehma kohta.
- Hirvevasikate osakaal küttemises võiks sõltuvalt vasikate rohkusest asurkonnas jääda 24-30% piiresse. Hõreda asustustihedusega ja katkendliku levikuga piirkondades tuleks hirvede küttemismaht ja struktuur jätta jätkuvalt jahipiirkonna kasutajate määrata.
- Arvestades kõrge punahirve arvukusega kaasnenud põllumajanduskahjude suurenemisega Saaremaal ja sellega, et hirve asustustiheduse märgatav langetamine ei ole eelnevatel jahihooaegadel õnnestunud, soovitate lisaks küttemismahu olulisele suurendamisele ka lõdvendada piirkonniti jahiühenduste poolt endi liikmetele seatud hirvepullide valiklaskmise põhimõtetest lähtuvaid rangeid piiranguid. Muu maailma praktika näitab, et liigne üle reguleerimine ning erinevatel isendite karakteristikutel põhinevad piirangud küttemisel võivad sageli osutada võtmeteguriks selles, miks ühe või teise liigi arvukuse efektiivne ohjamine ebaõnnestub.
- Küttemise korraldamisel Eesti mandriosas tuleb silmas pidada, et valdavalt on siinsete hirvede näol tegemist Läti erinevatest Euroopa hirve asurkondadest inimese poolt introdutseeritud isendite baasil tekkinud naturaliseeruva asurkonnaga. Samuti tuleb arvesse võtta, et punahirv võib tihedama asustuse korral muutuda Mandri-Eesti kõige

olulisemale jahiulukile põdrale oluliseks toidu- ja elupaigakonkurendiks. Hirve-
 asurkonna asustustiheduse märgatav tõus mandril tooks kaasa põllu- ning suure
 tõenäosusega ka metsakahjustuste suurenemise. Sellest lähtuvalt tuleks hirvede
 küttimisõigus ja võimalus jätta ka 2017. aastal kõikidele jahipiirkondadele ning
 vastavasisuline hirvedele jahipidamist võimaldav klausel tuleks lisada kõikide
 maakondade jahindusnõukogudel jahimeestele antavatele suunistele.

Hunting of red deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

METSKITS (*Capreolus capreolus*)

Metskitse küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of roe deer hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Metskitse arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste poolt antud arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters estimation (%)
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017		
Harjumaa	112	197	485	146,2	0,66	0,64	0,56	1,18	2,12	79,7	6,6
Hiiumaa	58	96	194	102,1	0,75						7,6
Ida-Virumaa	123	131	328	150,4	0,26	0,44	0,38	0,78	1,29	65,7	26,3
Jõgevamaa	512	594	922	55,2	1,24		1,73	3,72			2,8
Järvamaa	58	147	434	195,2	0,46	0,73	0,37	2,10	2,97	41,5	2,0
Läänemaa	99	213	446	109,4	1,16			1,49	4,65	211,5	12,1
Lääne-Virumaa	81	204	598	193,1	0,51	0,86	0,65	1,48	1,90	28,4	-3,2
Põlvamaa	435	656	1117	70,3	1,80			3,58	6,85	91,4	4,8
Pärnumaa	159	339	993	192,9	0,57			1,59	3,05	91,5	28,1
Raplamaa	76	311	530	70,4	0,68	1,01		1,69	2,22	31,4	31,9
Saaremaa	696	971	1309	34,8	2,16	3,02			3,19		7,7
Tartumaa	639	805	1113	38,3	1,42		1,24	3,58	3,73	4,1	18,8
Valgamaa	286	525	797	51,8	1,05			2,82	2,09	-25,7	-2,9
Viljandimaa	266	460	904	96,5	0,76			1,10	2,52	129,6	17,8
Võrumaa	472	615	830	35,0	2,10		2,51	5,19	3,00	-42,2	10,9
Kokku Total	4072	6264	11000	75,6	1,01	0,96	1,04	2,24	2,92	30,1	11,5

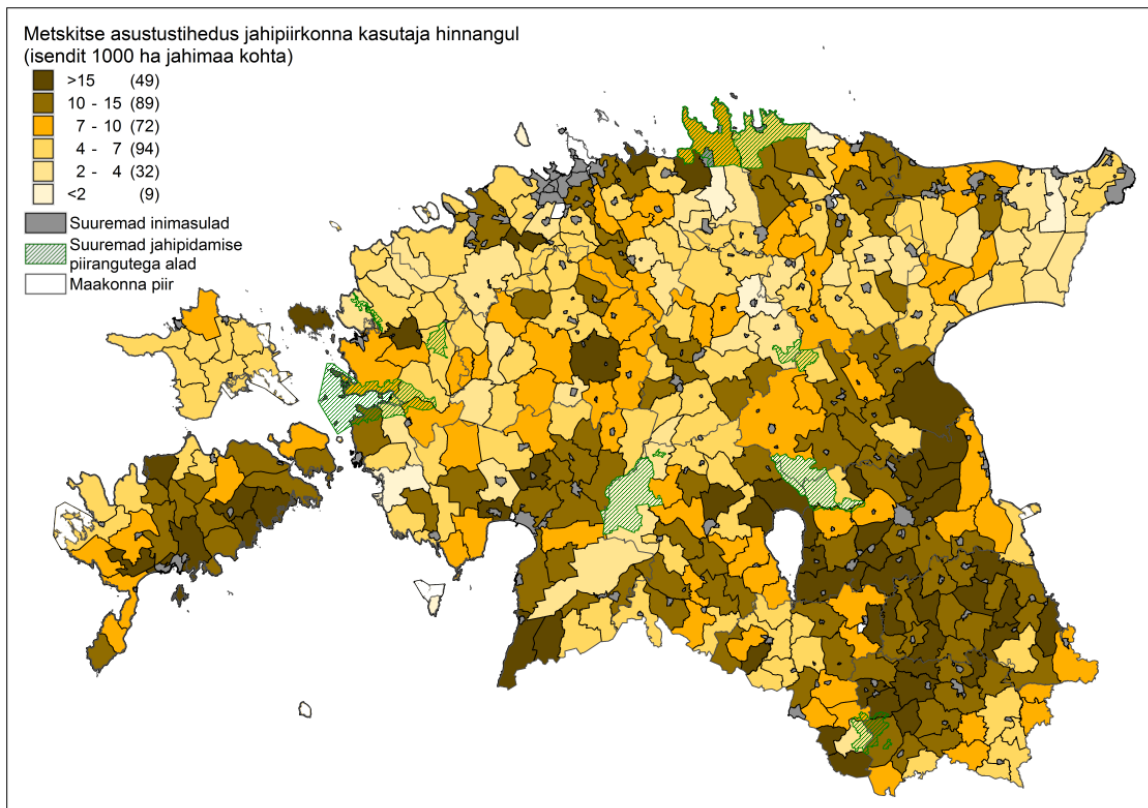
2017. aasta loomaks valitud metskits on talle omandatud tiitli õigusega ära teeninud, sest pea samavõrd kiiresti, kui on sigade Aafrika katku tõttu langenud Eestis metssigade arvukus, on viimastel aastatel kasvanud metskitse arvukus. Sealjuures kinnitavad üleriigilist asustustiheduse olulist tõusu kõik Eestis jälgitavad seireparameetrid.

Möödunud 2016 aasta jahihooajal kütiti Eestis 11000 metskitse. Aasta varasemaga võrreldes kasvas kütitud metskitsede arv üle 75%, jäädes kõikide maakondade kokkuvõttes vaid veidi alla Keskkonnaagentuuri soovitatud miinimumkvoodi. Sarnaselt eelneva jahihooajaga kütiti metskitsi kõige enam Saare-, Põlva- ja Tartumaal. Tagasihoidlikum ja ühtlasi ka soovitatud miinimumist madalam oli küttemistulemus Harju-, Hiiu-, Järva-, Lääne-, Ida-Viru- ning Lääne-Virumaal. Kui eelnenud 2015. aastal ei kütitud ühtegi metskitse ~8% jahipiirkondades, siis 2016. aastal jäi kitsajaht pidamata vaid ühes jahipiirkonnas.

Märgatavalt tõusnud (30%) on ka metskitse suhteliste asustustihedust ja selle muutusi iseloomustav talviste jäljeloenduste tulemusel saadud jäljeindeks. Paraku jäi taaskord kesiste lumeolude tõttu 2017. aasta jäljeloenduste maht soovitusel oluliselt tagasihoidlikumaks ning koguni kaheksas maakonnas jäid enam kui pooled loendusruutudest läbimata. Sellest tulenevalt oleks neis maakondades toimunud jäljeindeksite muutuste ülekandmine asurkonnas toimuvale vägagi küsitav. Näiteks nii Valga- kui Võrumaa jäljeloenduste andmetes silma torkav jäljeindeksi langus võrreldes eelmise aastaga on tingitud eeskätt väikesesse valimisse sattunud loendusruutude iseärasustest. Seda, et metskitse asustustihedus neis maakondades ka reaalselt langenud oleks, meil kõikide teiste paralleelselt kogutud seireandmete foonil põhjust uskuda ei ole.

Metskitse arvukuse tõusu kinnitavad ka jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangud, mis Eesti kokkuvõttes on aasta varasemaga suurenenud 11,5% võrra. Maakondade lõikes on arvukushinnangud enim kasvanud Rapla-, Pärnu- ja Ida-Virumaal. Arvukushinnangutes paistavad silma küttemisandmetega sarnased piirkondlikud erinevused, mis on selgelt näha ka järgnevalt kaardilt. Siinkohal olgu lisatud, et jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnanguid ja nende põhjal arvutatud piirkondlikke asustustihedusi tuleb metskitse puhul selgelt käsitleda kui indekseid, mille seos reaalse arvukusega võib aastati ning jahipiirkonniti kõikuda väga suures ulatuses. Sealjuures sellist jahipiirkonda, kus arvukushinnang selgelt ületaks reaalselt arvukust, tõenäoliselt hetkel ei olegi. Varasematele kogemustele tuginevalt võib metskitse arvukus ja asustustihedus olla keskel läbi 2,5 – 3,5 korda kõrgem sellest, mis saadakse jahipiirkonna kasutajatelt kogutud hinnangute kokkuliitmisel.

Metskitse asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2017. aasta kevadel antud arvukushinnangute põhjal.

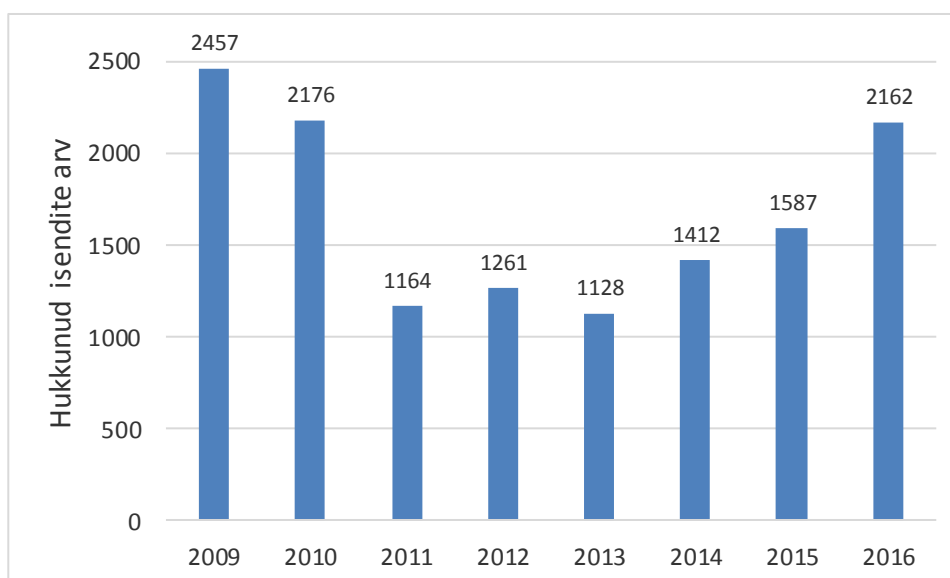
Roe deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.

Metskitse asustustiheduse olulist tõusu kinnitavad ka üle riigi paiknevatel 47-l erineval seirealal kolmandat aastat järjest läbiviidud pabulaloenduse tulemused. Võrreldes eelmise kahe aasta pabulaloenduse tulemustega on metskitse pabulaindeksi (pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta) tõus enamusel seirealadest olnud suisa hüppeline. Arvestades sellega, et pabulaloenduse marsruudid on paigutatud põdra elupaiganõudlust silmas pidades peamiselt metsaaladele, siis võib oletada, et metskitsede poolt eelistatud elupaikades on asustustihedus saavutanud teatava taseme, mis sunnib aina enam isendeid kasutama ka vähem sobivaid metsaalasid. Kindlasti on metsaalade intensiivsemaks kasutuseks positiivset mõju avaldanud ka puhmarindele ligipääsu takistava lumikatte puudumine viimastel talvedel ning madal ilvese arvukus. Marsruutloenduse põhimõttel läbiviidavate pabulaloenduste tulemuste tõlgendamisel tuleb siiski arvestada sellega, et erinevalt põdrast jääb osa metskitse pabulahunnikutest loendajatel kindlasti märkamata ning see omakorda võib sõltuda konkreetse loendaja tähelepanelikkusest. Nn loendaja mõju võib suuremat rolli mängida hõredama metskitse asustustihedusega aladel registreeritud pabulaindeksite suhtelises muutuses.

Metskitse suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016 ja 2016/2017 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta.
Results of roe deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>			Muutus <i>(vr 2016)</i>	Muutus <i>(vr 2015)</i>
			2015	2016	2017	<i>Change (%)</i>	<i>Change (%)</i>
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	4,5	1,7	5,8	241,9	29,5
4	Harju	Nõva-Keibu	0,8	1,5	1,0	-32,3	32,4
5	Harju	Haiba	0,4	0,4	0,6	51,8	42,2
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,6	3,2	1,8	-44,4	184,4
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	5,3	3,3	2,9	-11,7	-44,1
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	1,0	2,7	2,6	-1,7	168,6
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	8,7	2,7	7,8	193,3	-9,9
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	3,6	4,4	5,6	27,5	56,6
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,5	0,8	0,7	-17,3	24,3
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,5	0,3	1,9	604,1	279,5
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	6,8	5,0	10,5	110,0	54,6
11	Lääne	Haapsalu-Martna	2,1	1,6	3,2	99,2	48,7
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,9	2,4	5,0	105,2	465,9
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	1,4	1,0	2,4	128,6	66,3
13	Rapla	Valgu-Raikküla	3,1	1,1	5,7	408,9	86,0
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	2,8	2,2	16,5	636,2	484,4
19	Pärnu	Halinga-Libatse	1,8	5,6	6,3	12,2	248,2
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	3,5	5,5	9,3	68,9	161,5
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,5	0,2	0,5	145,2	13,9
26	Pärnu	Õordi	2,2	2,4	3,7	49,6	69,0
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	5,5	8,1	13,2	63,8	141,2
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	7,9	3,2	4,5	41,6	-42,8
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,6	3,2	2,1	-34,4	269,2
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	6,1	3,9	3,0	-23,7	-50,6
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,6	1,4	0,7	-52,9	21,0
14	Järva	Lõõla-Vahastu	6,2	6,7	9,3	39,6	51,1
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,7	2,7	1,0	-60,9	40,9
21	Järva	Kabala-Imavere	1,8	3,2	5,0	58,5	185,0
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	2,6	7,8	204,3	537,3
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	20,5	14,0	25,5	81,5	24,6
28	Tartu	Kärevere-Sojamaa-Tähtvere	1,7	8,4	9,7	14,4	461,5
29	Tartu	Järvelja	1,5	12,8	10,7	-16,4	594,4
33	Tartu	Rannu-Pühaste	13,1	8,3	7,0	-15,4	-46,3
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	9,8	6,9	14,8	114,2	51,4
38	Põlva	Saatse	2,1	0,7	4,0	471,1	90,6
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	1,0	2,8	15,5	462,7	1427,2
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	3,0	4,6	14,4	213,0	374,3
40	Võru	Misso	1,7	0,7	9,0	1146,3	428,9
35	Valga	Valga-Õru	0,8	4,3	4,6	6,1	464,1
39	Valga	Hargla-Karula	0,9	1,7	9,9	489,6	996,6
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	1,7	0,3	0,8	182,8	-48,8
42	Hiiu	Leluselja	0,7	0,3	0,7	103,0	-1,1
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,2	0,4	0,6	58,4	312,1
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	2,0	1,6	1,5	-3,7	-22,4
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,5	4,8	8,9	86,1	260,8
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	3,9	2,8	2,3	-16,7	-41,0
47	Saare	Laugi		1,3	1,7	31,8	
	Eesti	Seirealade andmed kokku	3,2	3,4	6,0	76,6	85,9
		<i>All areas included</i>					

Märkimisväärselt on suurenenud ka jahipiirkondade kasutajate poolt jahiaasta vältel registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metskitsede arv. Kui 2015. aastal täheldati üles 1587 lii kluses hukkunud metskitse, siis 2016. aastal oli neid kolmandiku võrra enam ehk 2162. Võib oletada, et tegelik lii kluses hukkunud metskitsede arv on veel märksa suurem, sest kõigist toimunud auto ja metskitse kokkupõrgetest info jahipiirkonna kasutajani ei pruugi jõuda. Seda eriti juhul, kui autolt löögi saanud loom suudab veel teest eemale liikuda ning hakkub saadud vigastuste tõttu hiljem. Lisaks ei ole osades jahipiirkondades arvestust lii kluses hukkunud loomade kohta süstemaatiliselt peetud või ei ole lihtsalt vastavat infot Keskkonnaagentuurile esitatud jahindusstatistika aruandesse kantud.

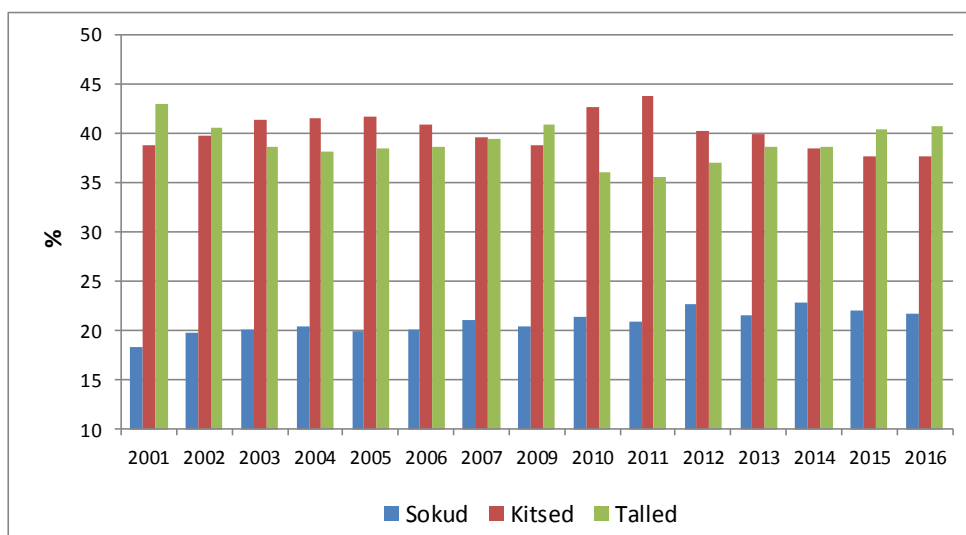
Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metskitsede arvu muutused aastatel 2009 - 2016.

The number of roe deer killed in traffic accidents in 2009 - 2016 (data registered by the users of hunting districts).

Käsikäes küttimehahtude suurenemisega on tasakaalukamaks muutunud ka kütitud isendite sooline jaotus. Eelnevatel aastatel mitme madalama metskitse küttimeissurvega maakonna andmetes silma torganud sokkude segmendi tugevam survestamine on märgatavalt vähenenud. Samas on muret tekitavad jahindusringkondades levivad jutud mõnedes jahipiirkondades pead tõstvast soovist jahindusnõukogude ettekirjutustele vastavate tulemuse tagamiseks osa kitsede ja tallede lubadest, ilma isendeid reaalselt küttimeata, maha kanda. Kas, kus ja millisel määral sellist tegevust harrastatakse, või on harrastatud, jääb siinkohal siiski vastusetaks.

Metskitse sooline jaotus ning tallede osakaal küttemises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud isendite arv aastatel 2014-2016.

Maakond County	Küttemisstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlusandmed Observations in autumn									
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			Ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	Muutus
Harjumaa	0,78	0,48	0,85	28,6	29,4	30,5	1,9	1,8	1,8	37,7	39,1	39,4	3,9	4,5	5,7	+
Hiiumaa	0,78	0,89	1,33	29,3	27,1	31,4	1,6	1,1	1,6	31,0	32,7	35,4	5,1	3,7	4,3	+
Ida-Virumaa	0,42	0,62	0,90	22,8	24,4	31,7	1,4	1,3	2,1	40,6	36,4	42,2	4,2	5,0	6,1	+
Jõgevamaa	0,87	0,90	0,98	31,3	31,8	33,2	1,4	1,6	1,8	38,2	42,8	41,5	5,6	5,9	8,0	+
Järvamaa	0,62	0,68	0,80	27,6	27,9	33,6	1,8	2,1	1,8	40,9	44,5	41,4	6,1	6,7	11,3	+
Läänemaa	0,50	0,90	1,13	30,3	30,5	37,0	1,6	1,6	1,6	39,3	37,7	40,2	5,2	5,8	9,2	+
Lääne-Virumaa	0,11	0,47	0,99	13,6	31,4	32,3	1,9	1,6	1,9	40,5	39,6	39,8	6,1	6,2	7,1	+
Põlvamaa	1,41	1,23	1,41	39,5	44,7	42,4	2,0	1,8	1,4	42,1	44,2	41,2	8,3	8,0	10,2	+
Pärnumaa	0,62	0,71	1,03	27,7	29,8	33,4	1,6	1,7	1,6	41,7	40,9	40,7	4,9	5,3	7,7	+
Raplamaa	0,32	0,69	0,78	35,5	34,1	35,5	1,6	1,5	1,7	37,2	41,4	46,0	4,6	7,0	7,9	+
Saaremaa	1,22	1,11	1,14	34,9	32,9	32,2	1,9	1,9	2,0	35,4	36,9	35,9	8,4	10,0	10,2	=
Tartumaa	0,88	0,94	1,01	32,4	34,9	33,0	1,7	1,8	1,8	39,4	40,4	43,6	7,2	7,9	10,0	+
Valgamaa	0,80	0,86	0,97	34,3	34,9	35,8	1,2	1,9	1,8	44,7	46,4	47,6	3,7	5,4	6,9	+
Viljandimaa	0,76	0,95	1,06	35,7	34,6	36,7	1,4	1,5	1,6	38,5	40,4	38,7	6,3	6,0	7,3	+
Võrumaa	0,79	0,86	0,88	37,5	37,1	37,7	1,6	1,9	1,8	36,8	40,7	40,6	5,4	6,4	6,6	=
Kokku Total	0,84	0,88	1,02	33,3	34,2	34,9	1,7	1,7	1,7	38,7	40,4	40,7	6,0	6,3	8,2	+

Metskitse populatsiooni struktuur sügisestes vaatlustes (%).

Population structure of roe deer based on field observations made in autumn.

Bucks – blue; does – red; fawns – green.

2016. aasta vaatlusandmetes domineerisid metskitse sügisestele vaatlustele iseloomulikult kitsed, kelle ülekaal 1,7 kitse 1 soku kohta on kogu Eesti vaatlusandmete kokkuvõttes sama, mis kahel eelnevalgi aastal. 40% ületav tallede osakaal augustist oktoobrini vaadeldud isendite seas annab tunnistust asurkonna heast juurdekasvust ning viidab isendite heale konditsioonile. Head asurkonna juurdekasvu võib ilmselt oodata ka käesoleval aastal, sest

talvitumistingimused olid metskitsede jaoks taaskord soodsad. Tallede esimeste elukuude elumusele võib mõningast negatiivset mõju avaldama hakata suurenenud rebase arvukus.

Kaudse viite metskitse arvukuse suurenemisele annavad taaskord ka 2016. aasta sügisesed vaatlusandmed, milles on aasta-aastalt järjest suurenenud ühe vaatluspäeva kohta üles tähendatud isendite arv.

Omamoodi kinnituseks erinevates seireparameetrites väljenduvale metskitse arvukuse kasvule on oluliselt suurenenud ka jahipiirkondade kasutajate huvi metskitsede küttimise vastu. Jahihooaja eel jahipiirkondade kasutajate poolt koos muu statistikaga esitatavad andmed küttimissoovi kohta näitavad aasta taguse seisuga võrreldes ~40% tõusu. Kui 2016. aastal avaldasid jahipiirkondade kasutajad soovi pea 9000 metskitse küttimiseks, siis tänava on avaldatud soovi ja valmisolekut Eestis kokku küttida üle 12600 metskitse.

Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et kõik jälgitavad seireparameetrid annavad tunnistust metskitse arvukuse jätkuvast olulisest suurenemisest. Asurkonna juurdekasvu näitajad on olnud mitmel järjestikusel aastal väga head ning arvukuse tõusuks on igati soodsad olnud ka juba vähemalt nelja viimase talve ilmastikutingimused. Arvukuse tõusu on kindlasti soodustanud asurkonna juurdekasvuga võrreldes endselt oluliselt madalamal tasemel püsinud küttimissurve ning ilvese asurkonna jätkuv ning piirkonniti isegi süvenev madalseis. Arvestade asustustiheduse hüppelise suurenemisega metsaaladel, võib prognoosida metskitse tekitatud metsakahjustuste kasvu. Metskitse arvukuse jätkuva kiire tõusu vältimiseks tuleks järgnevate aastate ohjamise eesmärgiks kõikides maakondades seada populatsiooni kasvukiiruse oluline pidurdamine ja arvukuse suurenemise peatamine. Kõrgema asustustihedusega maakondades oleks mõistlik isegi arvukuse langetamine 1 - 2 aasta tagusele tasemele.

Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduse osakonna poolsed soovitusel metskitse küttimismahtude määratlemiseks 2017. aasta jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitus küttimiseks 2017 aastal Suggestions for hunting in 2017		
	2016	2016 kütmine võrreldes kütmissooviga (%) Hunting in 2016 as compared to requested quota (%)	2017	Kütmissoovi muutus Change in requested hunting quota (%)	Sooline jaotus täiskasvanute seas Sex ratio among adults	küttimismaht hunting quota	% eelmise aasta kütimisest % of bag 2016
Harjumaa	398	121,9	673	69,1	1 : 1	1350	278,4
Hiiumaa	156	124,4	246	57,7	1 : 1	350	180,4
Ida-Virumaa	307	106,8	517	68,4	1 : 1	800	243,9
Jõgeva	693	133,0	919	32,6	1 : 1	1400	151,8
Järvamaa	430	100,9	538	25,1	1 : 1	1000	230,4
Läänemaa	362	123,2	705	94,8	1 : 1	1100	246,6
Lääne-Virumaa	522	114,6	699	33,9	1 : 1	1300	217,4
Põlvamaa	826	135,2	998	20,8	1 : 1	1600	143,2
Pärnumaa	804	123,5	1370	70,4	1 : 1	2100	211,5
Raplamaa	476	111,3	862	81,1	1 : 1	1100	207,5
Saaremaa	938	139,6	1214	29,4	1 : 1	1700	129,9
Tartumaa	1043	106,7	1326	27,1	1 : 1	1900	170,7
Valgamaa	580	137,4	650	12,1	1 : 1	1100	138,0
Viljandimaa	729	124,0	1040	42,7	1 : 1	1600	177,0
Võrumaa	718	115,6	880	22,6	1 : 1	1300	156,6
Kokku	8982	122,2	12637	40,7	1 : 1	19700	179,1

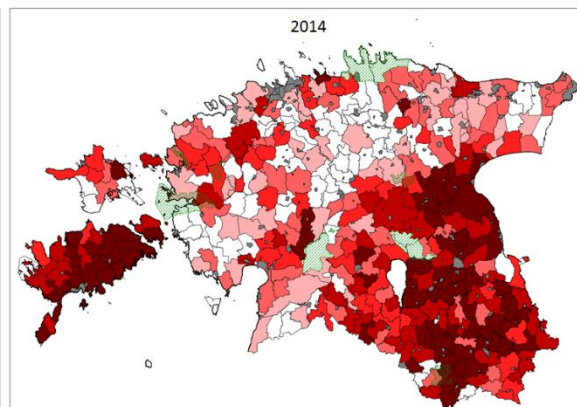
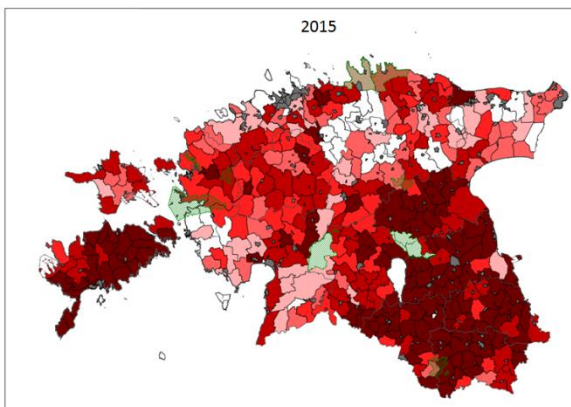
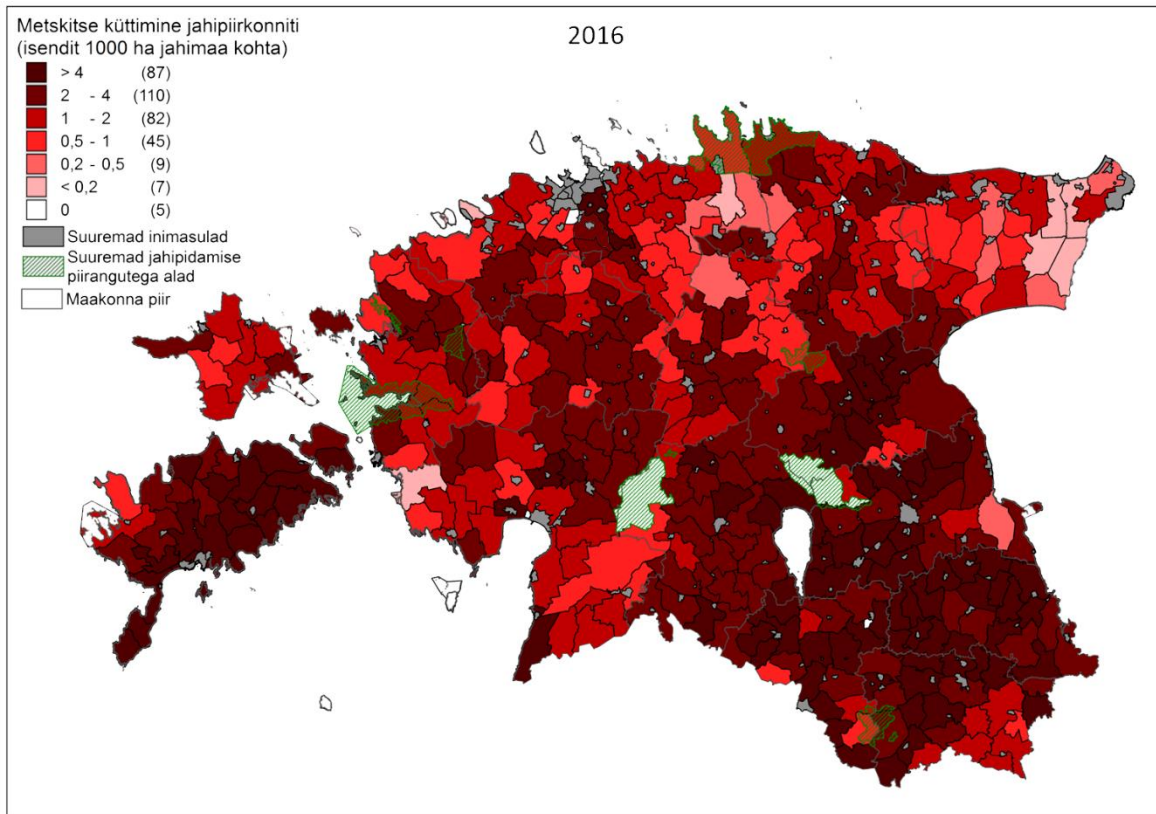
Alljärgnevalt on esitatud 2016/2017 aasta seire tulemustest tulenevad soovitusel.

- 2017. aastal metskitse küttemist Eestis oluliselt suurendada ning maakondlike küttemismahtude määratlemisel üldjuhul aluseks võtta jahipiirkondade kasutajate poolsete küttemissoovide summast oluliselt suurem küttemismaht. Orientiirina maakondlike küttemismahtude määramisel soovitame kasutada eelnevas tabelis esitatud küttemismahtu.
- Jahindusnõukogudel on soovitav kõikidele jahipiirkonna kasutajatele ära märkida soovituslik minimaalne küttemismaht. Arvestades sellega, et jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangute seotus reaalse arvukusega võib piirkonniti varieeruda väga suures ulatuses, võiks 2017. aasta jahihooajal 50% maakondlikust minimaalsest küttemismahust jahipiirkondade vahel jaotada pindalapõhiselt. Ülejäänud 50% jaotusel soovitame lähtuda jahipiirkonna kasutaja poolt esitatud küttemissoovidest ning vajadusel ka arvukushinnangutest.
- Kõrgema asustustihedusega piirkondades, oluliste metskitse poolt tekitatud metsakahjustuste esinemisel tuleks vastavalt tõsta ka minimaalset küttemismahtu.
- Asurkonna tõhusama ohjamise eesmärgil on soovitav kõrgemat minimaalset küttemismahtu rakendada ka sellistes jahipiirkondades, mille naabruses esineb olulisi

metskitse tekitatud kahjustusi metsauuendusele ning ka juhul, kui enamus sellega külgnevatest jahipiirkondadest on avaldanud soovi metskitsi kütida oluliselt suurema intensiivsusega.

- Metskitse asurkonna looduslähedase demograafilise struktuuri säilitamise huvides tuleks kütida sokkusid ja kitsesid ligilähedaselt võrdsel tasemel (üks kits ühe soku kohta). Piirmäärasi (isendite arve), mille täitumiseni on lubatud kütimine struktuurivabalt, mitte rakendada.
- Tallede osakaal kütimises võiks sõltuvalt nende esinemisest piirkonnas jääda vahemikku 35-45%.
- Seadusandjal soovitame muuta metskitse jahiaega. Jätmaks suuremad võimalused looduslikuks valikuks soovitame nihutada jahi (sokujahi) alguskuupäeva praeguselt 1. juunilt 15. juulile. Võimaldamaks efektiivsemat kahjustuste ohjamist ja arvukuse reguleerimist talvistel koondumisaladel soovitame nihutada jahi lõpukuupäeva praeguselt 31. detsembrilt 31. jaanuarile.
- Kõikidel jahimeestel soovitame sokkude kütimisega alustada alles augustis ehk siis metskitsede jooksuaja lõpufaasis.
- 2018. jahiaastal, enne 2018. aasta ulukiseire aruande ilmumist, jätkata metskitse kütimist käesolevas aruandes toodud soovitustest lähtuvalt.

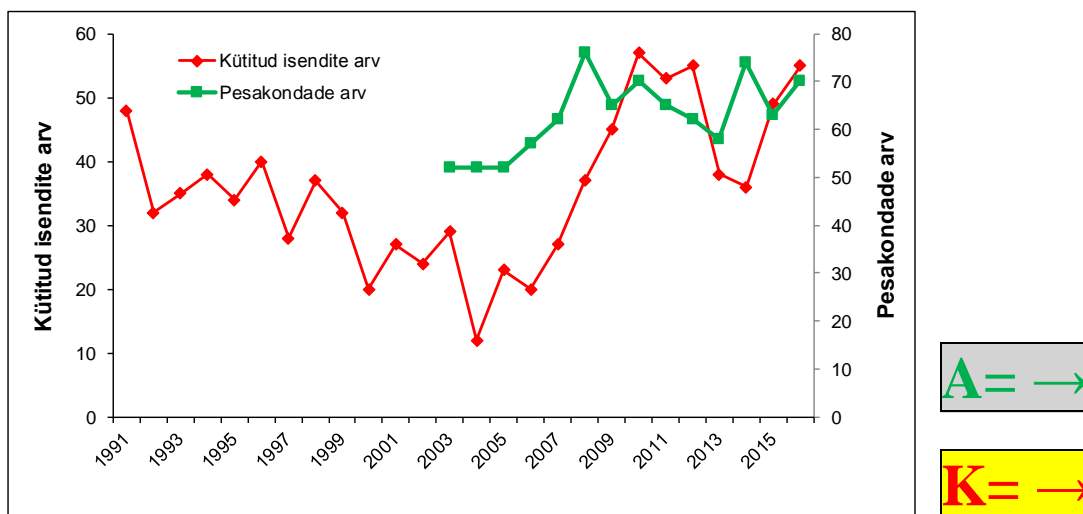

Hunting of roe deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

KARU (*Ursus arctos*)

Karu küttimine aastatel 1991 – 2016 ning sama-aastaste poegade pesakondade arv aastatel 2004 -2016.

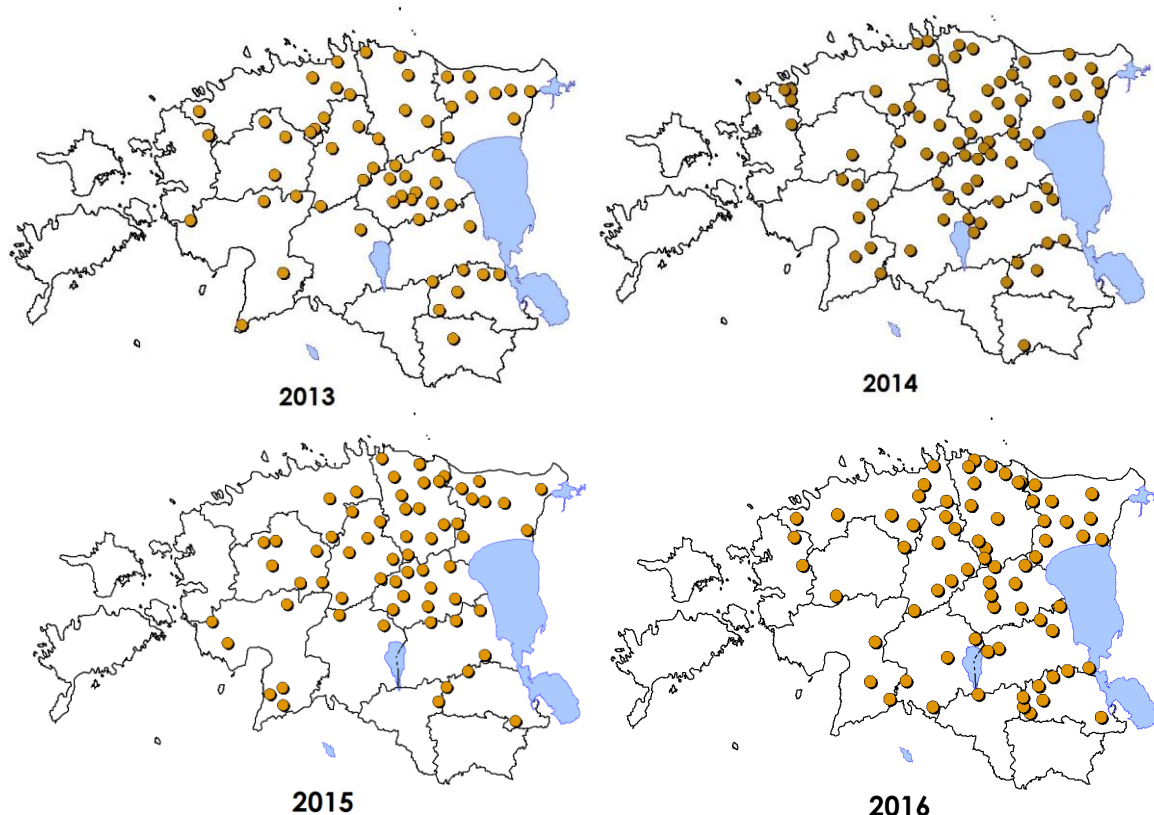
The number of brown bear hunted in 1991 – 2016 and number of females with cubs of the year in 2004 - 2016.

Pruunkaru arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad (pesakondade arv viimasel neljal ja küttimine viimasel kolmel aastal ning jahimeeste hinnang arvukuse muutusele) ning nende suhteline muutus.

Maakond <i>County</i>	Pesakondade arv <i>No. of females with cubs-of-the-year</i>				Pesakondade arvu muutus <i>Change in no. of females with cubs-of-the-year</i>	Küttimine <i>Hunting</i>			Küttimismahu muutus <i>Change in hunting bag %</i>	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele <i>Change in abundance (hunters est)</i>
	2013	2014	2015	2016		2014	2015	2016		
Harjumaa	8	8	3	9	-	5	8	6	-25,0	=
Hiiumaa	0	0	0	0	=	0	0	0		=
Ida-Virumaa	10	11	9	11	=	8	9	8	-11,1	+
Jõgevamaa	9	9	9	7	-	5	6	7	16,7	+
Järvamaa	6	8	7	7	=	4	5	7	40,0	=
Läänemaa	1	2	0	2	-	0	1	1	0,0	=
Lääne-Virumaa	5	12	13	12	+	5	8	11	37,5	=
Põlvamaa	5	3	3	8	+	1	1	2	100,0	-
Pärnumaa	5	6	6	2	-	2	4	4	0,0	-
Raplamaa	3	1	6	1	+	1	1	2	100,0	=
Saaremaa	0	0	0	0	=	0	0	0		=
Tartumaa	4	7	4	6	-	4	5	6	20,0	=
Valgamaa	0	1	1	1	+	0	0	0		+
Viljandimaa	0	1	5	2	=	1	1	1	0,0	-
Võrumaa	1	1	0	0	-	0	0	0		-
Kokku Total	58	74	63	71	=	36	49	55	12,2	=

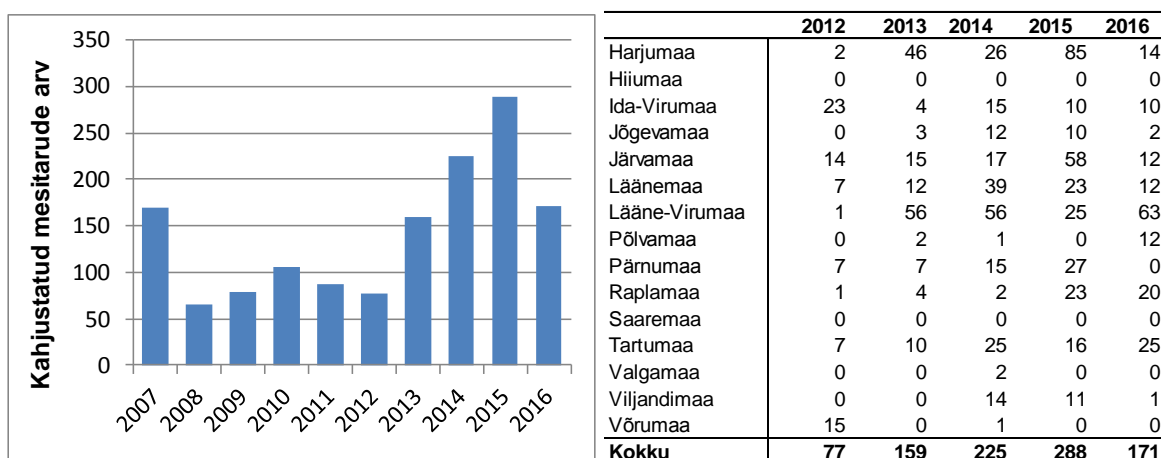
2016. aastal registreeriti Eestis seire käigus kokku 71 erinevat sama-aastaste poegade karu pesakonda. Võrreldes 2015. aastaga on see arv mõnevõrra kasvanud, kuid pisut pikemat perioodi vaadeldes viitab see pigem arvukuse taastumisjärgsele stabiliseerumisele, väljendades osades maakondades kasvu- ja osades jälle kahanemistendentsi. Varasema kahe aasta võrdluses on mõnevõrra kahanenud pesakonna keskmine suurus: kui aastatel 2014 ja 2015 oli keskmine pesakonna suurus 2,34, siis 2016. aastal oli see näitaja 2,15. Ka nelja

pojaga emasid oli 2016. aastal vaid üks (võrdluseks: 2015. aastal viis ning 2014. aastal 8). Karu populatsiooni üldsuurust võib Eestis hinnata 2016. aasta sügise seisuga jätkuvalt ca 700 isendiliseks ja üldseisundit heaks.

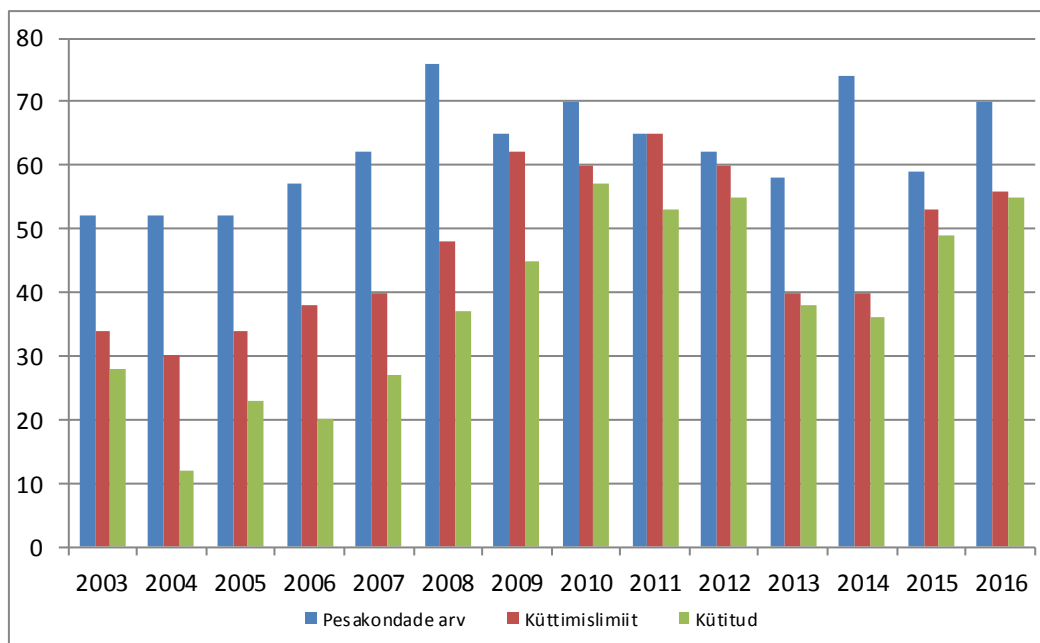
Karu pesakonnad (emad sama-aastaste poegadega) aastatel 2013 - 2016.
Female brown bears with cubs-of-the-year in 2013 - 2016.

2016. aastal oli karu rünnakuid mesilatele märksa vähem, kui kahel varasemal aastal ning võrreldes 2015. aastaga registreeriti enam kahjustusi vaid Lääne-Virumaal ja Tartumaal.

Karu kahjustatud mesitarude arv aastatel 2007 – 2016 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).
Number of beehives damaged by brown bear in 2007 - 2016.

2016. aastal kütiti kokku 55 karu (limiit oli 56), mis on viimase nelja aasta kõrgeim näitaja. Limiidi taaskordset suurendamist on võimaldanud head juurdekasvunäitajad ja seetõttu on võimalik eeloleval hooajal sarnase küttemislimiidiga ka jätkata. 2016. aastal oli kütmissurve taas tõusnud ligi 8%-ni, mis on tõenäoliselt viimaste aastate juurdekasvunäitajaid arvestades populatsiooni aastase juurdekasvumääraga sama või pisut üle selle. Limiidist üle kütiti 1 isend nii Järvamaal kui ka Tartumaal. Täiskasvanud emakarused oli küttemisvalimis 21% (15 tk), mis on sarnane nende osakaaluga populatsioonis. Selgelt palju lasti neid aga Järvamaal – kogunisti viis isendit kokku seitsmest kütitud loomast. Emaste sellises ulatuses kütmine annab kindasti märkimisväärse tagasilöögi kohaliku karuasukonna juurdekasvule, mistõttu võivad järvakaid lähiaastatel oodata harjumuspärasest mõneti madalamad küttemiskvoodid. Emakarude ülekütmine viimastel aastatel niigi hapras Läänemaa asurkonnas on ka põhjuseks, miks seal ilma erilisel mõjuva põhjuseta eeloleval hooajal kütida ei tohiks. Samuti ei tohiks ilma erilise põhjuseta lubada kütida karusid Eesti lõunapiiri lähedal, kuna varasemaid soovitusi hoiduda seal emakarude kütimisest ei ole pahatihti järgitud ning jätkunud emaste kütmine on oluliselt pidurdanud karu lõunasuunalist levikut. Lisaks sellele ei tohiks lubada karu kütida Jõgevamaa Kullavere ja Põltsamaa jahipiirkondades, kust ei ole esitatud 2016. aastal karu vaatluslehti, ja, kus kütitud emakarude kohta pole saadetud ei ankeete ega ka bioproove. Põlva- ja Valgamaa piirile on tekkinud tugev kohalik karuasukond, mistõttu saab üle pikkade aastate anda võimaluse karu kütamiseks ka Valgamaal, seda küll siiski vaid kitsamalt piiritletuna maakonna kirdeosas.

Karu pesakondade (ema sama-aastaste poegade) arv, lubatud küttemislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003-2016.

Number of female brown bears with cubs-of-the-year (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003-2016.

2017. aasta kevadel toimunud maakonna jahindusnõukogude koosolekul võeti vastu otsused teha ettepanekud karu küttemismahtude kehtestamiseks eelolevaks jahihooajaks. Ettepanekutes tehtud arvude kokku liitmisel saab koondnumbriks 86. See arv on selgelt ülepakutud ja selle realiseerimine viiks Eesti karu arvukuse märkimisväärsesse kahanemistrendi. Samuti võiks sellise suurusega kvoodi juba ainuüksi ühekordse realiseerimise juures ennustada asurkonna suuruse langemist madalamale suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskavas soovitatud miinimumtaset (milleks on 60 sama-aastaste poegadega emakaru). Seetõttu on jahindusnõukogude soovid koondina vastuolus nii kitsamalt suurkiskjate tegevuskava kui ka laiemalt kestliku ressursikasutuse põhimõtetega. Samuti ei arvesta mitmed jahindusnõukogud asjaoluga, et karu on Loodusdirektiivi IV lisa liik, kelle küttemist võib korraldada vaid erandkorras, vastavalt jahieeskirjale ainult kahjustuspiirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil.

Osad jahindusnõukogude (Jõgeva-, Põlva-, Valga- ja Viljandimaa) ettepanekud on realistlikud ning neid saab arvestada täies ulatuses. Kui mõnede teiste jahindusnõukogude (Harju-, Ida-Viru-, Pärnu-, Tartumaa) ettepanekute realiseerimine viiks tõenäoliselt karu arvukuse mõningasse langusse ning tooks kaasa vajaduse järgnevatel aastatel kvote teatud määral kärpida, siis näiteks Järva- ja Läänemaa puhul võiks tekkida vajadus mingiks perioodiks karujaht neis maakondades üldse kinni panna. Eelnevat silmas pidades peaks jahindusnõukogude funktsioon karujahi korraldamisel olema küttemissurve suuruse

määramise asemel hoopis seda suunav, ehk siis kvoodi maakonnasisene jaotus kahjustuste jm probleemide vähendamiseks.

2017. aasta kevadel toimunud Mandri-Eesti maakondade jahindusnõukogude ettepanekud karu küttimislimiitide määramiseks.

Brown bear hunting quotas proposed by County Hunting Boards in spring 2017.

Maakond	Kvoot
<i>County</i>	<i>Quota</i>
Harju	12
Ida-Viru	16
Jõgeva	6
Järva	12
Lääne	3
Lääne-Viru	15
Põlva	2
Pärnu	5
Rapla	4
Tartu	7
Valga	1
Viljandi	2
Võru	1
Kokku Total	86

Küttimisettepanek

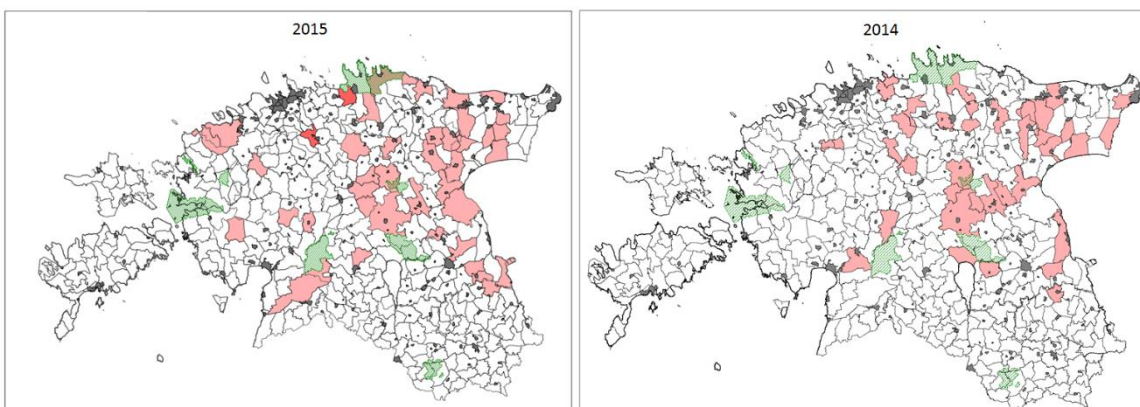
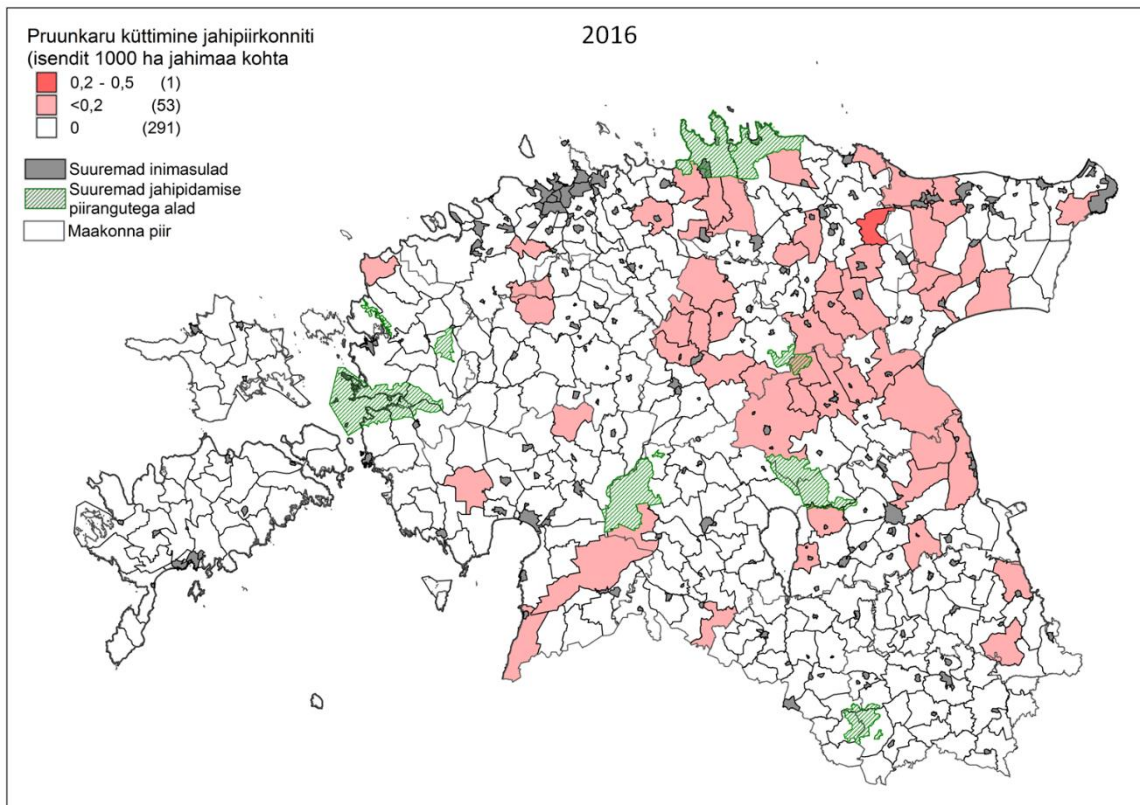
Alljärgnevas tabelis on välja toodud ettepanekuna karu küttiskvoot maakonniti. Kvoodi jaotusel maakondade vahel on arvestatud järgmiste näitajatega: karu asustustihedus, juurdekasvunäitajad, arvukuse muutus viimase nelja aasta jooksul, eelnevate aastate küttimisstruktuur ning 2016. ja 2017. aasta kahjustuste paiknemine ja ulatus. Arvutuslikult saadud kvoodist on lahutud üks isend Järvamaalt ja üks Tartumaalt seoses sama koguse isendite üleküttimisega 2016. aastal. Tabeli lisatingimuste lahtris on toodud soovitusel maakondliku limiidi suunamiseks kahjustusaladele vaid seal, kus käesoleva aruande koostamise ajaks olid olulised kahjustused teada. Kindlasti tuleks ka teistes maakondades kahjustuste tekkimise korral suunata vähemalt osa limiidist kahjustusaladele. Kui jahindusnõukogudes otsustatakse, et ühes jahipiirkonnas võib küttida maksimaalselt ühe karu, tuleks teha erand aladele (jahipiirkond või rühm jahipiirkondi), kus on 2017. aastal esinenud korduvalt olulisi kahjustusi ning lubada neis küttida isendeid rohkem kui üks. Peale küttimisettepaneku koostamist enne jahihooaja algust eriloaga kütitud karud lahutatakse vastava maakonna kvoodist maha. Karu lõunasaunalise leviku soodustamiseks ei või lubada

karu küttimist jahipiirkondades, millel on piir Lätiga. Valgamaale antava kvoodi välja andmisel näeme kahte võimalust, kas lubada küttida eraldi üks karu Vana-Otepää ja Pühajärve jahipiirkonnas või lisada Valgamaa kvoot Põlva maakonna omale ja lubada seda realiseerida lisaks Põlvamaale ka neis kahes Valgamaa jahipiirkonnas.

Soovituslik karu küttimiskvoot ja tingimused aastaks 2017.

Recommended bear hunting quota and specific provisions for 2017.

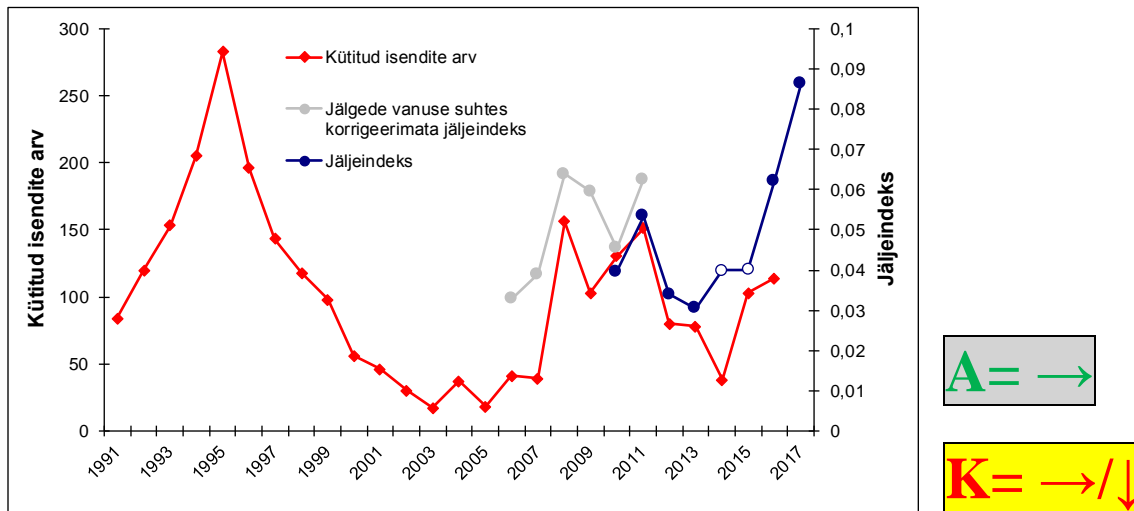
Maakond	Kvoot	Lisatingimused	<i>Specific provisions</i>
<i>County</i>	<i>Quota</i>		
Harju	7	Osa limiidist eraldi aladele, kus on 2017. a esinenud korduvalt kahjustusi	
Hiiu	0		
Ida-Viru	10		
Jõgeva	6	Küttimist mitte lubada Kullavere ja Põltsamaa jahipiirkondades	
Järva	4	Osa limiidist eraldi aladele, kus on 2017. a esinenud korduvalt kahjustusi	
Lääne	0		
Lääne-Viru	13	Osa limiidist eraldi aladele, kus on 2017. a esinenud korduvalt kahjustusi	
Põlva	2		
Pärnu	3	Osa limiidist eraldi aladele, kus on 2017. a esinenud korduvalt kahjustusi; Küttimist mitte lubada Eesti lõunapiiril paiknevates jahipiirkondades	
Rapla	3	Osa limiidist eraldi aladele, kus on 2017. a esinenud korduvalt kahjustusi	
Saare	0		
Tartu	4		
Valga	1	Lubada küttida ainult Pühajärve ja Vana-Otepää jahipiirkondades	
Viljandi	2	Küttimist mitte lubada Eesti lõunapiiril paiknevates jahipiirkondades	
Võru	0		
Kokku Total	55		

Hunting of brown bear (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

HUNT (*Canis lupus*)

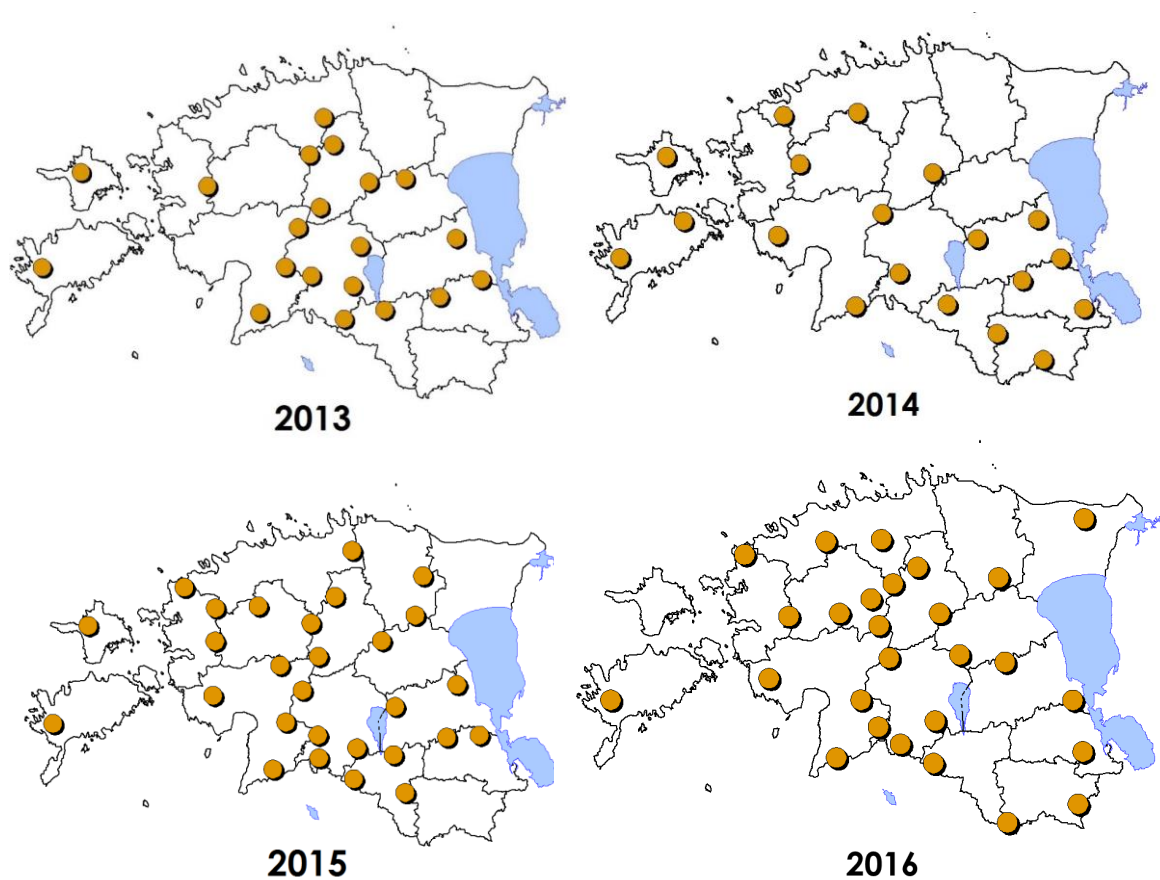
Hundi küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused .
The number of wolf hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Hundi arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Maakond County	Pesakondade arv No. of reproductive packs		Pesakondade arvu muutus Change in no. of reproductive packs	Küttimine Hunting bag			Küttimis- mahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	
	2014	2015		2016	2014	2015		2016	2013	2014	2015	2016			2017
Harjumaa	2	1	2	+	4	8	17	112,5	0,080	0,059	0,010	0,036	0,014	-60,1	+
Hiiumaa	1	1	0	-	3	8	1	-87,5	0,032						=
Ida-Virumaa	0	0	1	+	0	2	4	100,0	0,011	0,000	0,004	0,013	0,000	-100,0	+
Jõgevamaa	0	1	1	=	0	2	3	50,0	0,027		0,025	0,114			=
Järvamaa	1	2	3	+	0	14	18	28,6	0,009	0,065	0,124	0,152	0,139	-8,6	+
Läänemaa	0	3	2	-	1	10	6	-40,0	0,021			0,133	0,308	131,9	+
Lääne-Virumaa	0	2	1	-	0	2	3	50,0	0,005	0,000	0,000	0,002	0,019	942,1	+
Põlvamaa	2	2	1	-	4	5	8	60,0	0,017		0,078	0,017		-78,5	+
Pärnumaa	3	4	4	=	2	9	9	0,0	0,009			0,056	0,064	14,4	+
Raplamaa	1	2	3	+	3	11	15	36,4	0,080	0,031		0,129	0,199	54,0	+
Saaremaa	2	1	1	=	9	7	5	-28,6	0,009	0,000			0,027	-	
Tartumaa	3	2	2	=	3	6	8	33,3	0,011		0,093	0,029	0,040	38,0	-
Valgamaa	0	3	1	-	0	8	4	-50,0	0,057			0,098	0,083	-15,8	=
Viljandimaa	2	4	3	-	0	6	9	50,0	0,048			0,066	0,166	149,3	=
Võrumaa	2	0	2	+	9	5	4	-20,0	0,017		0,088	0,047	0,099	112,7	+
Kokku Total	19	28	27	=	38	103	114	10,7	0,030	0,040	0,040	0,062	0,087	39,3	+

Seire käigus kogutud vaatluste ning küttimisinfo põhjal oli 2016. aastal Eestis kokku 27 hundi pesakonda (hundikarja, kus sündisid kutsikad). Eesti mandriosa asustas 26 ja Saaremaad üks pesakond. Niisiis oli Mandri-Eesti hundi pesakondade arv jäänud 2015. aastaga võrreldes samaks. 27-st hundikarjast viis elasid Eesti-Läti piirialadel ja kasutasid oma elualana mõlema riigi territooriumi, mistõttu saab neid tegelikult vaid osaliselt meie huntide hulka lugeda. Olemasoleva teabe põhjal ei olnud hundi kohalikku järelkasvu vaid Hiiumaal. See viitab hundi leviku ühtlustumisele Mandri-Eestis, näiteks 2014. aastal ei täheldatud hundi kohalikku järelkasvu koguni viies Mandri-Eesti maakonnas.

Pesakondade arvu põhjal väljendunud arvukuse stabiilsuse ja suhteliselt suure kütmissurve juures on üllatav ruutloenduse jäljeindeksi märgatav suurenemine võrreldes 2016. aastaga. Seda saab, vähemalt osaliselt, põhjendada huntide aktiivsemaks muutunud liikumisega, mis on seotud toiduotsinguteks kuluva teepikkuse suurenemisega metssigade kadumise tõttu hundi toidulaualt. Samuti, olematu või minimaalne kütmissurve mõnele hundikarjajadele võib põhjustada teatud ruutudes kõrge jäljeindeksi, mis kogu maakonna keskmist väga suuresti mõjutab. See on üheks oluliseks põhjuseks kindlasti Läänemaal ning osaliselt ka Rapla-, Järva- ja Viljandimaal.

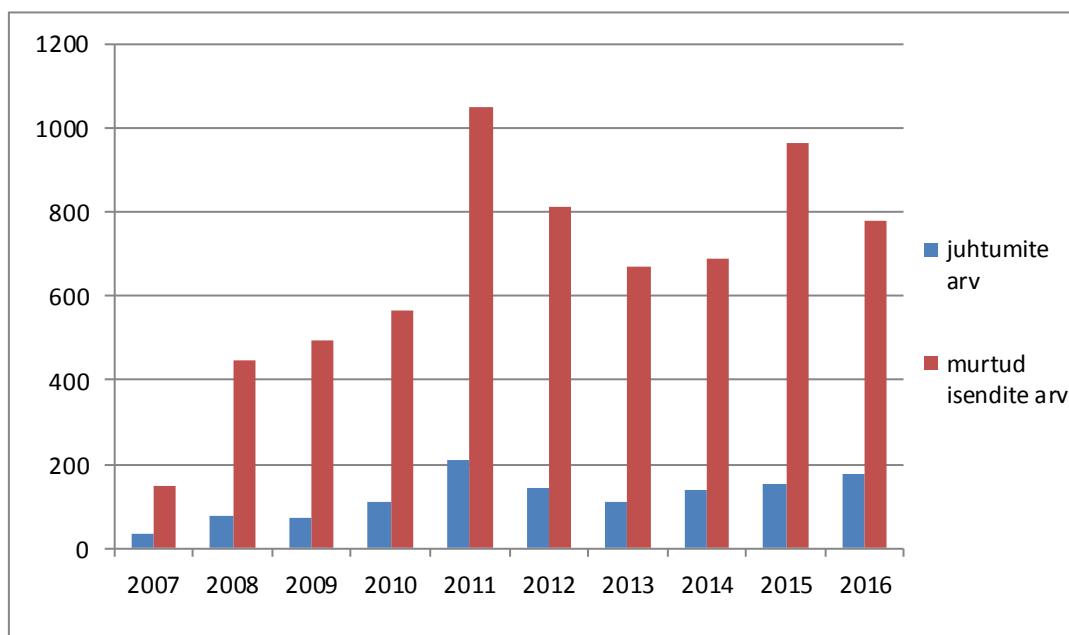

Hundi pesakonnad aastatel 2013 - 2016. *Wolf reproductions in 2013 - 2016.*

Hundi tekitatud kahjustuste hulk karjakasvatusele väljendas selget langust, suuremal määral väljendus see saartel ja vähemal määral mandril. Langus oli suurim Hiiumaal, kus murti vaid 3 lammast (2015. aastal 124). Kuigi Saaremaal esmapilgul olulist kahjustuste langust ei märka, siis tegelikult toimus suur enamus juhtumeid Muhumaal, kus toimetas läbi aasta üksik noor (1-2 a) tugevalt kärntõbe põdev isahunt, kes suudeti alles jahihooaja lõpuosas ära küttida. Nii langes tema ohvriteks 2016. aasta jooksul 29-s ründejuhtumis kokku 88 lammast

ja 4 veist (lisaks 2017. aasta algul neljas ründes veel 9 lammast) samal ajal kui Saaremaa saarel, kus oli hunte kümnekond, murti kümnes ründejuhtumis kokku 57 lammast.

Mandri-Eesti suurimad kahjustused olid Harjumaal, millele järgnesid Rapla- ja Võrumaa. Harjumaal oli suur enamus kahjustustest kontsentreerunud ühe hundikarja territooriumile maakonna keskosas (Siniallika, Peningi, Kose), kust hooaja lõpuks kokku 10 hunti ära kütiti. Mitmete isikute poolt varem tõstatatud hüpotees, et SAK-i tõttu drastiliselt kahanenud hundi toidubaasi juures suurenevad oluliselt hundi ründeid kariloomadele, ei ole kuidagi kinnitust leidnud. Kahjustuste hulga olulise vähenemise põhjuseks võiks olla eelkõige metskitse arvukuse tõus. Varasematel aastatel hundi toidus domineerinud metssigadest toitumine käis noortel iseseisvat elu alustavatel kogemusteta huntidel selgelt üle jõu, mistõttu tuli puuduv toiduosa leida mujalt. Tihtilugu avaldus see hõlpsalt kättesaadavate kariloomade murdmises. Viimasel kahel aastal on aga taaskord metskitse arvukus oluliselt paranenud ning liik muutunud hundi toidulaua domineerivaks, mistõttu eriti just noored hundid tulevad metsast leiduva ressursiga märksa paremini toime, kui metskitse poolest vaestel aastatel. Seda asjaolu kinnitab ka hundiasurkonna telemeetriauringutes kogutud andmestik.

Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite ja murtud kariloomade arv aastatel 2007 – 2016 Eestis (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).

Number of wolf damage cases (blue) and killed livestock (red) in 2007 - 2016 in Estonia.

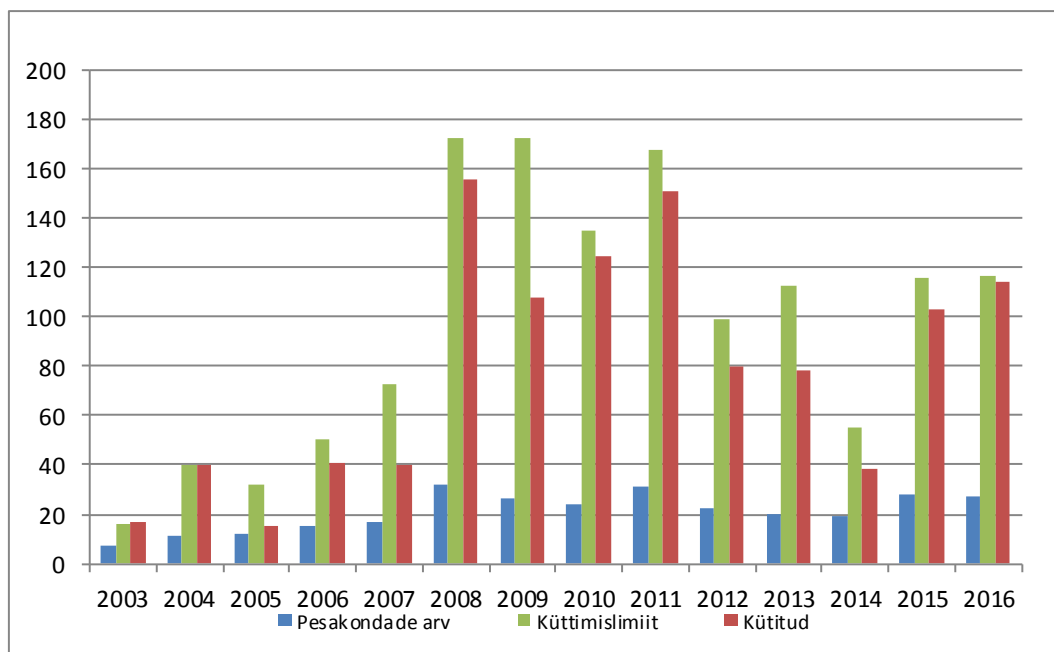
Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite arv, murtud lambad ja veised maakonniti aastatel 2011 – 2016 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).

Number of wolf damage cases, killed sheep and killed cattle by counties in 2011 - 2016.

Maakond <i>County</i>	Murdmisjuhte <i>Damage cases</i>						Murtud lambaid <i>Killed sheep</i>						Murtud veiseid <i>Killed cattle</i>					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Harjumaa	29	21	6	8	15	39	93	173	39	44	72	103	0	1	0	0	1	0
Hiiumaa	0	4	8	10	13	2	0	37	71	98	124	3	0	0	0	0	1	2
Ida-Virumaa	6	2	1	3	2	7	29	4	7	10	1	41	0	0	0	0	0	0
Jõgevamaa	31	2	0	5	4	3	57	10	0	16	58	16	0	0	0	0	0	0
Järvamaa	13	10	5	4	17	4	56	65	20	61	92	15	0	1	2	0	5	2
Läänemaa	4	0	7	3	2	12	10	0	32	13	1	59	7	0	0	0	1	2
Lääne-Virumaa	11	17	6	1	5	5	100	66	13	4	26	11	0	14	5	0	0	1
Põlvamaa	9	8	8	8	1	5	42	48	83	8	0	49	0	0	0	0	0	0
Pärnumaa	14	12	18	27	16	12	66	51	83	110	64	54	0	6	7	2	5	2
Raplamaa	20	9	14	7	18	15	98	14	33	31	162	88	2	6	2	1	2	0
Saaremaa	30	30	9	24	33	39	168	150	61	160	201	145	0	0	0	0	0	4
Tartumaa	19	1	0	4	0	2	97	12	0	9	0	11	0	0	0	0	0	0
Valgamaa	2	11	4	3	2	8	43	73	60	5	19	45	0	0	0	0	0	0
Viljandimaa	15	11	15	14	23	8	138	44	85	49	118	48	0	0	1	0	0	0
Võrumaa	9	8	11	17	3	14	43	37	65	67	13	78	0	0	0	0	0	1
Kokku (Total)	212	146	112	138	154	175	1040	784	652	685	951	766	9	28	17	3	15	14

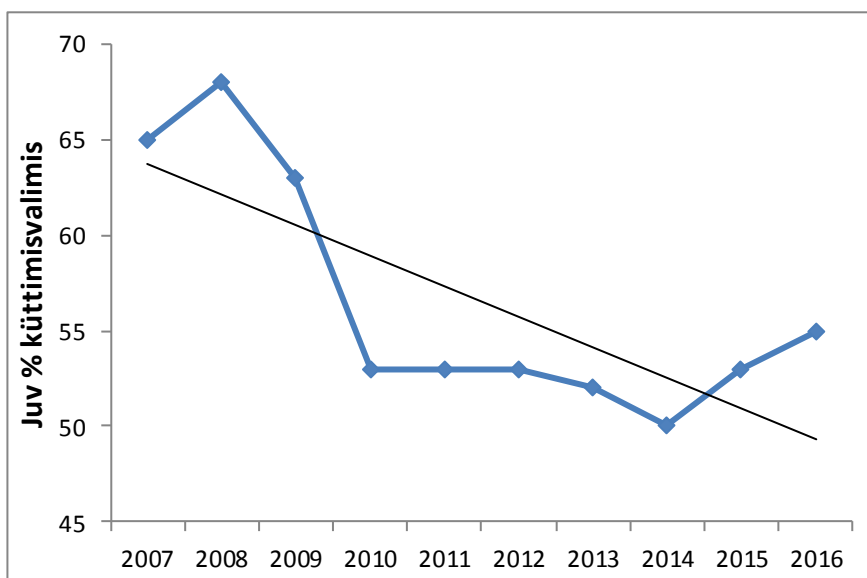
2016. aasta jahihooajal kütiti kokku 114 hunti ning maksimaalselt lubatav küttemiskvoot oli 117 isendit. Mandri-Eestis kütiti kokku 108 hunti, mis on 20 isendi võrra enam kui 2015. aastal. 2015. aastal saadi huntide arvukus piisaval määral alla viidud nii Saare kui ka Hiiumaal, mistõttu olid 2016. aasta küttemismahud, vastavalt 5 ja 1 isendit, jätkusuutlikkuse printsiibist lähtuvad. Määratud limiidist üle kütiti hunte Järvamaal (1) ja Viljandimaal (2), mõlemal juhul oli tegemist probleemidega jahtide korraldamisel.

2015. aastal olid hundi juurdekasvunäitajad jätkuvalt paremad, kui aastatel 2010-2014, kutsikaid oli 2016. aastal kütitud isendite hulgas olevasolevate andmete põhjal 55%. Möödunud aastal, seoses kärntõve laialdasema levikuga hundi populatsioonis ning toidubaasi kahanemisega metssea näol, prognoositud hundi juurdekasvu mõningane langus ei ole niisiis leidnud kinnitust.

Hundi pesakondade arv, lubatud kütimisliimit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2016.

Number of wolf reproductions (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003 - 2016.

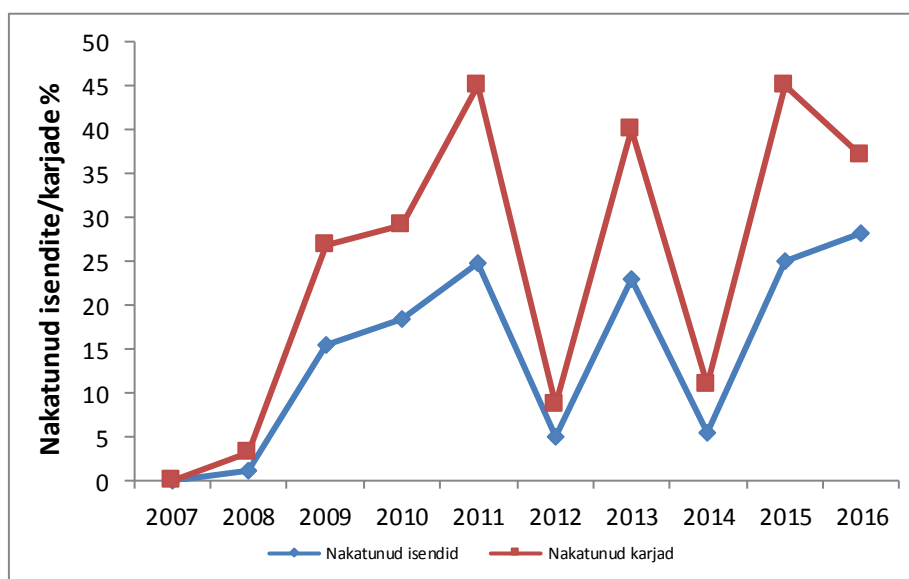

Hundikutsikate osakaal Eesti mandriosa kütimisvalimis aastatel 2007 - 2016.

Proportion of juveniles among hunted wolves in 2007 – 2016 in mainland Estonia.

Kärntõbi levis tõsisemalt hundi populatsioonis aastal 2009 ning on sellest ajast alates hundi juurdekasvunäitajaid mõjutanud. Kui ajavahemikus 2011 – 2015 võis kärntõve levikus hundi populatsioonis märgata tsüklilisust, siis 2016. aastal oli see olnud kõrge juba kaks aastat järjest. Ligi 30% kütitud huntidest olid kärntõve tunnustega, mis on läbi aastate kõige kõrgem näitaja. Kindlasti mõjub kärntõbi negatiivselt hundi juurdekasvu nii otseselt

(suurenenud suremus) kui ka kaudselt (pärstid emaste sigimisedukus), kuid pehmed talved on seda mõju kindlasti leevendanud.

Kärntõvega nakatunud hundipesakondade ja nakatunud huntide osakaal kütitud/hukkunud isendite hulgast aastatel 2007 - 2016.

Proportion of packs infected by sarcoptic mange (red) and proportion of infected individuals among hunted/perished wolves (blue) in 2007 - 2016.

Illegaalne küttimine on lokaalset hundiasurkonda silmas pidades jätkuvalt kohati väga suureks probleemiks, põhjustades kindlates piirkondades karjade hävimist ning seeläbi kogu asurkonna juurdekasvuvõime vähenemist. Konkreetsest olukorrast lähtuvalt väheneb aga legaalse küttimise määr vastusena illegaalsele küttimisele kohati vägagi oluliselt. Igasuguse illegaalse küttimise ilmingute puhul on tegemist segelt väljakujunenud sotsiaalse probleemiga. Osalise lahendusena nähakse siinkohal nii jahindusorganisatsioonide ja jahipiirkondade kasutajate vahelist teavitustööd kui ka riiklike karistusmeetmete tõhustamist, mis aga kuni käesoleva hetkeni on jäänud pigem hüüdlause tasemele.

Pikema aja keskmisena on hundi asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär olnud 40%, oli hiljuti vaid 30% juures ning paistab nüüdseks olevat taas mõnevõrra tõusnud. Möödunud aastal ennustasime ~35%-lise küttimissurve juures umbes 10% langust, mis jäi tegelikkuses siiski tagasihoidlikumaks. Kuna 2016. aastal oli küttimissurve suurenenud ~45%-ni, võib praeguste juurdekasvunäitajate säilimise korral ennustada arvukuse langust ligi viiendiku võrra umbes 20 pesakonnani. Kuna möödunud kahel aastal oli hundi arvukus pisut üle suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskavaga soovitud maksimumi, oli arvukuse alandamine selgelt eesmärgipärane.

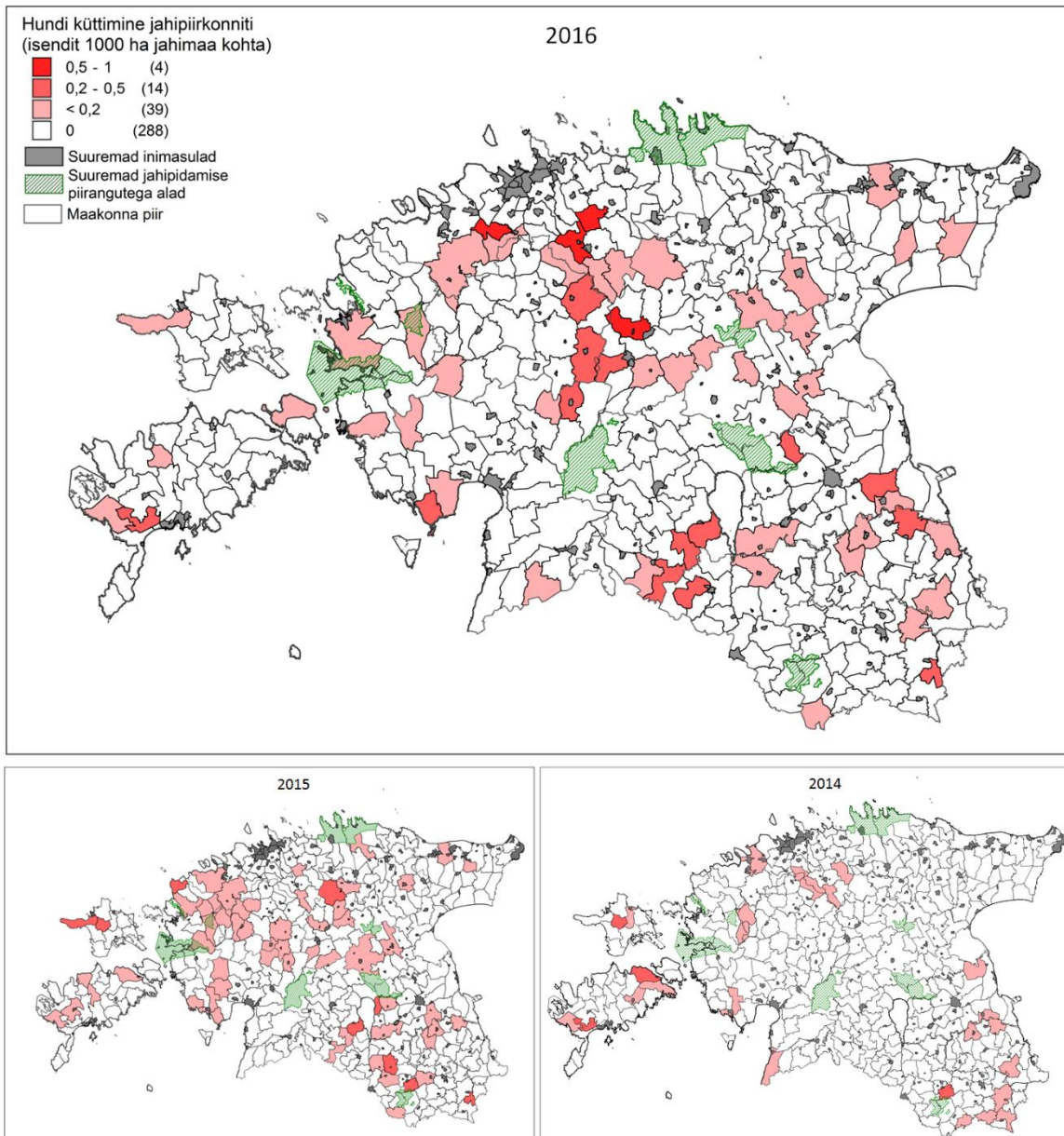
Möödunud hooajal kütiti ära vähemalt viis varem siginud emaslooma. Siginud emased lasti Rasina, Seliste, Kastre, Vastse-Kuuste ja Kärevere jahipiirkondades, mistõttu nende aladega seotud huntidelt tänavu juurdekasvu ennustada ei julgeks. Lisaks neile viiele mainitud emahundile kütiti veel vähemalt viis emast, kes vanuse või mõõtude järgi võiksid olla sigimiseas, kuid kellelt kahjuks vajalikke bioproove ei laekunud. Need emased lasti Kaiu, Nissi, Peningi, Vambola ja Ääsmäe jahipiirkondadest ning ka neil aladel võib tänavune juurdekasv puududa. Lisaks neile kütiti veel vähemalt 8 emast, kes ea (2-3 aastat) poolest oleks tänavu sigima hakata võinud. Vanuse poolest (3 või enam aastat vana) karja juhtisaseid kütiti vähemalt 6 (Lasva, Kärstna, Vändra, Röpina, Lõõla ja Kõrvemaa) ning neis piirkondades on samuti väiksem tõenäosus tänavu pesakonna tekkeks. Nimelt on olemas mitmeid näiteid, kus juhtisase küttimise korral ei ole sellele järgnenud aastal hoolimata juhtemase olemasolust (on kütitud ära aasta hiljem) pesakonda tekkinud. Hiljutisemad sellised näited on 2015-2016 Vastse-Kuuste kandist Põlvamaalt ning 2014-2015 Orissaare kandist Saaremaalt. Igal juhul on bioproovide puudulik laekumine jätkuvalt probleemiks, mis teeb hundi juurdekasvu ennustamise väga ebatäpseks ning selles osas peavad jahipiirkondade kasutajad ennast kokku võtma ja vajadusel oma jahimehi koolitama.

Möödunud aastal Saaremaalt kogutud bioproovide põhjal võib üsna veendunult väita, et ei kütitud ära kumbagi saare lääneosa asustanud karja juhtlooma, mistõttu võib seal tänavugi oodata juurdekasvu. Hiiumaalt kütitud ainuke hunt oli suure tõenäosusega üks 2015. aastal sündinud emastest kutsikatest, kes oleks teoreetiliselt võinud tänavu ka sigida. Kuna saarele jäänud tagasihoidliku arvu huntide sugu ja võimalikke omavahelisi suhteid võib vaid oletada, on samaväärselt võimalik nii uue pesakonna sünd kui ka selle mittesünd. Eeloleva hooaja kütimisvõimalused saartel saavad sõltuma aga kindlasti kohaliku juurdekasvu olemasolust. Suured tänud siinkohal Saare- ja Hiiumaa jahimeestele rohkete vaatluste ja kvaliteetsete proovide esitamise eest!

Hundi jahihooaja eelse seisundi kohta saab objektiivsema ülevaate anda siiski alles pärast suvel, sügisel ja talve alguses hundi tegeliku juurdekasvu kohta kogutud teabe lisandumist. Eelnev praktika on tõestanud, et hundi kütimiskvoodi kahes osas jaotamine on jätkuvalt võimalikest süsteemidest parim. Arvestades tasakaalustatult praeguseid looduslikke ja sotsiaalseid tingimusi, võiks mandri hundi pesakondade arv olla 20 lähedal. Saavutamaks soovitud arvukust, peaks tänavune hundi limiit olema esmase prognoosi järgi mõnevõrra väiksem, kui see oli eelmisel aastal. Samas sõltub see väga palju suve jooksul kogutavast informatsioonist, sh kahjustuste ulatusest ja levikust. Taaskord peab rõhutama, et hundi kütimise korraldamisel tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata jahipidamise suunamisele

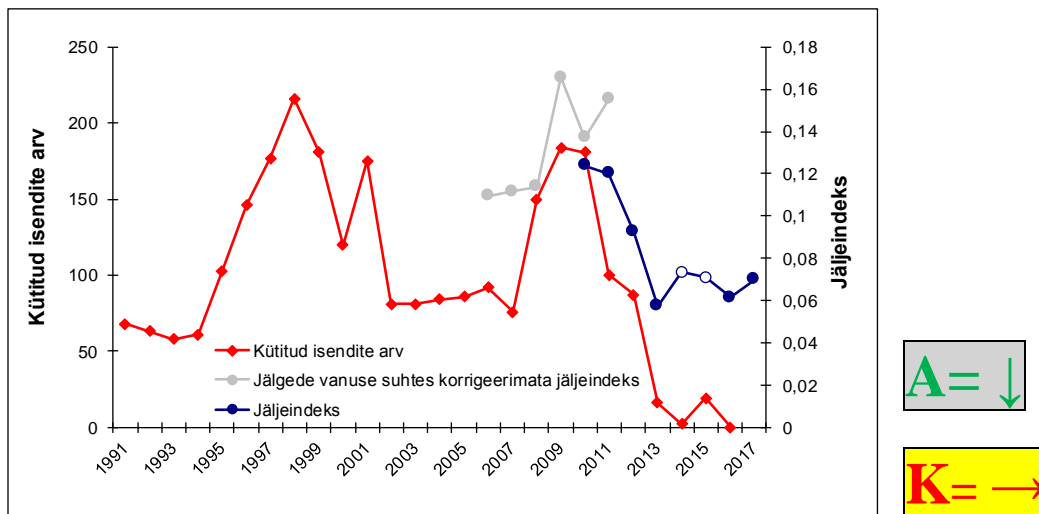

kahjustuspiirkondadesse, avaldades samal ajal nõrgemat kütmissurvet suuremaid loodusmaastikke asustavatele karjadele. Nii on võimalik säilitada hundi asurkonna soodne seisund ja vähemalt piirkonniti tema ökoloogiline funktsioon, hoidudes samal ajal ülemäärastest kahjustest lambakasvatusele. Hundi detailne kütmissoovitus esitatakse käeasoleva aruande lisana sügisel enne jahihooaja algust.

Hunting of wolf (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

ILVES (*Lynx lynx*)

Ilvese küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of lynx hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours and yellow).

Ilvese arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. a indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga.

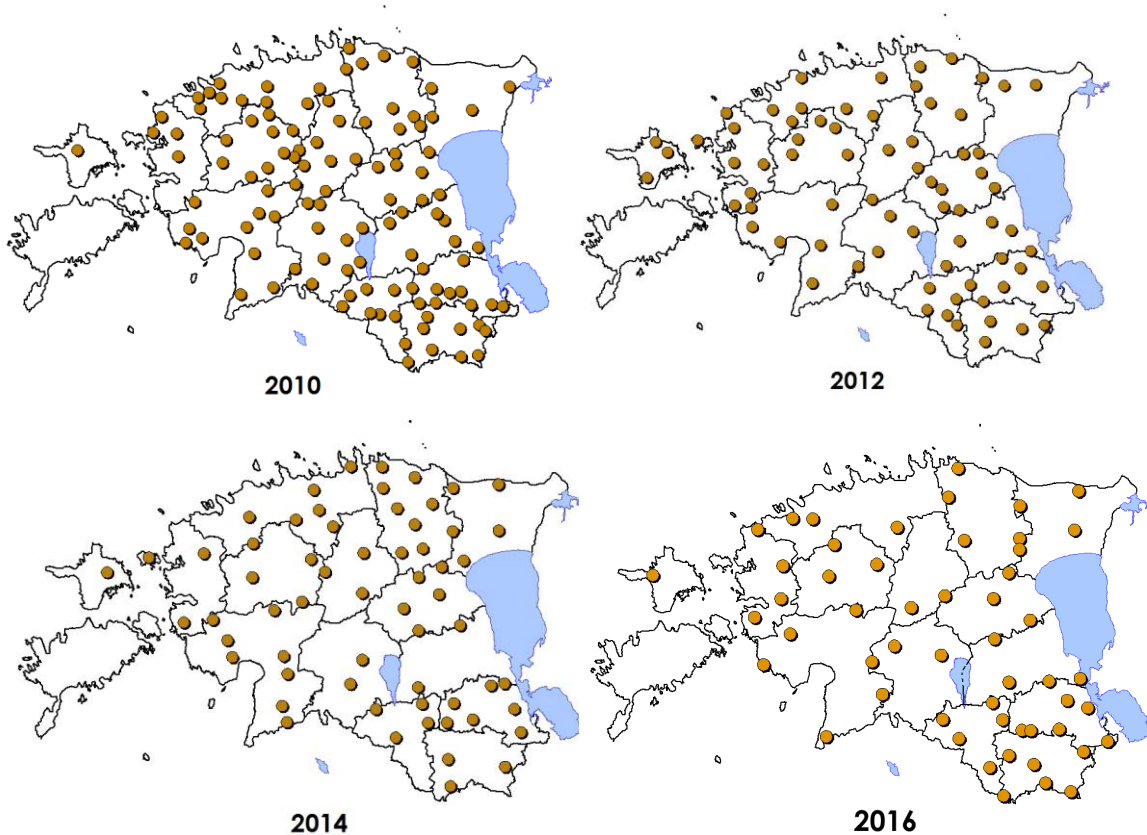
Maakond County	Pesakondade arv No. of reproductive females			Pesakondade arvu muutus Change in no. of reproductive females	Küttimine Hunting bag			Jäljeindeks (1 km kohta) index (tracks per 1 km)				Track	Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)
	2014	2015	2016		2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016			
Harjumaa	6	7	3	-	0	3	0	0,076	0,111	0,101	0,158	0,075	-52,6	=
Hiiumaa	1	0	1	+	0	0	0	0,071						-
Ida-Virumaa	4	5	3	-	0	2	0	0,039	0,047	0,049	0,042	0,034	-19,2	=
Jõgevamaa	5	4	2	-	0	3	0	0,110		0,107	0,083			-
Järvamaa	3	3	2	-	0	0	0	0,040	0,101	0,062	0,060	0,056	-5,4	-
Läänemaa	3	3	4	+	2	1	0	0,128			0,031	0,086	179,5	-
Lääne-Virumaa	9	5	5	=	0	3	0	0,060	0,052	0,071	0,021	0,039	81,2	-
Põlvamaa	7	6	7	+	0	2	0	0,063			0,101	0,117	16,3	=
Pärnumaa	8	6	5	-	0	3	0	0,065			0,010	0,040	302,7	-
Raplamaa	4	4	3	-	0	2	0	0,049	0,064		0,058	0,050	-14,7	=
Saaremaa	0	0	0	=	0	0	0	0,000	0,000			0,000		=
Tartumaa	2	4	4	=	0	0	0	0,045		0,009	0,071	0,117	64,1	+
Valgamaa	4	8	5	-	0	0	0	0,026			0,060	0,170	180,6	=
Viljandimaa	2	4	3	-	0	0	0	0,057			0,035	0,095	173,6	+
Võrumaa	3	5	6	+	0	0	0	0,057		0,116	0,044	0,079	79,9	-
Kokku (Total)	61	64	53	-	2	19	0	0,058	0,074	0,071	0,061	0,070	14,2	-

Seire andmetel oli 2016. aastal sügisel Eestis 53 ilvese pesakonda, kahel varasemal aastal oli neid üle kuuekümne. Pesakondade arv on kahanenud aastaga 14% ning kahanemine väljendub enamuses maakondadest. Kui näiteks Harjumaal ja Ida-Virumaal saab seda põhjendada olulisel määral vähem esitatud vaatluslehtedega, siis näiteks Jõgeva, Järva, Rapla ja Valga maakonna puhul mitte. Kokkuvõttes esitati Mandri-Eesti maakondadest 2017. a hundi ja ilvese vaatluslehti võrreldes 2016. aastaga 5% enam.

Ruutloenduse jäljeindeks viitab kokkuvõttes arvukuse tagasihoidlikule suurenemisele ning see väljendub selgemini Pärnumaal, Lääne-Virumaal ja Tartumaal, arvukuse langus aga

Harjumaal, Raplamaal ja Järvamaal. Ilvese jäljeindeksi 21%-line suurenemine aastast 2013 ei ole siiski kaugeltki võrreldav metskitse sama näitajaga, mis on samal ajal suurenenud 190%. Samas on nii metskitse kui ka ilvese asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär heades tingimustes enam-vähem samas suurusjärgus ehk siis nende arvukus võiks kasvada sarnases tempos.

Ilvese jälgi esines ligi kolmandikus ruutloenduse ruutudes, võrreldes 2016. aastaga väljendab see näitaja paari protsendilist langust. Ka suure enamuse jahimeeste hinnangul on ilvese arvukus jätkuvalt langustrendis, vaid Tartu- ja Viljandimaa jahimehed on arvanud ilvesel möödunud aastast paremini minevat.

Ilvese pesakonnad aastatel 2010 -2016.
Lynx reproductions in 2010 - 2016.

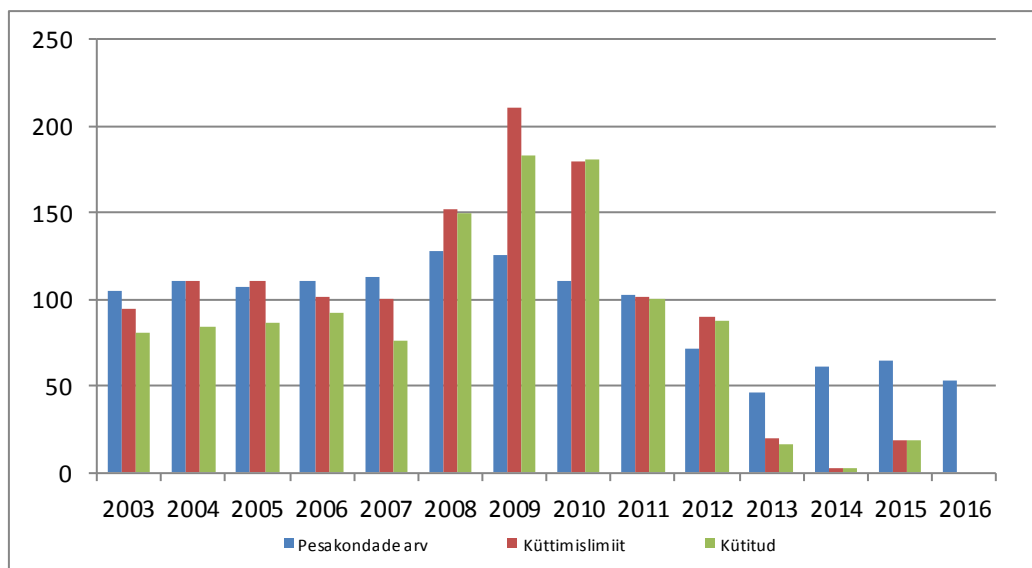
2016. aastal ilveseid ei kütitud, 2015. aastal lasti kokku 19 ilvest. Kindlasti oli tagantjärele vaadates 2015. aasta kütimiskvoot määratud lähtuvalt liiga optimistlikust juurdekasvuprognosisist, mis reaalsuses kaugeltki ei täitunud. Alates aastast 2013 kuni siiani ei ole pognootid arvukuse tõusu tegelikkuses märgata, mis viitab üheselt jahivälise suremuse oluliselt suuremale määrale, kui siiani arvata oskasime.

Populatsiooni kiratsemine tingimustes, kus toidubaas on märkimisväärselt paranenud, näitab seda, et teatud jahivälised suremustegurid püsivad jätkuvalt olulisel määral juurdekasvu ning neist tingitud suremusmäär on kokkuvõttes populatsiooni juurdekasvumäärast kõrgem. Populatsiooni võimalikke kiratsemise põhjuseid võib välja tuua praegu kaks, kuna eelmises aruandes kolmandana väljatoodud võimalik emigratsioon peaks praeguseks toidubaasi paranemise tingimustes olema muutunud ebaoluliseks:

1. Kärntõbi. Varasematel aastatel on leitud kärntõppe nakatunud ilveseid kuid 2016. aastal selliseid ei registreeritud. Metskitse madala arvukuse juures oli ilves sunnitud kasutama alternatiivseid saakloomi, nende hulgas ka rebased ja kährikud. Eriti puudutas see emalveseid, kellel oli tarvis lisaks endale ka oma pojad ära toita. Seetõttu on suurim riskigrupp just poegade emased ja just see mõjutab kõige otsesemalt järelkasvu. Praeguseks on sigimisikka jõudnud see põlvkond, kelle liikmed pidid suures osas tarvitama alternatiivseid saakliike, sealhulgas rebaseid ja kährikuid. Nii näiteks on Põlvemaal (hetkel üks kõige metskitserikkamaid maakondi) kaelustatud nooremapoole isase ilvese esimese viie leitud saaklooma hulgas kaks kährikut. Sarnast toidulauda edasi kasutades võib vaid aja küsimus olla, millal see noor isend kärntõppe nakatub ja hukka saab.

2. Salaküttimine. Selle teguri mõju ei tohiks alahinnata, kuigi selle osakaalu ilvese seisundi halvenemises mõõta võimalik ei ole. Siiski on üle pika aja 2016. aastal teada salaküttimise fakt, kus Harjumaal leidsid jahimehed surnud ilvese, kellel oli kuuliauk sees. See tähendab, et ilvese salaküttimine siiski eksisteerib isegi ajal, mil tema arvukus on väga madal ja metskitse arvukus kasvab suure kiirusega. Ilvese laskmine praeguses olukorras on iseenesest ülimalt vastustustundetu käitumine. Seadusandjal tuleks kiiremas korras tõsta ilvese ebaseadusliku tapmisega loodusele tekitatud kahju määra tasemele, mis annaks aluse vastava juhtumi toimumise korral algselt algatada kriminaalasi.

Ilvese populatsiooni üldarvukust võib 2016. aasta sügisese seisuga hinnata umbes 350-le isendile, asurkonna üldist seisundit aga väga halvaks.

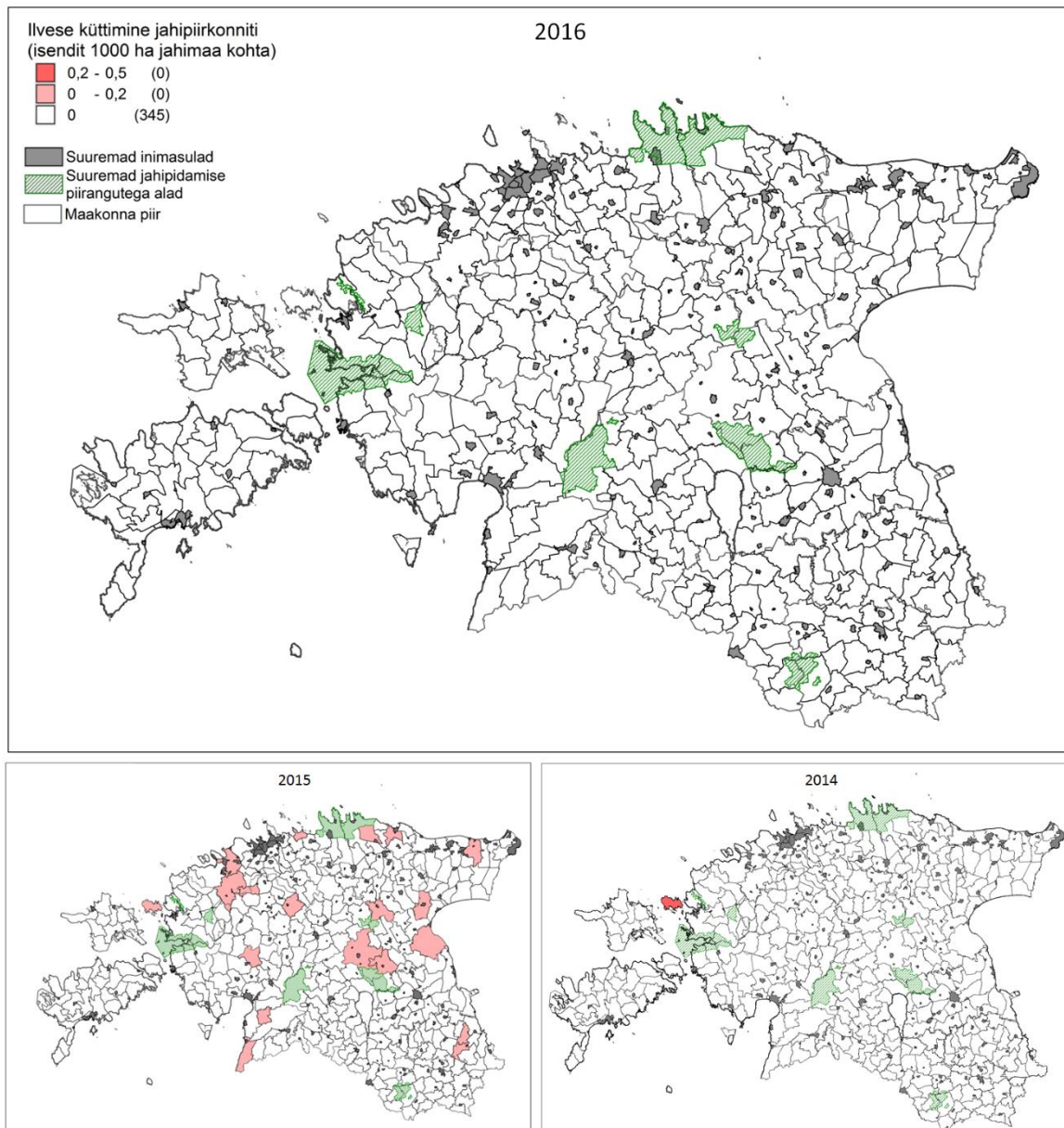

Ilvese pesakondade arv, lubatud küttmlimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2016.
Number of lynx reproductions (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003 - 2016.

Küttemisettepanek

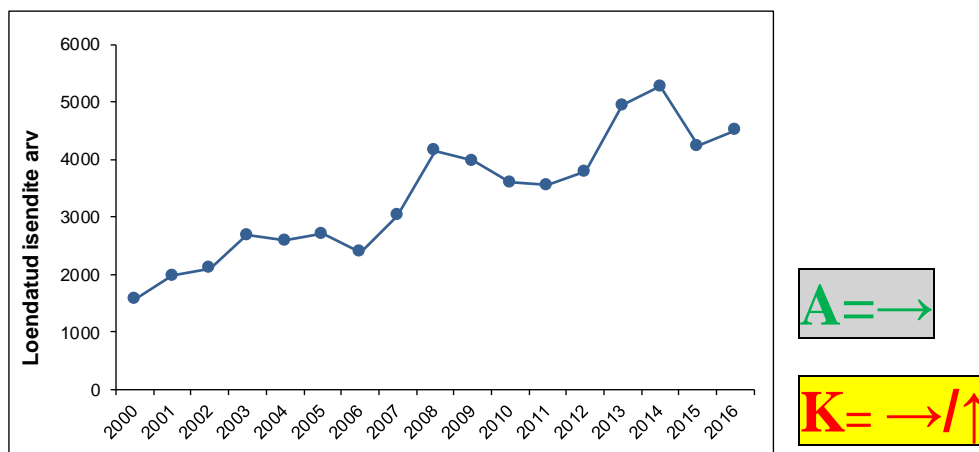
Eeloleval hooajal ilvest üheski maakonnas üldkorras mitte kütida. Erandkorras Keskkonnaameti loal lubada kütida haigeid (kärntõve tagajärjel kurtunud) loomi või probleemisendeid kõikjal Eestis.

Hunting of lynx (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

HALLHÜLJES (*Halichoerus grypus*)

Hallhüljeste arv kevad-suviste karvavahetuse aegsete lesilate kohal läbiviidud lennuloenduste andmetel.

Grey seal numbers in haul-outs, based on aerial counts carried out during moulting period.

Lähtudes seirearuannetest on hallhülge arvukus nii Eesti vetes kui ka kogu Läänemeres olnud pikemat aega tõusutrendis. 2016. aasta lennuloendusel loendati Eesti territooriumil kevadsuvel lesilates karvavahetusel olevaid hallhülgeid kokku 4508, mis on rohkem, kui 2015. aastal (4237), kuid siiski vähem kui kahel varasemal aastal. Aruande koostajad peavad selle üheks võimalikuks põhjuseks mitte arvukuse tegelikku vähenemist, vaid sarnaselt 2015. aastaga loenduse ajal valitsenud jahedat ja tuulist ilma. Pikemat perioodi vaadeldes on hallhülge arvukus Eestis kasvanud kiirusega 6-8% aastas. Hallhülgeid loendatakse enam Liivi lahes ning seal on olnud suurimad ka nende poolt kalandusele tekitatud kahjud. Hallhülge arvukuse kasv väljendub aga kõige selgemalt Soome lahe piirkonnas.

Vastavalt 2013. a jõustunud jahiseadusele sai hallhülgest üle pika aja Eestis taas jahiluluk. 2016. aastal oli lubatud küttida kokku 42 isendit, vastavalt küttimisettepanekule neist Liivi lahe piirkonnast (nr 1) 30, Saarte põhja- ja lääneranniku piirkonnast (nr 2) 6 ning Soome lahe piirkonnast (nr 3) 6 isendit. Jahihooaja lõpptulemusena kütiti lubatud 42 isendilisest kvoodist kokku vaid 10 isendit (Pärnu maakonnast 6, Saare maakonnast 1, Hiiu maakonnast 1, Harju maakonnast 1 ja Ida-Viru maakonnast 1 isend).

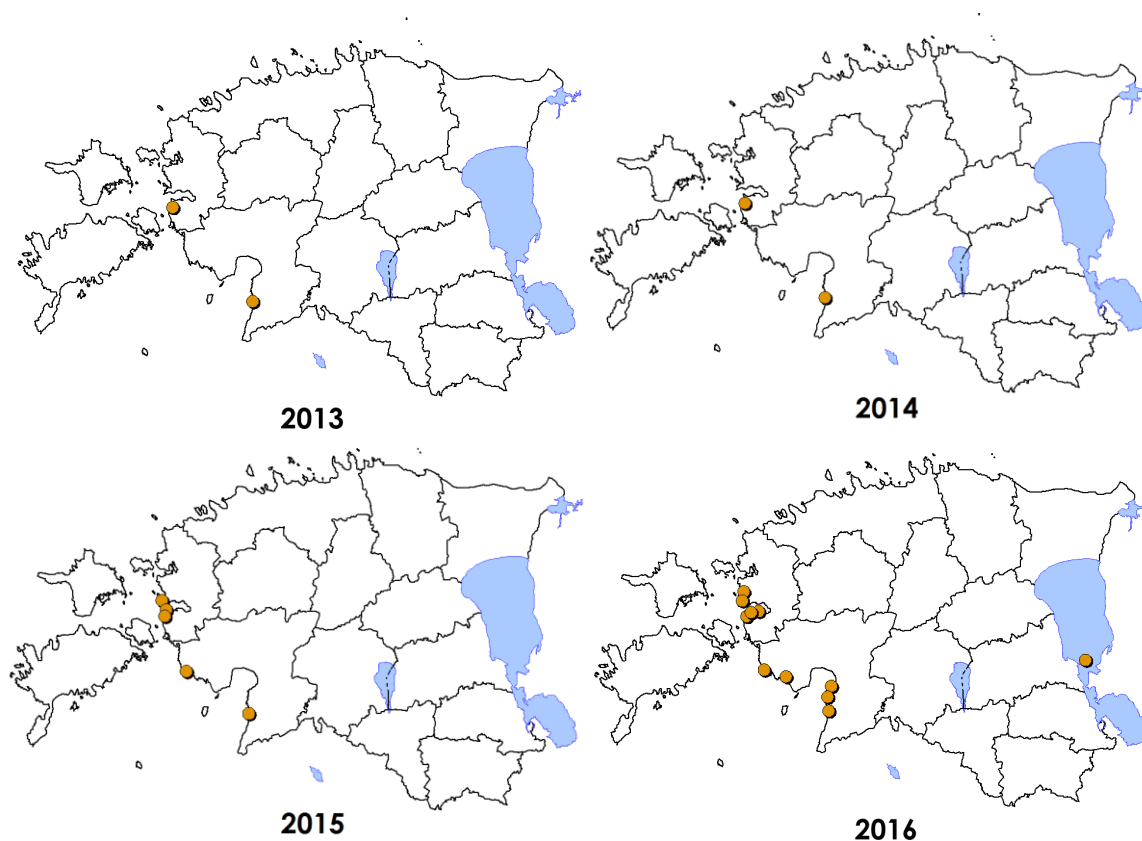
Hallhülge jahi esimeste aastate küttimiskvoodiks on vastavalt liigi kaitse tegevuskavale kokku lepituna pakutud 1% eelmisel aastal loendatud isendite arvust. Arvestades tagasihoidlikku küttimishuvi varasemal kahel aastal ei ole siiani olnud põhjust seda põhimõtet muuta. 2017. aastaks on 2016. a ulukiseire aruande lisana tehtud ettepanek kuni 45 isendi küttimise lubamiseks. Vastav ettepanek on saadaval KAUR kodulehel. Hallhülge küttimisettepanek 2018. aastaks esitatakse käesoleva aruande lisana 2018. aasta alguses.

HARILIK ŠAAKAL (*Canis aureus*)

Šaakali arvukus on alates 2013. aastast, mil ta olemasolu Eestis emakordselt tuvastati, pidevalt suurenenud. Kui 2013. aastal asustas Eestit vähemalt 2 šaakali pesakonda, siis aastaks 2016. oli pesakondade arv suurenenud vähemalt 11-ni. Koos arvukuse suurenemisega on laienenud ka tema levikuala ning 2016. aastal asuatas ta suures ulatuses meie läänerannikut. Möödunud aastal leiti ka esimene teadaolev pesakond kaugel põhilisest levikualast – Tartumaalt Piirissaarelt. Võimalike pesakondade olemasolu kohta on korduvalt vihjeid tulnud ka Saaremaalt ja Võrumaalt, kuid kindlad tõendid (fotod, hukkunud kutsikad) nende kohta siiski puuduvad.

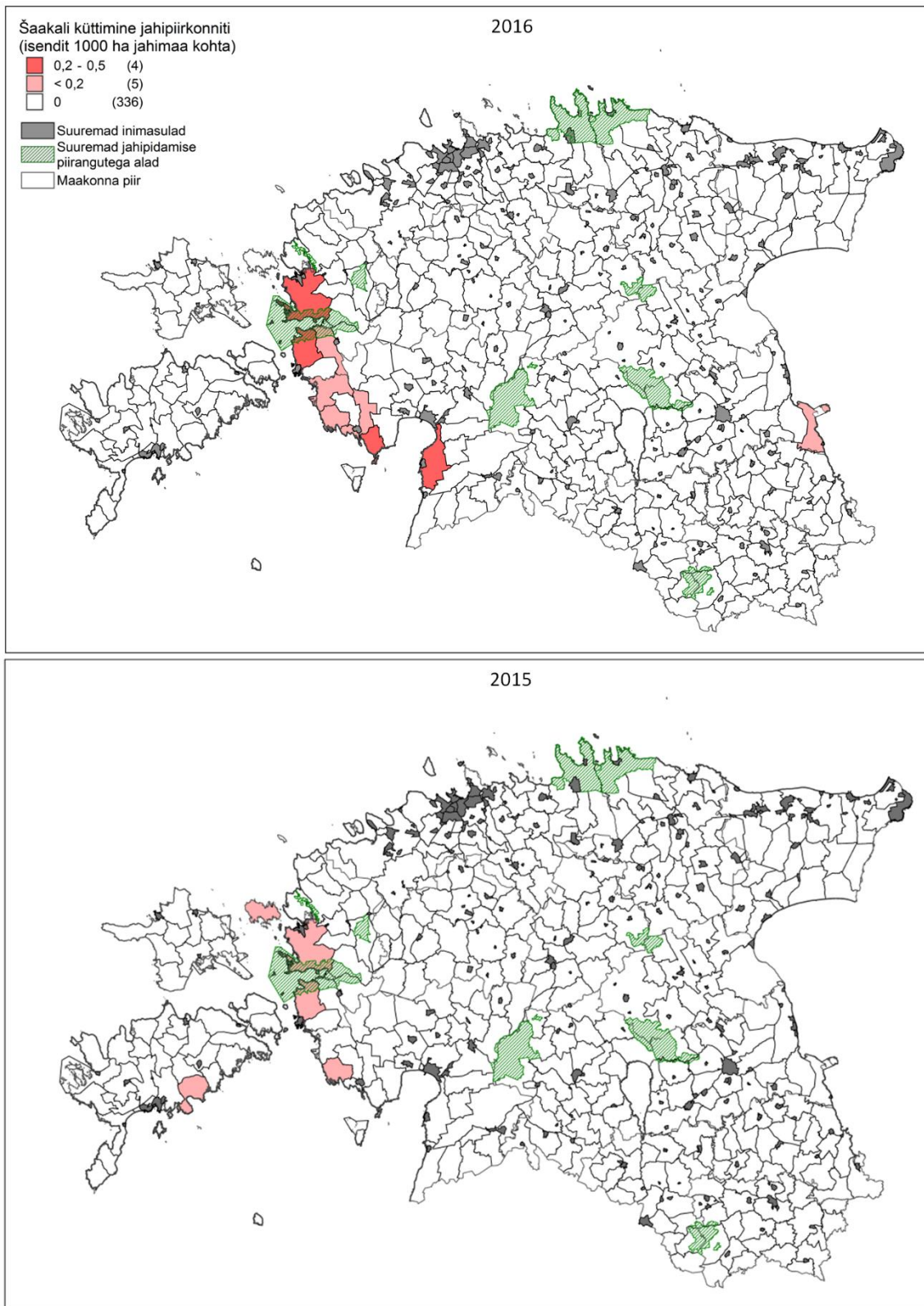

Šaakali pesakonnad aastatel 2013 - 2016.
Reproductions of golden jackal in 2013 - 2016.

Arvukuse kiire tõus väljendus ka küttemises: kui aastatel 2013-2015 kütiti või leiti hukkununa kokku 16 isendit, siis 2016. aastal lasti kokku (koos erilubadega) 32 looma. Möödunud aastal olid esmakordselt kütitud hulgas vähemalt neli siginud emasisendit, mis peaks asurkonna kasvukiirust mõningal määral kahandama.

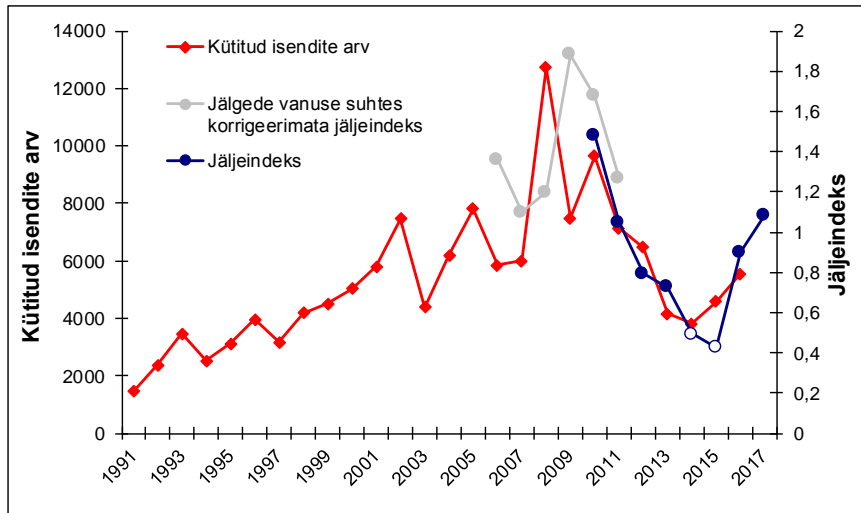
Šaakal elab meil praegu enamasti rannikualadel, kus karjatatakse lambaid pool-looduslike koosluste rannaniitude hooldamiseks. Keskkonnaameti andmetel murdsid šaakalid 2016. a 108 lammast, kõik juhtumid olid seotud rannikualadel karjatatavate lammastega. Seoses sellega andis KeA välja ka erilube küttemiseks väljaspool jahiaega, erilubadega lasti 12 isendit, neist enamus oktoobrikuus. Seoses šaakali arvukuse tõusuga oleks vaja intensiivistada tema küttemist eriti just kahjustusaladel, et pidurdada populatsiooni kasvukiirust ning vähendada olemasolevaid ja ennetada võimalikke uusi konflikte. Suure tõenäosusega muudetakse tänava jahieeskirja šaakali jahiaja osas ning jaht pikeneb kuue kuuni senise nelja asemel, alates 1. septembrist ja lõppedes 29. veebruariga.

Siinkohal tuleb taas meelde tuletada, et kuigi šaakal on väikeuluk, tuleb vastavalt seadusele koguda kütitud või hukkununa leitud isendite kohta sama infot ja biomaterjali, mida suurkiskjate puhul – 2016. aastal saadi vastavat infot vaid poolte kütitud isendite kohta. Samuti tuleb sarnaselt suurkiskjatega kaardistada šaakalite vaatlusi ning selleks kasutada hundi ja ilvese vaatluslehte. Olulisemad on just paaride ja kolme või enama isendiliste gruppide registreerimine. Detailse seireinfo kogumine šaakali kohta on praeguses olukorras väga oluline, et adekvaatselt jälgida tema käekäiku ning vajadusel rakendada meetmeid populatsiooni efektiivsemaks ohjamiseks.

Hunting of golden jackal (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in 2015.

REBANE (*Vulpes vulpes*)

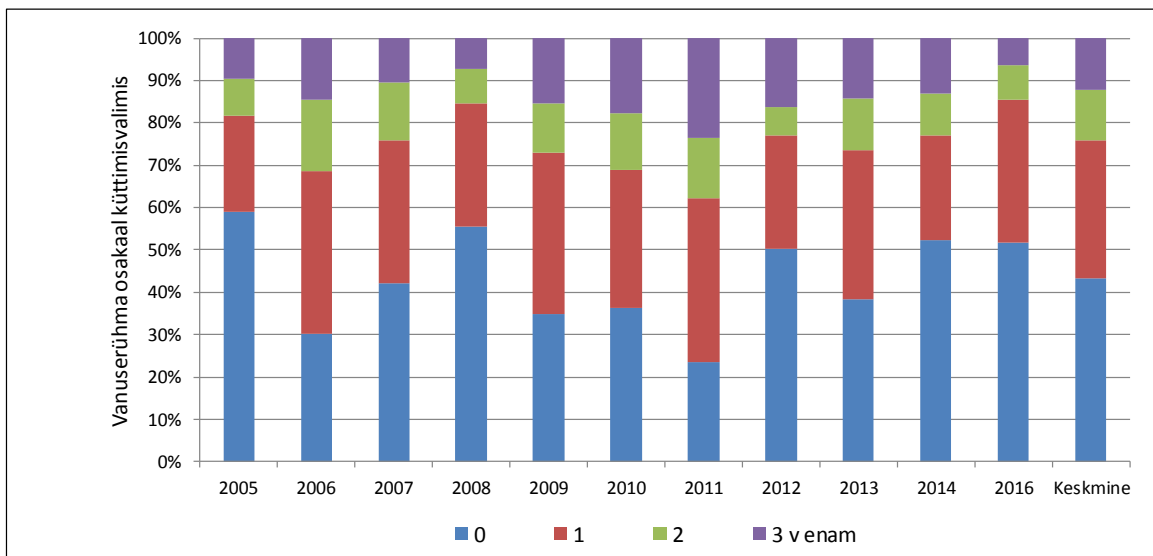
Rebase küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of red fox hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Rebase arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	252	316	373	18,0	0,71	0,56	0,23	0,99	0,89	-9,7	=	→/↑
Hiiumaa	77	98	108	10,2	0,66						-	→/↑
Ida-Virumaa	114	136	216	58,8	0,56	0,19	0,22	0,37	0,50	33,5	-	→/↑
Jõgevamaa	192	209	334	59,8	0,66		0,81	1,32			=	→/↑
Järvamaa	173	175	282	61,1	0,66	0,49	0,27	0,80	1,14	43,1	-	→/↑
Läänemaa	162	268	301	12,3	0,94			0,58	1,16	99,2	=	→/↑
Lääne-Virumaa	248	232	336	44,8	1,02	0,37	0,26	0,56	0,96	70,5	=	→/↑
Põlvamaa	249	258	296	14,7	0,69			1,19	1,15	-3,3	-	→/↑
Pärnumaa	329	444	573	29,1	0,40			0,77	0,97	25,1	-	→/↑
Raplamaa	154	226	240	6,2	0,52	0,48		1,06	0,85	-19,6	-	→/↑
Saaremaa	803	931	955	2,6	1,07	0,82			1,41		+	→/↑
Tartumaa	299	347	484	39,5	0,81		0,53	0,97	1,49	53,5	-	→/↑
Valgamaa	200	239	274	14,6	0,38			0,90	1,77	96,3	-	→/↑
Viljandimaa	340	388	491	26,5	0,54			0,78	1,30	67,1	-	→/↑
Võrumaa	223	313	295	-5,8	1,25		0,79	1,62	0,99	-38,8	-	→/↑
Kokku Total	3815	4580	5558	21,4	0,72	0,50	0,43	0,90	1,08	20,3	-	→/↑

Alates 2011. aastast languses olnud rebase arvukus, mille põhjuseks võib pidada 2010/2011 raske talve tagajärgi koos ulatuslikumalt levinud kärntõvega, pöördus 2015. a kergesse tõusu, mis on kiirust kogudes 2016. aastal jätkunud. Sellele viitavad nii ruutloenduse jäljeindeksi kui ka küttimismahu kasv. Jahimeeste hinnangul on arvukus siiski jätkuvalt langustrendis, kuid siin on ehk hinnatud pigem pikema perioodi suurt langust, millega võrreldes on viimase kahe aasta kasv olnud suhteliselt tagasihoidlik. Rebase juurdekasvu paranemisele viitab ka Veterinaar- ja Toiduameti poolt marutaudivastase metsloomade

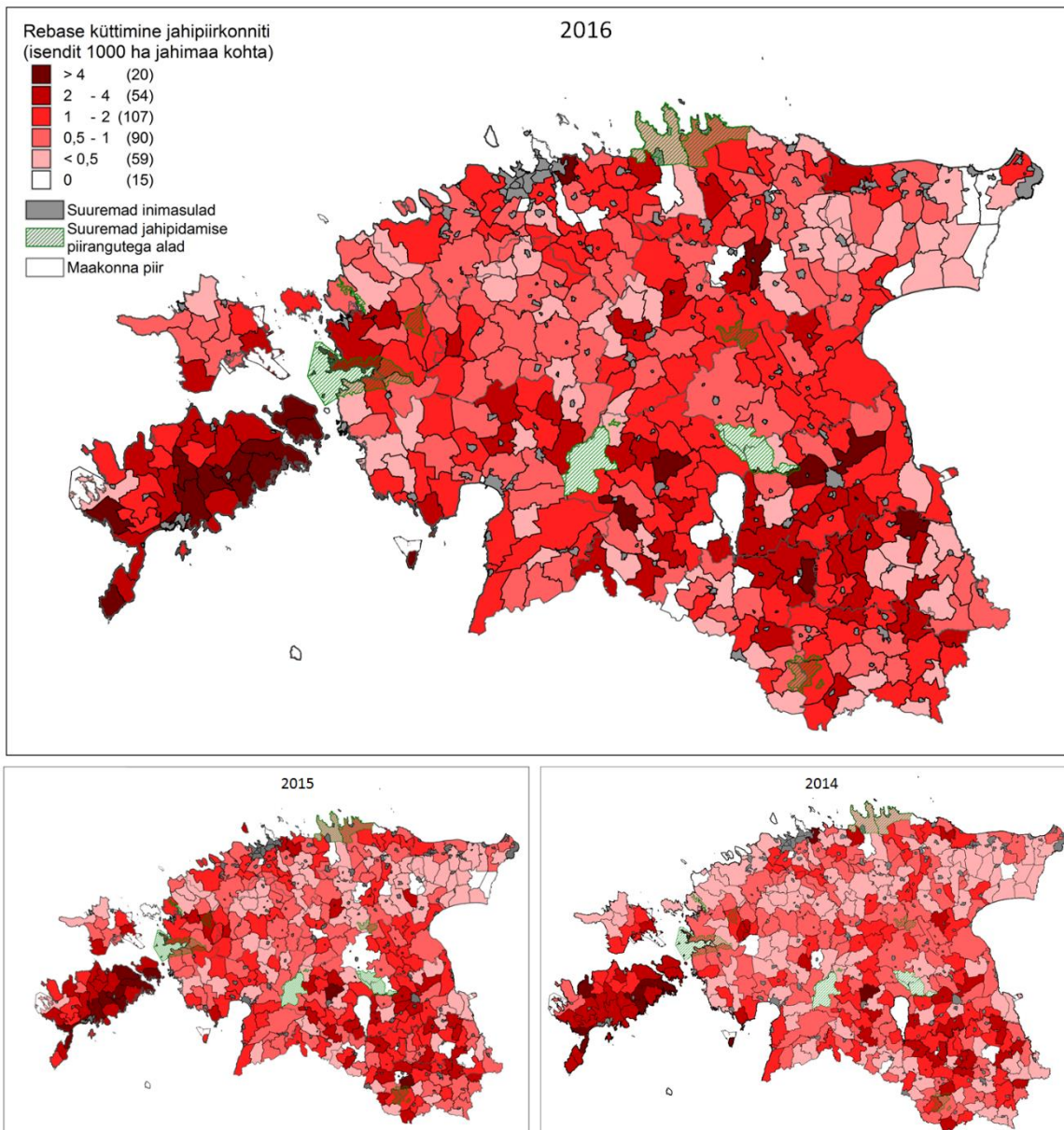
suukaudse vaksineerimise programmi raames kogutud isendite vanuselises jaotumuses kutsikate kõrge osakaal nii aastal 2014 kui ka 2016 (2015. a isendite vanuseid ei määratud).

Kütitud rebaste vanuseline struktuur aastatel 2005 - 2016 (Andmed: Veterinaar- ja Toiduamet, Enel Niin). *Age structure of hunted red fox in 2005 - 2016.*

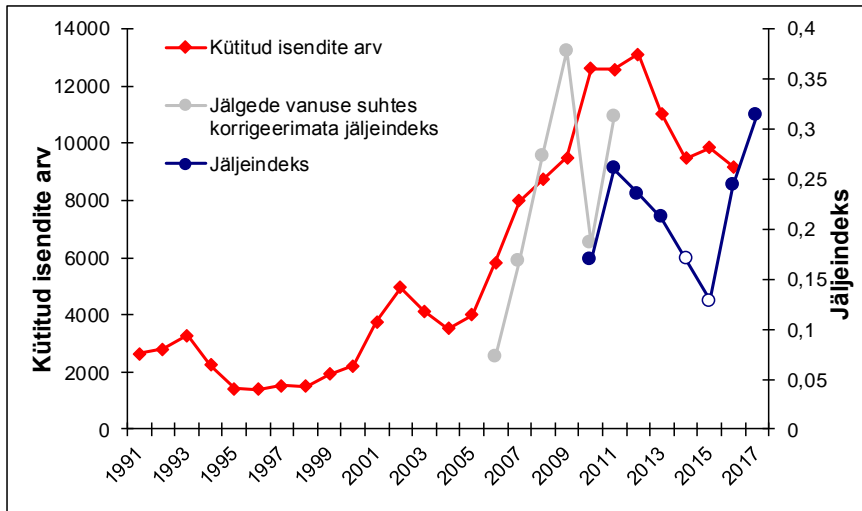
Samas võib rebaste juurdekasvu oluliseks piduriks olla jätkuvalt laialt levinud kärntõbi, mis on kahel viimasel aastal taas laiemalt levinud. Praegust rebaste seisundit, arvukuse trendi ning eelkõige levivat kärntõbe arvestades võiks küttimist veelgi intensiivistada. Metssea ja ilvese madala arvukusega seoses on oluliselt kahanenud võimalused talveperioodil jahti pidada, mis saab loodetavasti vähemalt osaliselt kompenseeritud just nimelt rebaste (ja kähriku) jahiga.

Hunting of red fox (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

KÄHRIKKOER (*Nyctereutes procyonoides*)

Kährikkoera küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

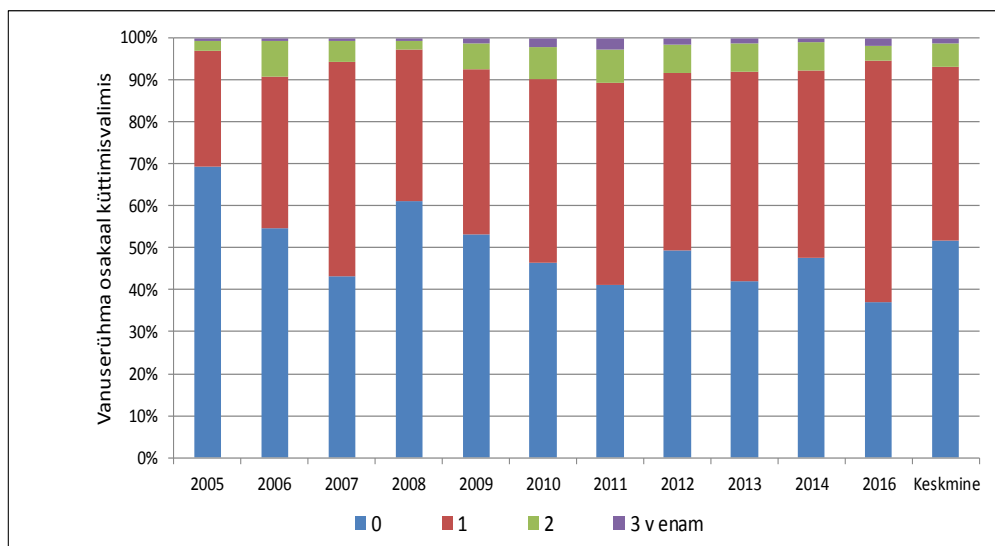
The number of raccoon dog hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Kährikkoera arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	707	774	673	-13,0	0,13	0,16	0,12	0,17	0,10	-39,1	=	↑
Hiiumaa	293	449	454	1,1	0,16					-	-	↑
Ida-Virumaa	363	494	488	-1,2	0,07	0,27	0,12	0,16	0,04	-72,6	+	↑
Jõgevamaa	623	702	620	-11,7	0,16		0,26	0,25		=	=	↑
Järvamaa	690	586	445	-24,1	0,26	0,20	0,08	0,34	0,34	-0,9	--	↑
Läänemaa	805	1002	1015	1,3	0,66			0,33	0,34	1,7	-	↑
Lääne-Virumaa	788	633	668	5,5	0,12	0,08	0,08	0,16	0,15	-2,1	+	↑
Põlvamaa	424	415	293	-29,4	0,07			0,13	0,14	5,1	=	↑
Pärnumaa	1383	1155	1134	-1,8	0,48			0,60	0,45	-25,6	=	↑
Raplamaa	499	568	521	-8,3	0,23	0,15		0,27	0,36	34,1	+	↑
Saaremaa	1036	1034	1227	18,7	0,37	0,18			0,36	=	=	↑
Tartumaa	507	572	401	-29,9	0,14		0,09	0,17	0,15	-8,4	-	↑
Valgamaa	346	342	281	-17,8	0,04			0,08	0,09	15,0	-	↑
Viljandimaa	596	730	655	-10,3	0,14			0,33	0,59	81,0	=	↑
Võrumaa	408	392	304	-22,4	0,10		0,19	0,11	0,42	280,2	=	↑
Kokku Total	9468	9848	9179	-6,8	0,21	0,17	0,13	0,24	0,31	28,8	=	↑

Kährikkoera arvukus paistab viimastel aastatel olevat küllaltki stabiilne, mida näitavad nii küttimine kui ka jahimeeste hinnangud. Kuigi ruutloenduse jäljeindeks näitab tõusutrendi võrrelduna eelnevate aastaga, võib selle üheks põhjuseks olla ka loendusaeagsed pehmed ilmad, mis loomi enam liikvele lubasid. Kähriku juurdekasvule mõjuvad kindlasti positiivselt viimase kolme aasta pehmed talved, negatiivselt aga jätkuvalt laialt leviv kärntõbi koos viimasel kahel aastal toimunud suurema puhanguga (vt hundi ptk).

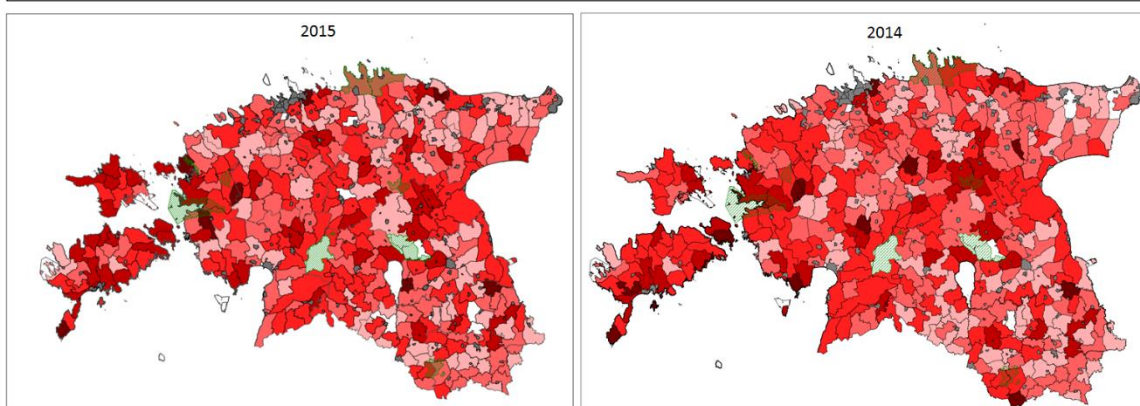
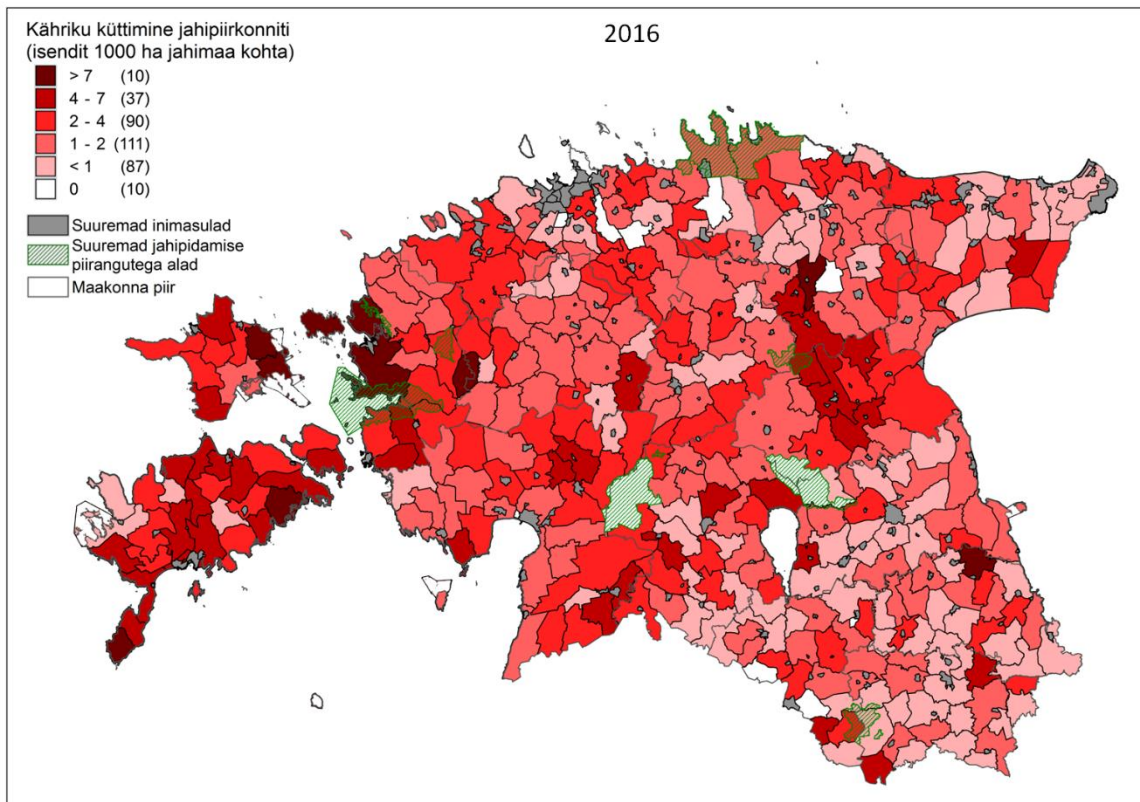

Kütitud kährikoerte vanuseline struktuur aastatel 2005 - 2016 (Andmed: Veterinaar- ja Toiduamet, Enel Niin). *Age structure of hunted racoon dog in 2005 - 2016.*

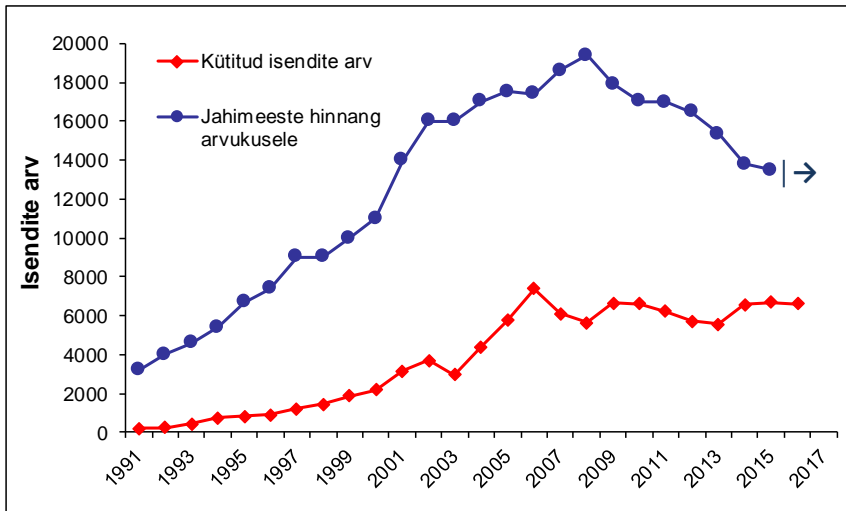
Kähriku kehvale juurdekasvule möödunud aastal viitab ka Veterinaar- ja Toiduameti poolt marutaudivastase metsloomade suukaudse vaksineerimise programmi raames kogutud isendite vanuselises jaotumuses kutsikate eriti madal osakaal 2016. aastal (2015. aastal isendite vanuseid ei määratud). Kähriku talvisele toidubaasile ja selle kaudu ka tema sigimisedukusele on mingil määral tagasilöögi andnud ka metssea lisaöötamisele kehtestatud piirangud ning paljude jahipiirkondade poolt peibutamise lõpetamine seoses metssigade kadumisega. Samas võib lisaöötamise vähenemine olla ka üheks põhjuseks, miks kährikute küttimine on kahanenud.

Kuna kährikoer on praegusel hetkel peamine liik, kes kärntõbe meie looduses säilitab, levitab ning ka teistele liikidele (sh koer, hunt ja ilves) edasi annab, tuleks nende arvukuse vähendamisse märksa tõsisemalt suhtuda. Ilvese populatsiooni jätkuvalt kehv seisund ning fakt, et ca kolmandikult kütitud huntidelt jäävad saamata trofeed nahkade näol, on seotud eelkõige kähriku kõrge arvukusega. Praegu kütitakse meil keskmiselt ühe jahimehe kohta alla ühe kähriku aastas, kuid kui see number oleks vähemalt 2-3, võiks olukord sootuks teistsugune olla. Iseenesest ei oleks paari-kolme kähriku küttimine aastas ju ühele (päris)jahimehele mitte midagi võimatut, küsimus on pigem tahtmises. Kähriku küttimise motiveerimiseks võiksid jahiseltsid välja mõelda ja rakendada erinevaid premeerimismeetmeid.

Hunting of raccoon dog (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

KOBRAS (*Castor fiber*)

Kopra küttimine aastatel 1991 – 2016 ning jahipiirkondade kasutajate hinnang arvukusele ajavahemikus 1991– 2017.

The number of beavers hunted in 1991 – 2016 and number of beavers by hunters estimation 1991 - 2017.

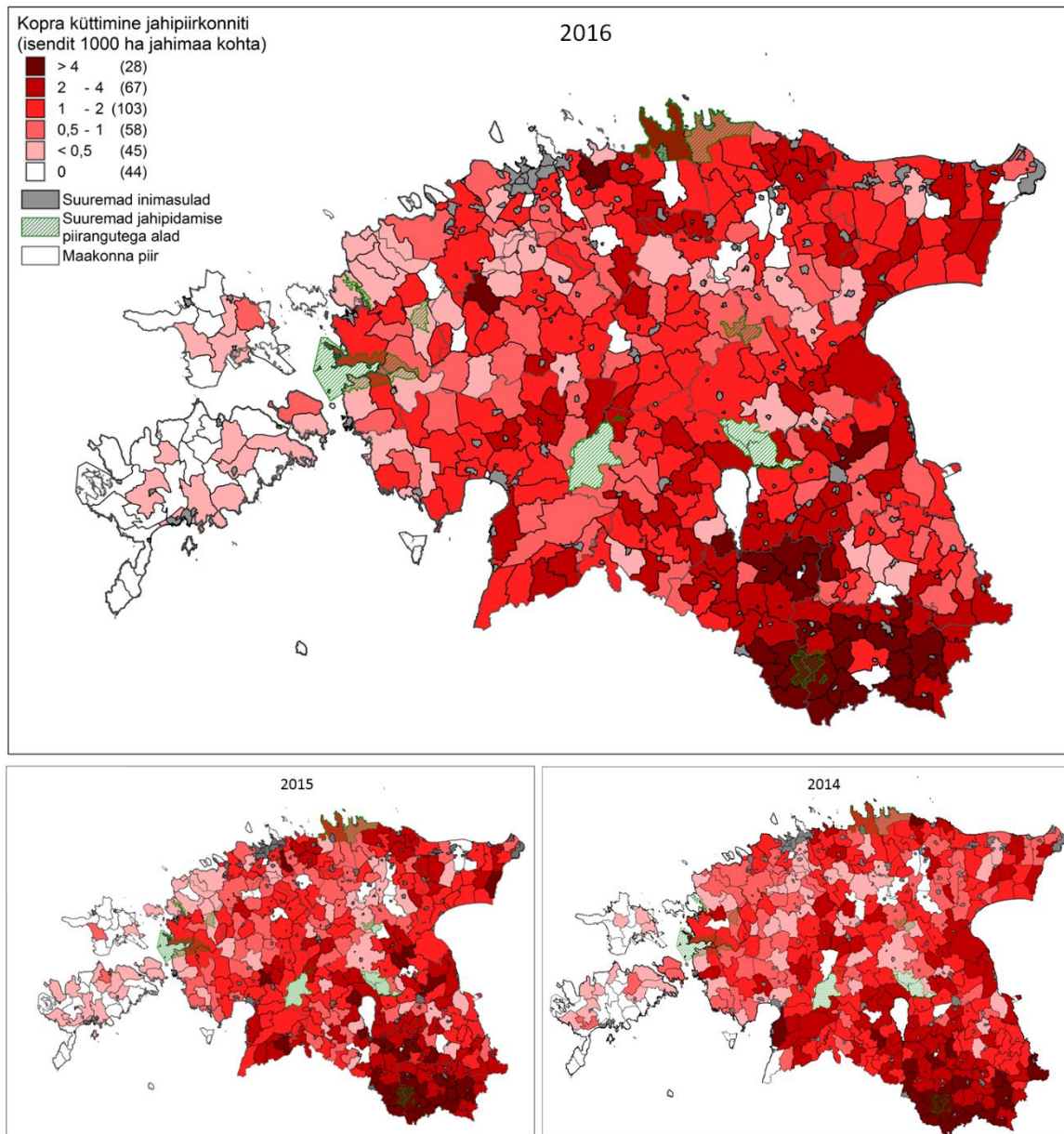
Kopra küttimine viimasel kolmel jahihooajal, 2012 ja 2015 aasta koprapesakondade loenduse andmed, jahimeeste poolt antud hinnang arvukuse muutustele viimasel aastal ning küttimissoovitus 2017. aasta jahihooajaks.

NB! Maakondlikud numbrid koprapesakondade arvu kohta sisaldavad vaid nende jahipiirkondade andmeid, kus vastav loendus viidi läbi nii 2012 kui ka 2015 aastal (andmed avaldatud ka eelmises aruandes).

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Pesakondade arv No of colonies		Peskonade arvu muutus Change in no of colonies (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2012	2015			
Harjumaa	419	430	502	16,7	169	214	26,6	=	→/↑
Hiiumaa	5	7	15	114,3	4	6	50,0	+	↑
Ida-Virumaa	427	538	487	-9,5	211	216	2,4	-	→
Jõgevamaa	310	360	335	-6,9	213	172	-19,2	=	→/↑
Järvamaa	256	239	300	25,5	93	84	-9,7	=	→/↑
Läänemaa	185	179	188	5,0	41	76	85,4	-	→
Lääne-Virumaa	383	392	389	-0,8	109	115	5,5	-	→
Põlvamaa	425	385	287	-25,5	121	129	6,6	-	→/↑
Pänumaa	742	814	662	-18,7	299	291	-2,7	=	→/↑
Raplamaa	319	329	315	-4,3	103	101	-1,9	+	→/↑
Saaremaa	37	35	21	-40,0	8	6	-25,0	+	↑
Tartumaa	484	532	560	5,3	267	276	3,4	=	→/↑
Valgamaa	1059	841	942	12,0	224	252	12,5	=	→/↑
Viljandimaa	494	519	529	1,9	114	179	57,0	=	→/↑
Võrumaa	1012	1078	1078	0,0	280	377	34,6	-	→/↑
Kokku Total	6557	6678	6610	-1,0	2256	2494	10,5	=	→/↑

Kopra asurkonna seisund on stabiliseerunud, sellele viitavad nii kütitud isendite arv kui ka jahimeeste hinnang arvukusele kolmel viimasel aastal. Järgmine üleriigiline koprapesakondade kaardistamine toimub 2018. aastal. Kopra küttimist tuleks jätkata möödunud aastaga enam-vähem sama intensiivsusega. Sarnaselt eelnevatel aastatel antud soovitudele tuleks küttimisel enam keskenduda neile pesakondadele, kes elavad

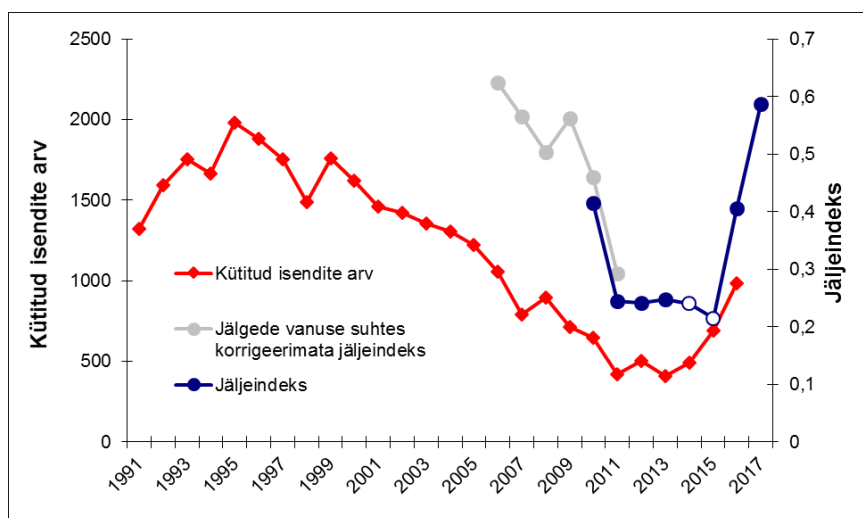
väiksemates vooluveekogudes, millele nad tamme ehitavad ning millega kaasneb metsa- või põllumaade üleujutus või takistus kalade kudemisrändele.

Hunting of Eurasian beaver (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

HALLJÄNES (*Lepus europaeus*)

A = ↑

K = → / ↑

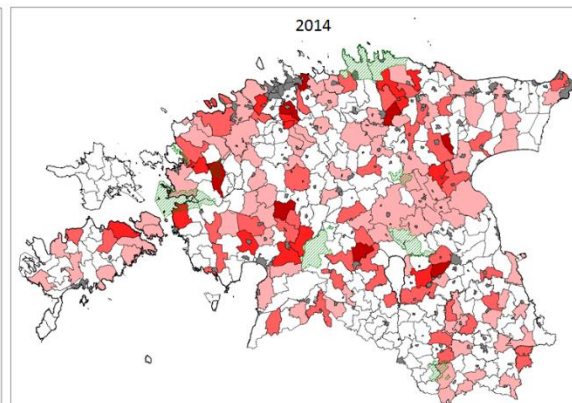
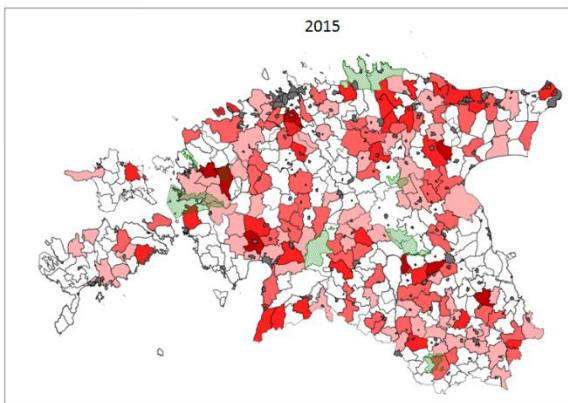
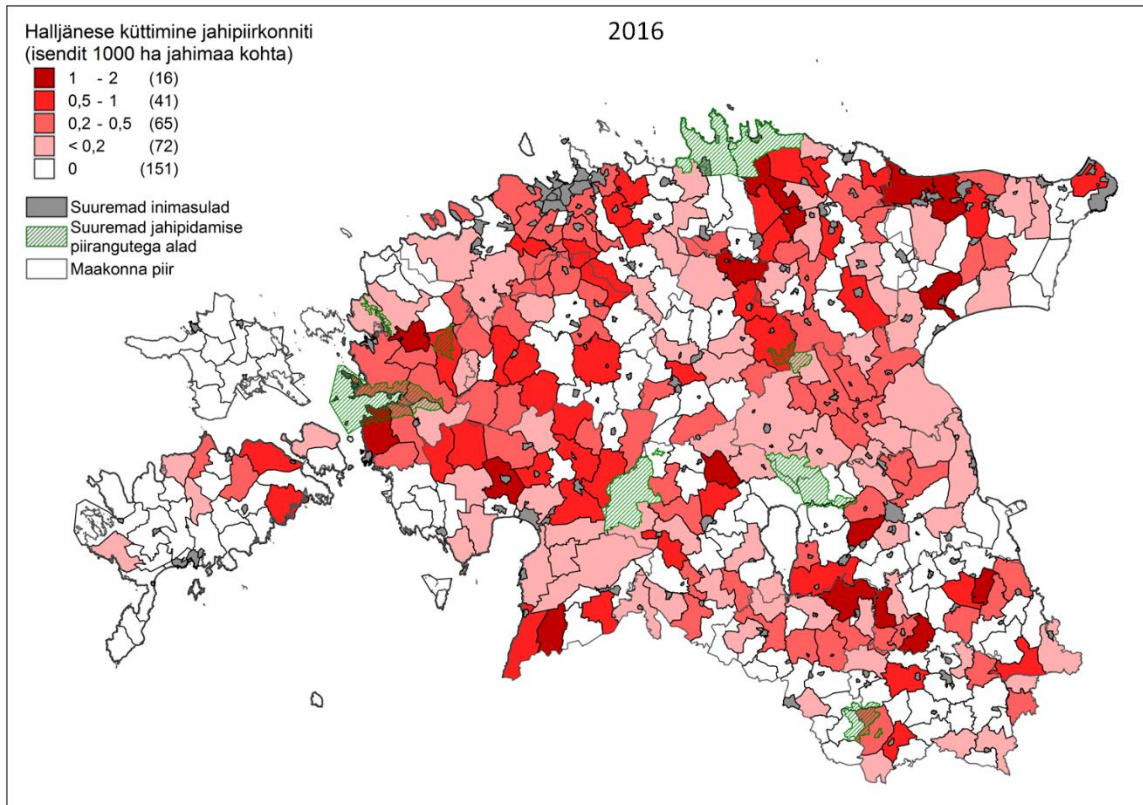
Halljänes kütmine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of brown hare hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Halljänes arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttemahmu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

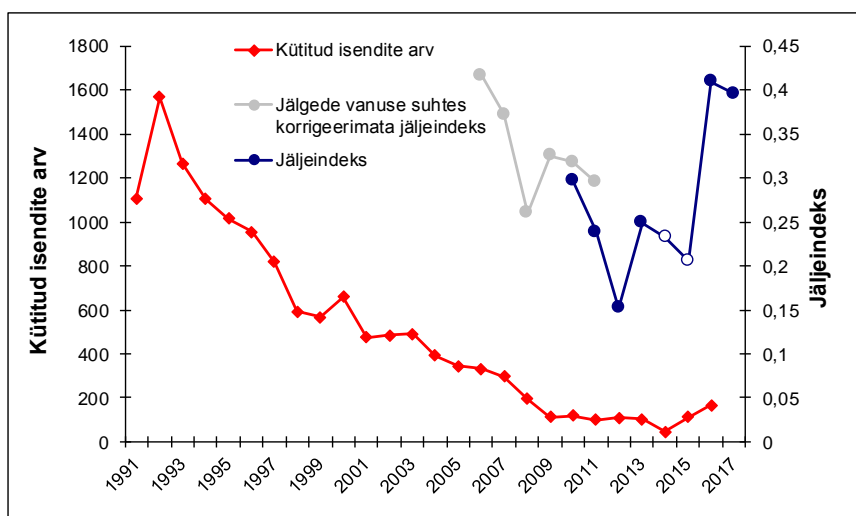
Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttemahmu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttemissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	58	64	67	4,7	0,27	0,29	0,14	0,31	0,42	36,4	+	→/↑
Hiiumaa	0	12	0	-100,0	0,01						+	→/↑
Ida-Virumaa	21	63	90	42,9	0,09	0,11	0,13	0,13	0,12	-8,3	+	→/↑
Jõgevamaa	35	32	44	37,5	0,41		0,20	0,77			+	→/↑
Järvamaa	15	33	68	106,1	0,26	0,20	0,34	0,47	0,76	59,8	++	→/↑
Läänemaa	43	53	81	52,8	0,41			0,45	0,87	93,4	+	→/↑
Lääne-Virumaa	67	84	109	29,8	0,30	0,12	0,26	0,31	0,99	216,4	++	→/↑
Põlvamaa	16	36	63	75,0	0,41			0,69	0,84	22,0	++	→/↑
Pärnumaa	91	114	174	52,6	0,11			0,25	0,55	123,7	++	→/↑
Raplamaa	24	39	89	128,2	0,24	0,41		0,49	0,60	21,2	++	→/↑
Saaremaa	25	21	26	23,8	0,22	0,08			0,32		+	→/↑
Tartumaa	33	39	45	15,4	0,23		0,28	0,37	0,49	33,1	+	→/↑
Valgamaa	0	27	41	51,9	0,09			0,29	0,96	228,7	+	→/↑
Viljandimaa	48	49	55	12,2	0,23			0,44	0,66	51,5	+	→/↑
Võrumaa	17	24	35	45,8	0,46		0,36	0,82	0,34	-58,8	+	→/↑
Kokku Total	493	690	987	43,0	0,25	0,24	0,22	0,41	0,59	44,9	+	→/↑

Aastast 2011 pidurdunud halljänes arvukuse pikaajaline langus on asendunud silmnähtava tõusuga, mis väljendub selgelt kahel viimasel aastal. Arvukuse tõus väljendub praktiliselt kõikides maakondades nii jahimeeste hinnangutes, ruutloenduse jäljeindeksis kui ka küttemahmu suurenemises. Seoses praeguse rebase asurkonna kosumisega võib siiski oodata mõningast arvukuse tõusukiiruse edaspidist kahanemist. Kuna halljänes kütmine omab tema suremuses marginaalset tähtsust, võib seda jätkata sarnaselt eelneva aastaga ning vabalt ka suurendada, kompenseerimaks osaliselt kahanenud talvise jahi võimalusi.

Hunting of brown hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

VALGEJÄNES (*Lepus timidus*)

Valgejänesse küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of mountain hare hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

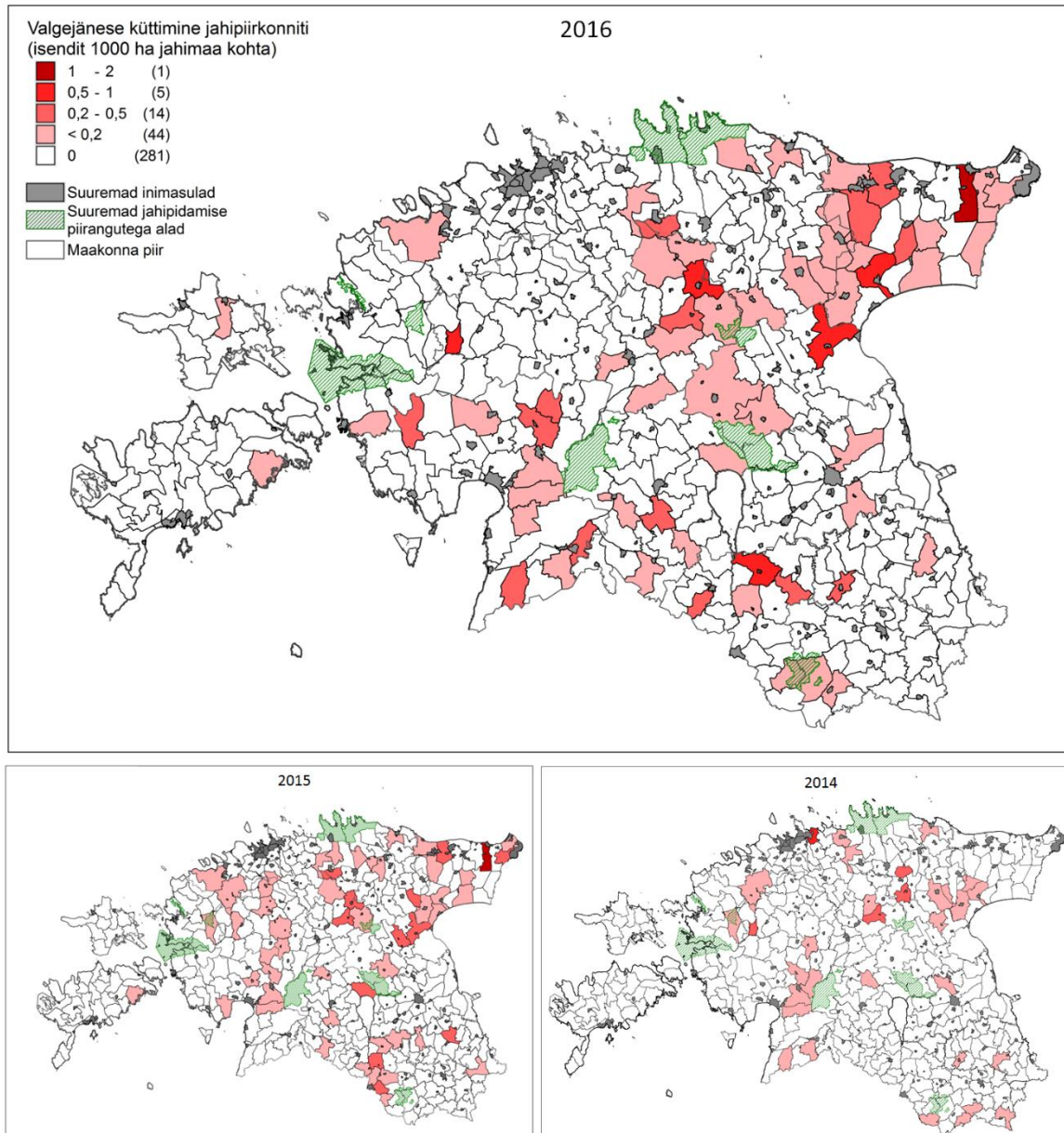
Valgejänesse arvukusdünamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	6	6	2	-66,7	0,16	0,11	0,07	0,30	0,38	26,6	=	→↑
Hiiumaa	0	0	1	+	0,05						=	→↑
Ida-Virumaa	3	33	58	75,8	0,64	0,39	0,25	0,61	1,12	84,1	++	→↑
Jõgevamaa	1	11	15	36,4	0,24		0,60	0,96			++	→↑
Järvamaa	4	15	25	66,7	0,31	0,28	0,08	0,51	0,44	-13,2	+	→↑
Läänemaa	1	1	1	0,0	0,10			0,08	0,09	21,1	=	→↑
Lääne-Virumaa	10	6	9	50,0	0,50	0,30	0,14	0,32	0,33	6,3	+	→↑
Põlvamaa	2	6	3	-50,0	0,11			0,21	0,11	-49,7	+	→↑
Pärnumaa	9	7	21	200,0	0,22			0,39	0,28	-28,4	+	→↑
Raplamaa	3	7	4	-42,9	0,22	0,19		0,23	0,33	44,0	+	→↑
Saaremaa	0	1	2	100,0	0,08	0,03			0,03		=	→↑
Tartumaa	1	0	2	+	0,29		0,06	0,52	0,39	-23,8	=	→↑
Valgamaa	1	11	16	45,5	0,14			0,64	0,60	-5,9	+	→↑
Viljandimaa	1	7	7	0,0	0,20			0,37	0,34	-8,7	=	→↑
Võrumaa	3	0	2	+	0,32		0,17	0,42	0,20	-52,7	+	→↑
Kokku Total	45	111	168	51,4	0,25	0,23	0,21	0,41	0,40	-3,2	+	→↑

Valgejänesse arvukus on neljandat aastat järjest jahimeeste hinnangul enamuses maakondades tasapisi tõusnud. Seda trendi toetab ka küttimismahu suurenemine, ruutloenduse jäljeindeks aga tänavu enam kasvanud pole ja väljendab kokkuvõttes hoopis pisikes tagasiminekut. Valgejänesse arvukuse tagasihoidliku tõusu silmnähtavate põhjustena võib välja tuua ilvese jätkuvalt madalat arvukust ja metskitse arvukuse suurenemist, mis ilvese kisklussurvet valgejänesele oluliselt kahandab.

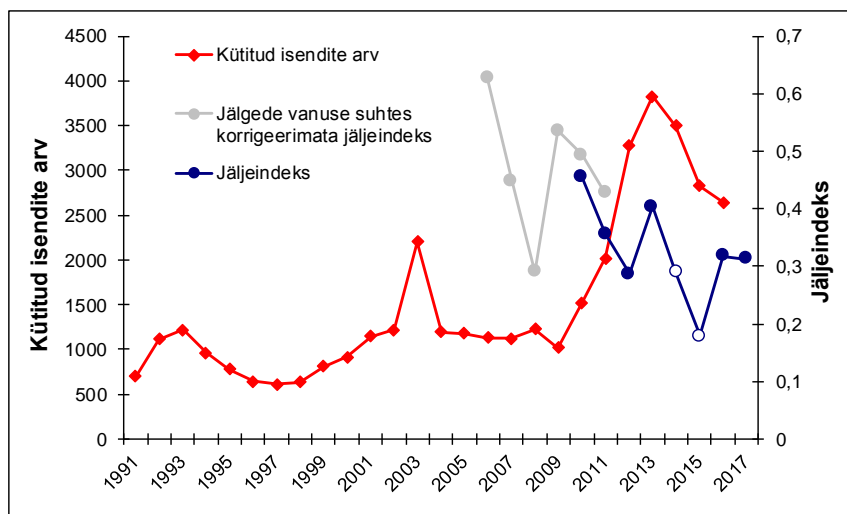

Arvestades jätkuvalt väga tagasihoidlikke küttemismahte, võib küttemist tervikuna pidada selle liigi arvukusdünaamikat suunava faktorina väheoluliseks ning järgneval aastal võiks hoida liigi küttemist eelnevate aastatega sarnasel tasemel või mõningal määral suurendada.

Hunting of mountain hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

METSNUGIS (*Martes martes*)

Metsnugise küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

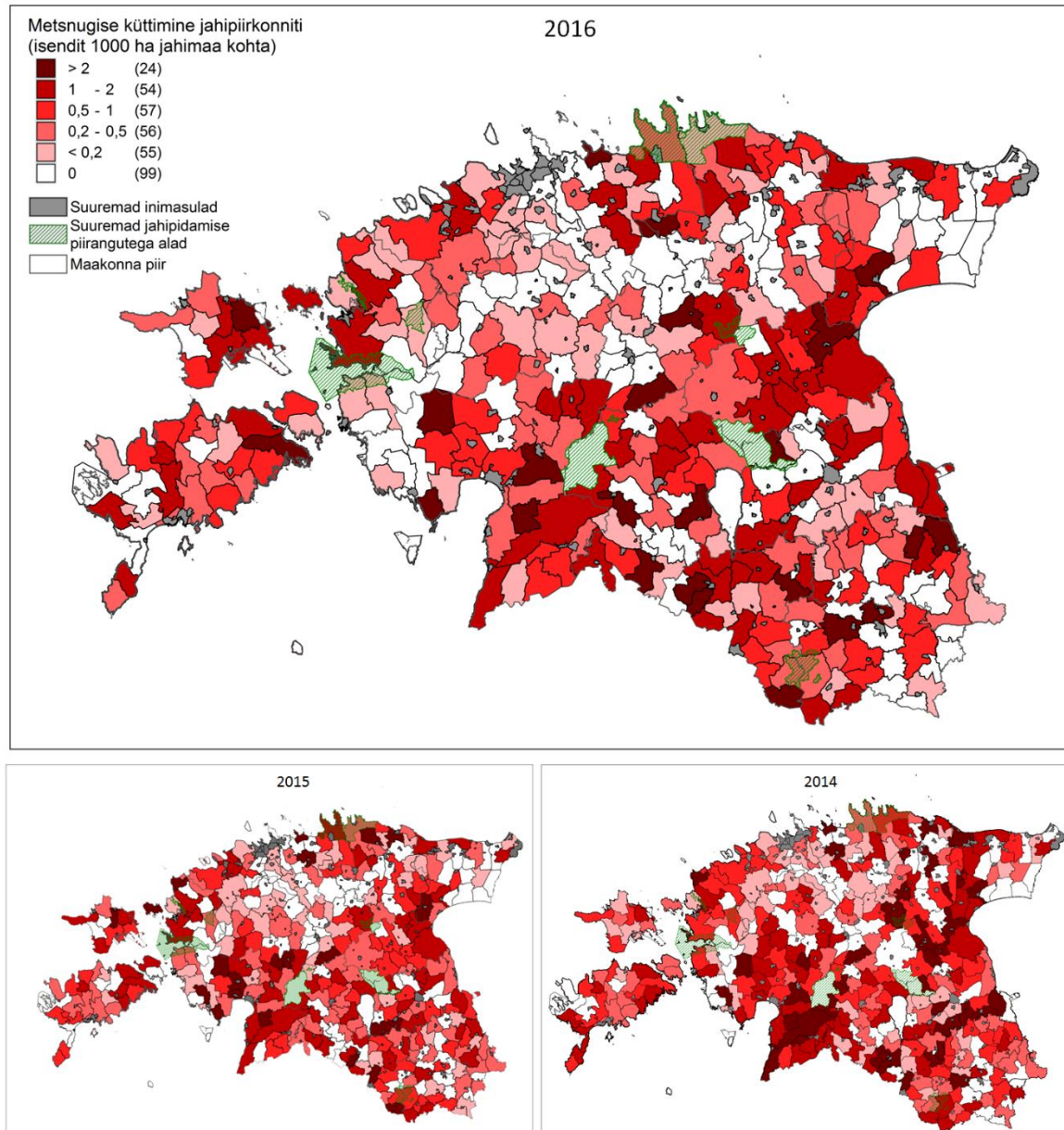
The number of pine marten hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Metsnugise arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	180	204	176	-13,7	0,39	0,26	0,20	0,26	0,22	-15,6	=	→/↑
Hiiumaa	51	105	104	-1,0	0,49						+	→/↑
Ida-Virumaa	246	148	194	31,1	0,43	0,15	0,16	0,32	0,27	-17,1	-	↑
Jõgevamaa	257	214	254	18,7	0,33		0,25	0,58			-	→/↑
Järvamaa	234	151	192	27,2	0,39	0,40	0,03	0,43	0,43	1,7	-	→/↑
Läänemaa	159	183	107	-41,5	0,72			0,14	0,38	174,2	=	→/↑
Lääne-Virumaa	273	193	113	-41,5	0,46	0,23	0,15	0,22	0,19	-15,6	-	→
Põlvamaa	91	115	117	1,7	0,26			0,33	0,28	-13,2	-	→
Pärnumaa	751	582	402	-30,9	0,29			0,20	0,31	55,0	-	→/↑
Raplamaa	149	82	49	-40,2	0,37	0,30		0,21	0,16	-20,9	=	→/↑
Saaremaa	182	161	181	12,4	0,44	0,45			0,26		=	→
Tartumaa	295	200	176	-12,0	0,50		0,09	0,37	0,45	20,2	=	→/↑
Valgamaa	252	202	211	4,5	0,12			0,21	0,11	-46,1	=	→/↑
Viljandimaa	236	184	243	32,1	0,52			0,49	0,57	15,4	+	→/↑
Võrumaa	146	100	127	27,0	0,40		0,24	0,45	0,19	-57,5	=	→/↑
Kokku Total	3502	2824	2646	-6,3	0,40	0,29	0,18	0,32	0,31	-1,6	=	→/↑

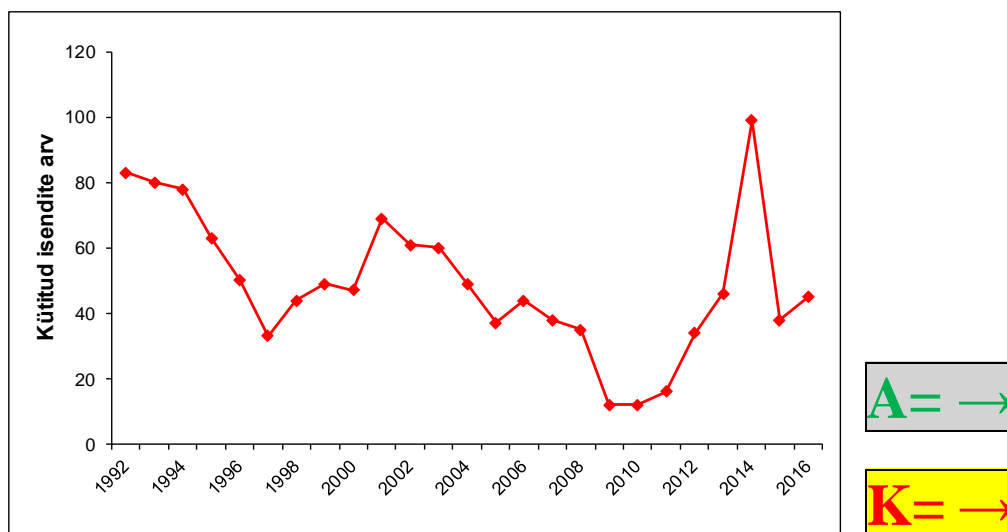
Jahimeeste hinnangul on metsnugise arvukus pärast kahel aastal toimunud langust stabiliseerunud. Nii ruutloenduste tulemus kui ka küttimismahu muutus väljendab siiski jätkuvat, kuigi õige tagasihoidlikku, langust. Metsnugise madalamast asustustihedusest võivad kindlasti sellised kaitsealused liigid, nagu metsis ja lendorav. Hetkel on metsnugise küttimine tasemel, mis tema arvukuse dünaamikat laiemalt ei mõjuta, küll aga võib selle mõju olla märgatav piirkondlikul tasemel. Samas on Eestis jätkuvalt piisavalt

palju jahipiirkondi, kus nugist ei kütita või kus on see juhusliku iseloomuga ning need tasakaalustavad võimalikku kõrgemat kütmissurvet teatud aladel. Eeloleval jahihooajal võiks metsnugise küttemist enamasti jätkata eelnevate aastatega võrreldes sarnasel tasemel ning suurendada kütmissurvet metsise ja lendoravaga seotud elupaikades.

Hunting of pine marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

KIVINUGIS (*Martes foina*)

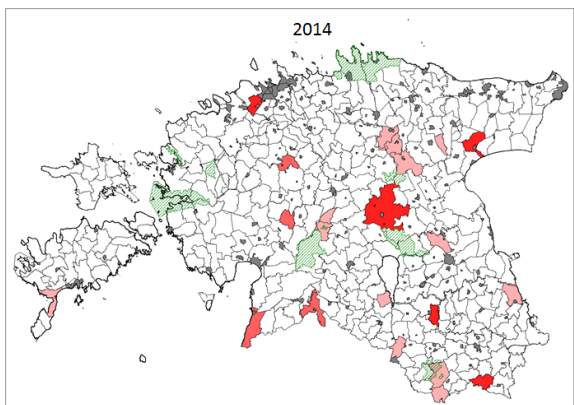
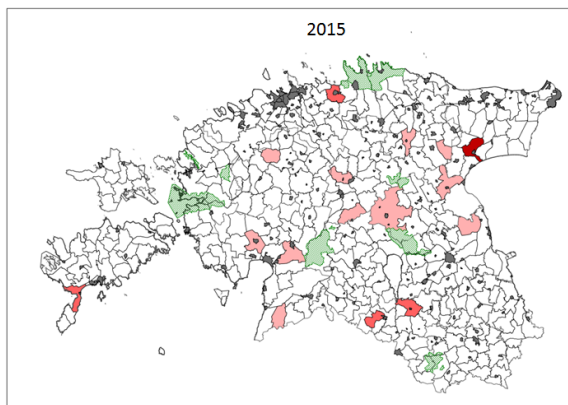
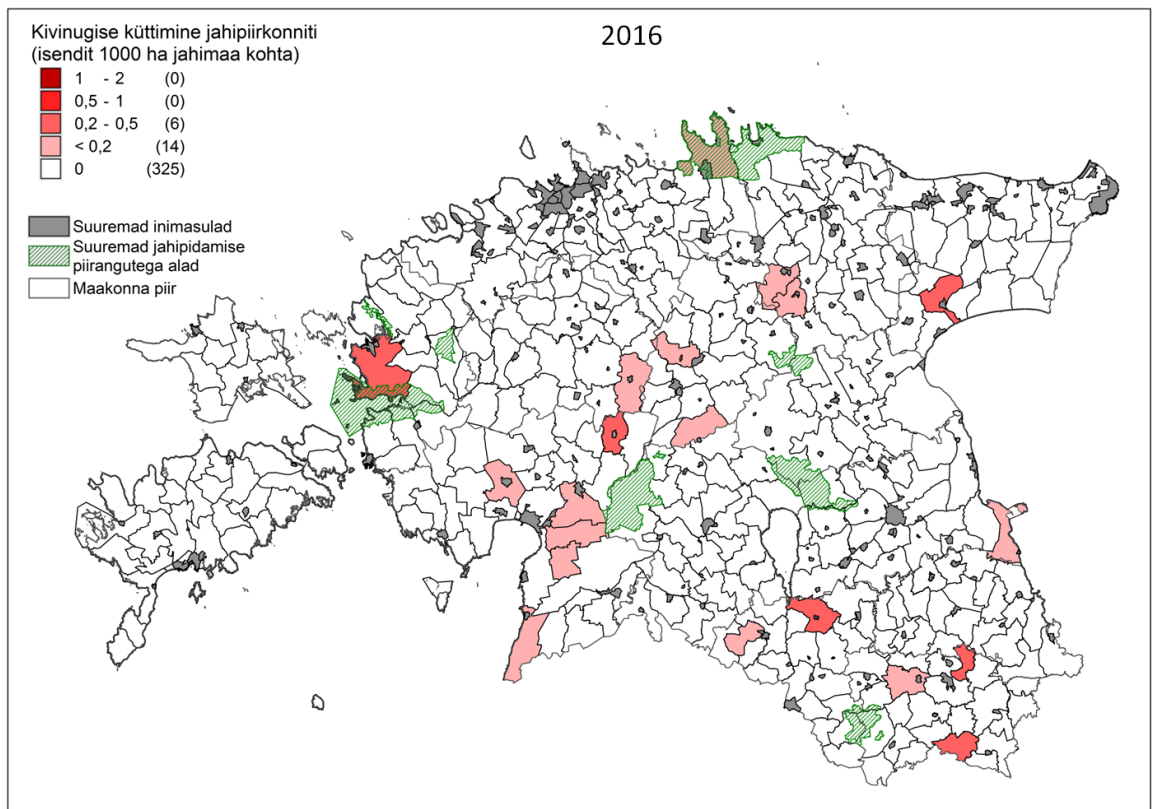
Kivinugise kütmine aastatel 1992 – 2016.
The number of beech marten hunted in 1992 – 2016.

Kivinugise arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel.

Maakond County	Kütmine Hunting bag			Küttimismahu muutus	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele	Küttimissoovitus
	2014	2015	2016	Change in hunting bag (%)	Change in abundance (hunters est)	Suggestion for quota in 2017
Harjumaa	5	3	1	-66,7	=	→
Hiiumaa	0	0	0		=	→
Ida-Virumaa	6	11	5	-54,5	=	→
Jõgevamaa	44	7	0	-100,0	-	→
Järvamaa	0	2	3	50,0	-	→
Läänemaa	0	0	10	+	=	→
Lääne-Virumaa	5	2	2	0,0	-	→
Põlvamaa	1	0	0		=	→
Pänumaa	6	3	9	200,0	=	→
Raplamaa	4	1	1	0,0	-	→
Saaremaa	1	2	0	-100,0	=	→
Tartumaa	2	1	1	0,0	=	→
Valgamaa	8	6	6	0,0	=	→
Viljandimaa	8	0	0		=	→
Võrumaa	9	0	7	+	-	→
Kokku Total	99	38	45	18,4	-	→

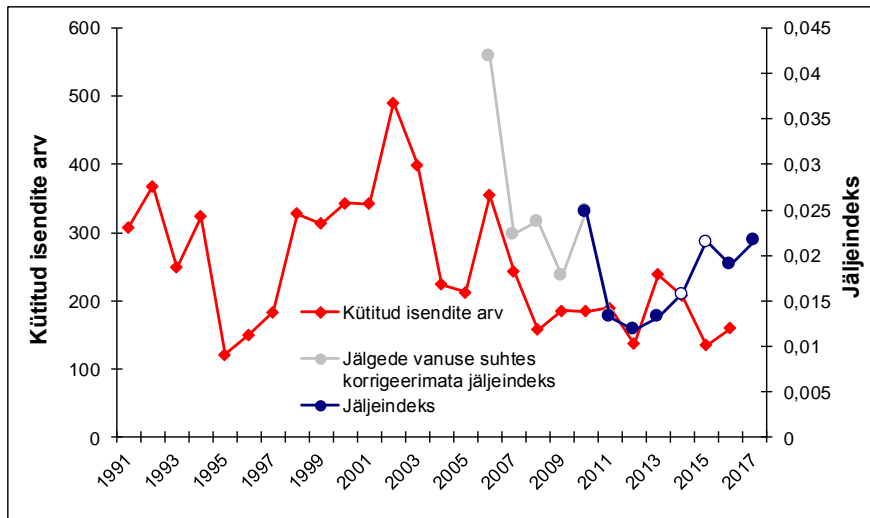
2016. a kütiti kivinugiseid pisut enam, kui eelmisel 2015. aastal. Metsnugise kütamise samaaegse vähenemise juures suurenes ka kivinugise osakaal kokku nugiste kütimises. Kuna kivinugise kütmine on tema hõreda asustustiheduse tõttu küllaltki juhuslikku laadi, ei saa sellistest kõikumistest mingeid suuri järeltusi teha.

Hunting of beech marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

MINK (*Neovison vison*)

A = →

K = ↑

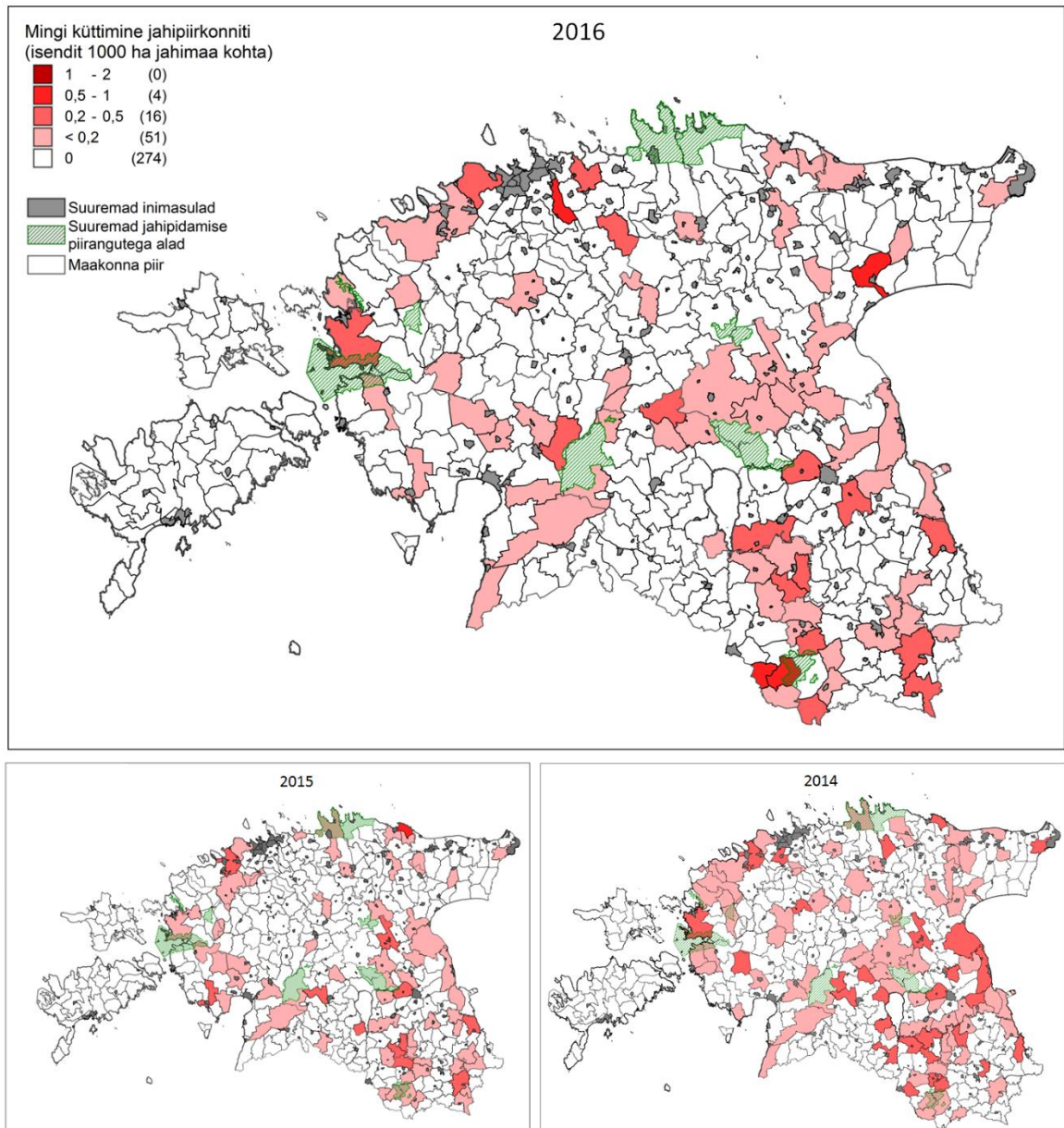
Mingi küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of American mink hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Mingi arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>			Küttimismahu muutus <i>Change in hunting bag (%)</i>	Jäljeindeks (1 km kohta) <i>Track index (tracks per 1 km)</i>					Jäljeindeksi muutus <i>Change in track index (%)</i>	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele <i>Change in abundance (hunters est)</i>	Küttimissoovitus <i>Suggestion for quota in 2017</i>
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	14	16	22	37,5	0,016	0,017	0,025	0,009	0,011	26,6	=	↑
Hiiumaa	0	0	0	0,000							=	↑
Ida-Virumaa	15	3	11	266,7	0,006	0,015	0,011	0,019	0,019	-2,3	=	↑
Jõgevamaa	17	11	10	-9,1	0,000		0,033	0,042			=	↑
Järvamaa	8	3	3	0,0	0,007	0,024	0,000	0,034	0,017	-49,7	=	↑
Läänemaa	19	9	11	22,2	0,068			0,041	0,043	4,5	=	↑
Lääne-Virumaa	13	12	4	-66,7	0,021	0,000	0,000	0,010	0,014	32,9	-	↑
Põlvamaa	12	11	6	-45,5	0,008			0,000	0,000		=	↑
Pärnumaa	14	13	14	7,7	0,011			0,029	0,032	10,9	=	↑
Raplamaa	8	1	2	100,0	0,008	0,049		0,004	0,000	-100,0	=	↑
Saaremaa	0	0	0	0,000	0,000			0,000	0,000		=	↑
Tartumaa	34	16	22	37,5	0,010		0,058	0,033	0,027	-17,9	-	↑
Valgamaa	20	10	18	80,0	0,017			0,000	0,027	+	-	↑
Viljandimaa	21	8	9	12,5	0,007			0,028	0,042	46,8	=	↑
Võrumaa	13	22	28	27,3	0,015		0,006	0,024	0,048	97,3	=	↑
Kokku Total	208	135	160	18,5	0,013	0,016	0,022	0,019	0,022	13,6	=	↑

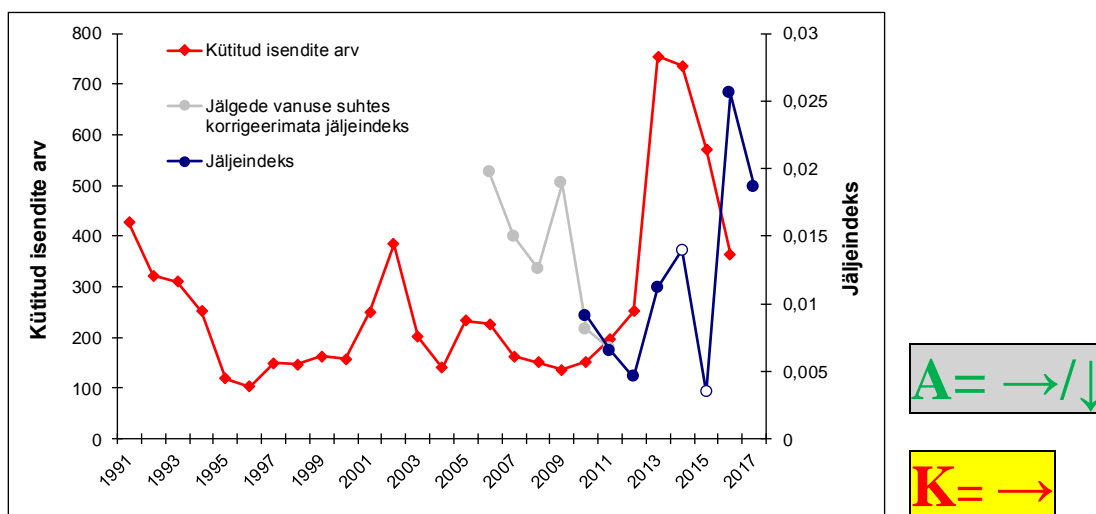
Kuigi mingi küttimismahu ja jäljeindeksi muutus viitab viimasel aastal kergele tõusule, saab kokkuvõttes rääkida siiski pigem stabiilsusest. Mink on Eestis ebasoovitav võõrliik ning tema püüki kastlõksudega (et soovi korral saaks püünisesse sattunud tuhkur lahti lasta) võiks laiendada. Võõrliigi staatuse tõttu ei hakata ka asurkonna seisundi halvenemise korral tema puhul mingeid küttimispiiranguid rakendama. Huvi mingi küttimise vastu võiks igal juhul jätkuvalt suurendada. Mink on meie jahilukeist võõrliikidest ainuke, kelle negatiivset mõju kodumaistele liikidele on erinevates teadusuuringutes ka tõestatud.

Hunting of American mink (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

TUHKUR (*Mustela putorius*)

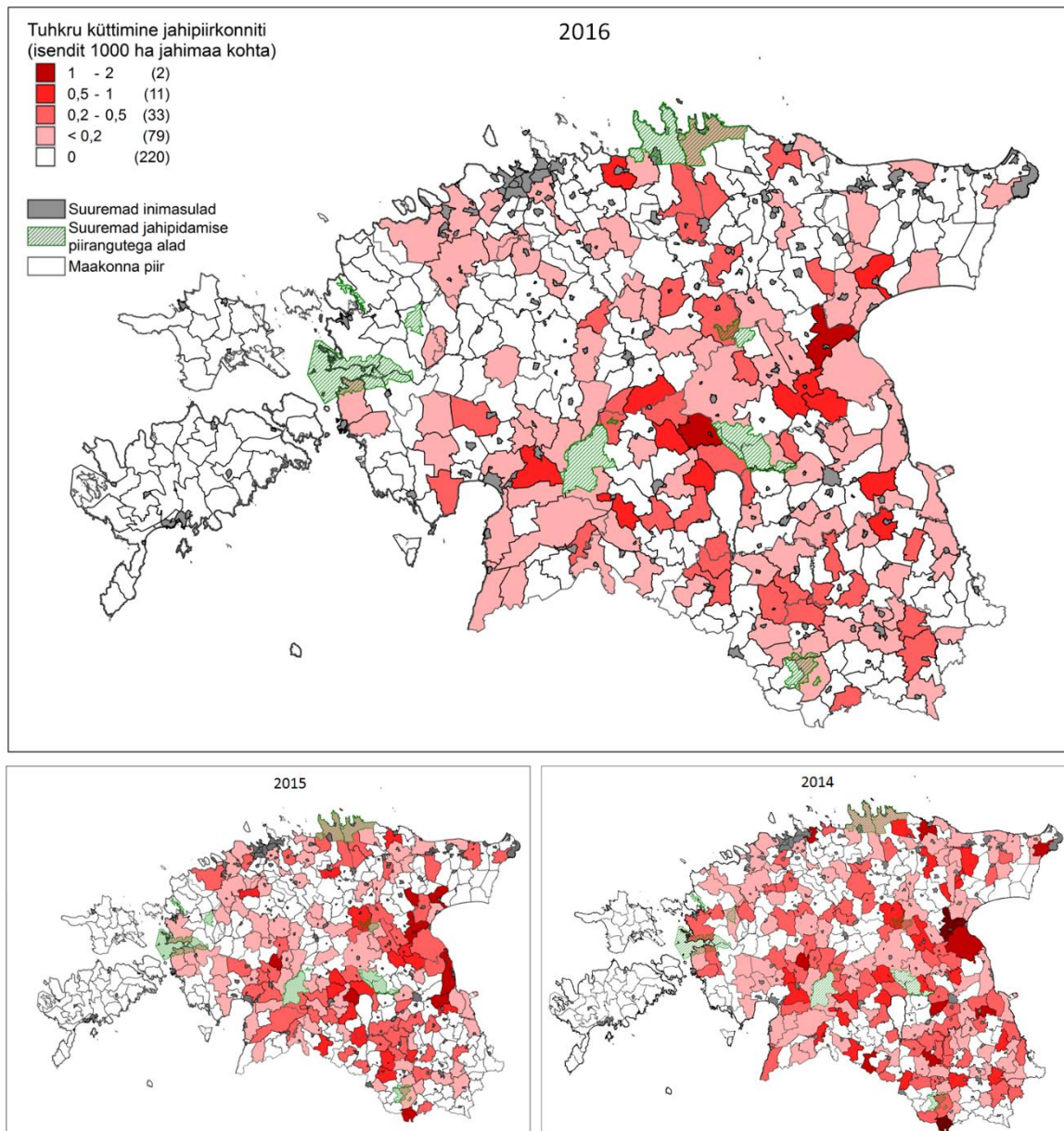
Tuhkru küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of European polecat hunted in 1991 – 2016 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Tuhkru arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Jäljeindeksi muutusena esitatud 2017. aasta indeksi muutus võrreldes 2016. aasta omaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)					Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	2017			
Harjumaa	29	29	24	-17,2	0,010	0,010	0,000	0,005	0,007	37,0	+	→
Hiiumaa	0	0	0		0,000						=	→
Ida-Virumaa	55	39	16	-59,0	0,003	0,008	0,008	0,024	0,006	-73,3	-	→
Jõgevamaa	123	96	49	-49,0	0,005		0,000	0,031			=	→
Järvamaa	38	27	30	11,1	0,000	0,021	0,021	0,026	0,017	-33,7	=	→
Läänemaa	27	9	4	-55,6	0,077			0,007	0,006	-12,7	=	→
Lääne-Virumaa	72	43	17	-60,5	0,000	0,000	0,005	0,006	0,003	-42,7	=	→
Põlvamaa	36	15	22	46,7	0,004			0,012	0,033	189,4	=	→
Pärnumaa	78	68	47	-30,9	0,008			0,033	0,017	-48,7	+	→
Raplamaa	33	28	9	-67,9	0,005	0,006		0,011	0,000	-100,0	=	→
Saaremaa	0	0	0		0,000	0,000			0,000		=	→
Tartumaa	60	65	29	-55,4	0,010		0,000	0,069	0,035	-48,6	-	→
Valgamaa	59	41	21	-48,8	0,017			0,015	0,020	40,4	=	→
Viljandimaa	78	83	74	-10,8	0,003			0,084	0,033	-61,2	=	→
Võrumaa	48	28	23	-17,9	0,037		0,000	0,012	0,064	443,4	=	→
Kokku Total	736	571	365	-36,1	0,011	0,014	0,003	0,026	0,019	-27,2	=	→

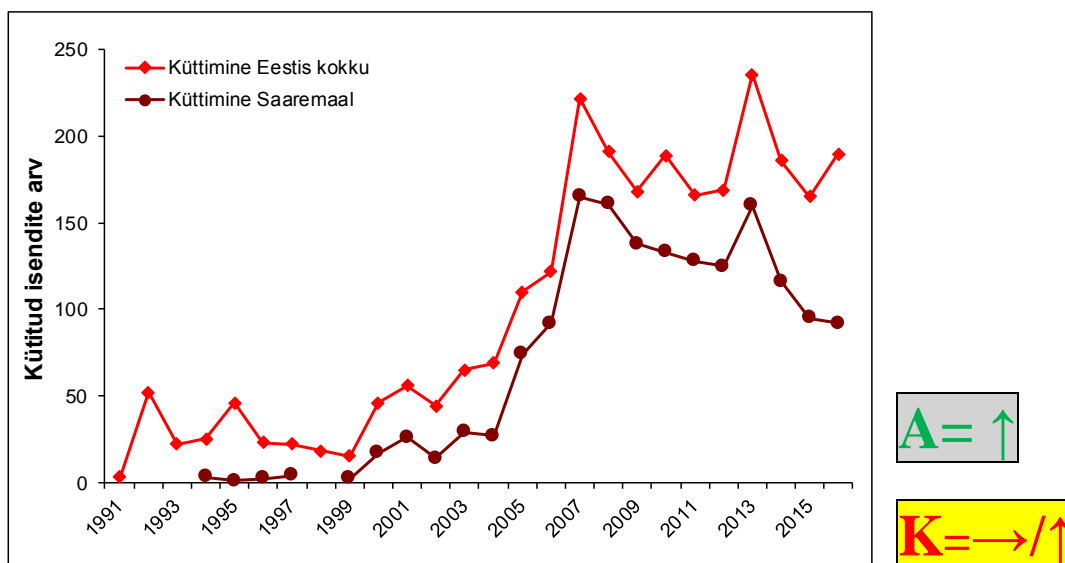
Tuhkru küttimisandmed ja osalt ka ruutloenduse andmed viitavad arvukuse langusele viimasel aastal, jahimeeste hinnangud arvukusele aga püsimisele eelnevate aastatega samal tasemel. Tuhkru püüki spetsiaalselt laialdaselt ei harrastata (va seal, kus ta kanasid murdmas käib), mistõttu tema küttimine sõltub pigem teiste liikide (peamiselt mingi, aga ka metsnugise) küttimise intensiivsusest. Küttimine praegusel tasemel on tema arvukusdünaamika mõjutajana madala tähtsusega, mistõttu võib seda jätkata eelmiste

aastatega sarnaste põhimõtete järgi. Mingi püügil kastlõksuga loodusmaastikul ei oleks siiski jätkuvalt paha, kui sinna sattunud tuhkur lahti lastakse.

Hunting of European polecat (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

MÄGER (*Meles meles*)

Mägra küttimine Eestis (sealhulgas Saaremaal) ja Saaremaal eraldi aastatel 1991 - 2016.

The number of Eurasian badger huntid in Saaremaa (brown line) and in Estonia (total including Saaremaa – red line) in 1991 – 2016.

Mägra küttimise andmed, jahimeeste 2017. aasta kevadine hinnang arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning küttimissoovitus 2017. aasta jahihooajaks.

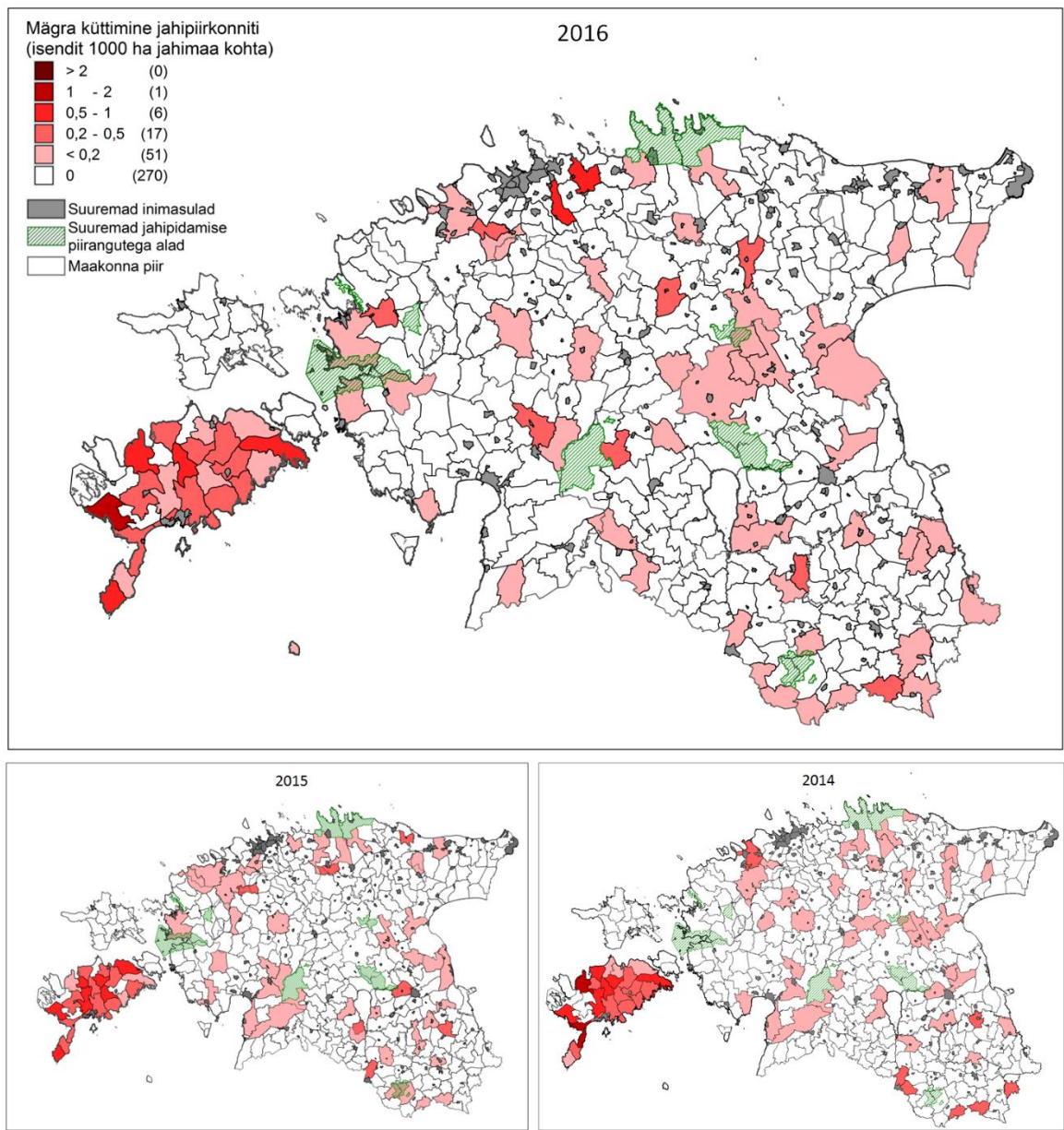
Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2017
	2014	2015	2016			
Harjumaa	12	13	21	61,5	+	→/↑
Hiiumaa	0	0	0	=	=	→
Ida-Virumaa	1	3	3	0,0	+	→/↑
Jõgevamaa	4	4	12	200,0	+	→/↑
Järvamaa	6	3	8	166,7	+	→/↑
Läänemaa	0	2	8	300,0	=	→
Lääne-Virumaa	6	4	6	50,0	+	→/↑
Põlvamaa	4	6	6	0,0	+	→/↑
Pärnumaa	10	8	8	0,0	+	→/↑
Raplamaa	5	4	3	-25,0	+	→/↑
Saaremaa	116	95	92	-3,2	+	→/↑
Tartumaa	6	7	3	-57,1	+	→/↑
Valgamaa	7	7	6	-14,3	+	→/↑
Viljandimaa	3	3	6	100,0	+	→/↑
Võrumaa	6	6	8	33,3	+	→/↑
Kokku Total	186	165	190	15,2	+	→/↑

Jahimeeste hinnangul on mägra arvukus enamuses maakondades jätkuvalt kasvamas. Kui Saaremaal on mägrer juba aastaid olnud sisuliselt nuhtlusliigiks ja teda seal ka intensiivselt kütitud, siis on Mandri-Eestis olnud mägra küttimine mõõdukalt tagasihoidlik. Möödunud jahihooajal on mandril mägra küttimine suurenenud, samal ajal on see Saaremaal tasapisi kahanenud.

Mägra liigispetsiifikast lähtuvate seireandmete kogumisega alustati 2016. aastal ning töödega jätkatakse ka tänavu. Eelmisel aastal tehti seiretöid seitsmes maakonnas (Harju-, Lääne-, Järva-, Ida-Viru-, Viljandi-, Tartu-, Võrumaa). Valimina vaadeldud 52 linnakust oli üks hävinud ja kuue koordinaadid valed või olid linnakud raiete käigus hävinud ning nähtavaid jälgi linnaku olemasolust polnud. Seiresse alles jäänud 45 mägralinnakust oli mägra poolt kasutatud urgude arv suurenenud 51% linnakutes ja langenud 42 % linnakutes ning 7% linnakutes oli mägra poolt kasutatavate urgude arv jäänud samaks, mis oli fikseeritud üle-eestilise mägra linnakute inventuuri ajal. Mainitud inventuur viidi läbi aastatel 2008-2011.

Seiretööde käigus kogutud andmed viitavad jälgitud 7 maakonnas mägraasurkonna seisundi püsivusele või väiksele tõusule. Kuna seiretööd jätkuvad, siis ei saa kogu Mandri-Eesti asurkonna seisundile hinnangut veel anda.

Küttimist 2017. jahihooajal jätkata sarnaselt eelnevate aastatega, samas võib küttimismahtu ka mõistlikul määral suurendada.

Hunting of Eurasian badger (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

JAHILINNUD

Birds

Jahilindude kütmine Eesti erinevates maakondades 2016. a jahihooajal.

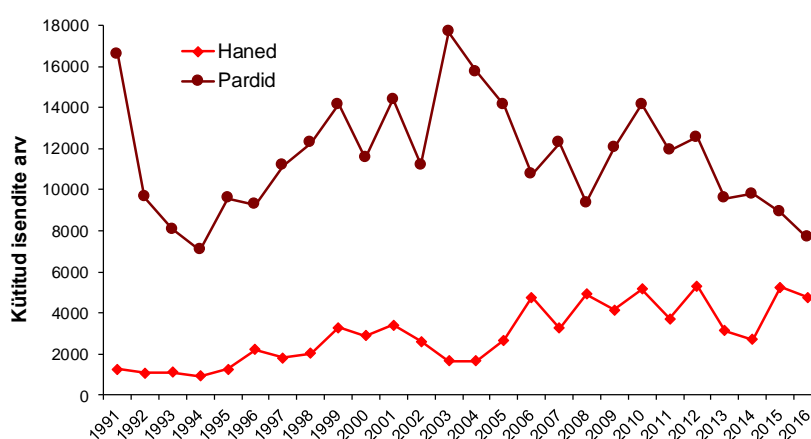
Hunting of game birds in different counties in Estonia in 2016.

Liik	Harjumaa	Hiiumaa	Ida-Virumaa	Jõgevamaa	Järvamaa	Läänemaa	Lääne-Virumaa	Põlvamaa	Pärnumaa	Raplamaa	Saaremaa	Tartumaa	Valgamaa	Viljandimaa	Võrumaa	EESTI KOKKU
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	3	0	2	2	0	2	3	0	17	0	0	2	2	2	4	39
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	11	0	0	2	0	0	4	0	3	2	0	0	0	0	0	22
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	34	755	80	1	18	89	0	0	378	0	41	12	0	0	0	1408
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	1	1	0	7	0	0	0	0	2	0	0	6	0	0	0	17
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	132	36	8	21	20	73	9	3	133	96	85	106	49	47	32	850
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	0	8	177	39	67	158	130	2	46	75	34	42	0	134	34	946
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	153	123	113	8	2	107	77	40	78	18	452	118	13	58	6	1366
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	2	3	0	0	0	4	6	0	5	0	9	2	1	15	2	49
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	7	0	0	0	0	1	8	0	0	1	1	0	0	2	0	20
Hallrästas (<i>Turdus pilaris</i>)	0	0	0	7	0	2	43	18	17	0	5	0	0	21	8	121
Höbekajakas (<i>Larus argentatus</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Merikajakas (<i>Larus marinus</i>)	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	9
Naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kalakajakas (<i>Larus canus</i>)	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	4	0	36
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	0	5	7	1	0	3	0	0	1	0	5	19	11	5	0	57
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	12	14	0	0	0	2	2	1	560	0	273	7	0	0	0	871
Hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	1	3	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	6
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	55	4	174	45	48	116	364	2	96	29	61	16	7	34	9	1060
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	24	0	70	11	9	71	123	2	32	12	24	7	1	29	0	415
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	14	40	92	18	55	147	135	0	22	15	99	10	3	10	3	663
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	67	154	357	0	0	1331	213	1	80	30	383	2	0	4	0	2622
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	1	4	0	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Haned kokku	161	202	693	80	112	1666	835	5	230	86	567	35	11	77	12	4772
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	82	31	286	4	0	59	1	0	181	3	137	1	0	1	0	786
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	8	0	12	0	0	22	9	0	47	0	54	7	0	4	0	163
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	115	105	96	6	0	320	34	2	216	4	355	4	1	8	15	1281
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	437	184	354	133	67	506	138	143	520	110	1025	517	140	201	193	4668
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	102	10	17	0	2	40	9	0	36	0	42	4	0	0	0	262
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	10	21	21	1	0	14	3	0	23	0	18	2	0	0	0	113
Luitsnokk-part (<i>Anas clypeata</i>)	11	35	45	1	0	34	5	0	39	0	75	1	0	0	0	246
Punapea-vart (<i>Anas ferina</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	2	0	0	0	18
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	41	0	8	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	53
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	16	14	24	0	0	1	0	1	4	0	7	1	0	6	0	74
Pardid kokku	823	400	863	145	69	996	199	146	1068	117	1731	539	141	220	208	7665

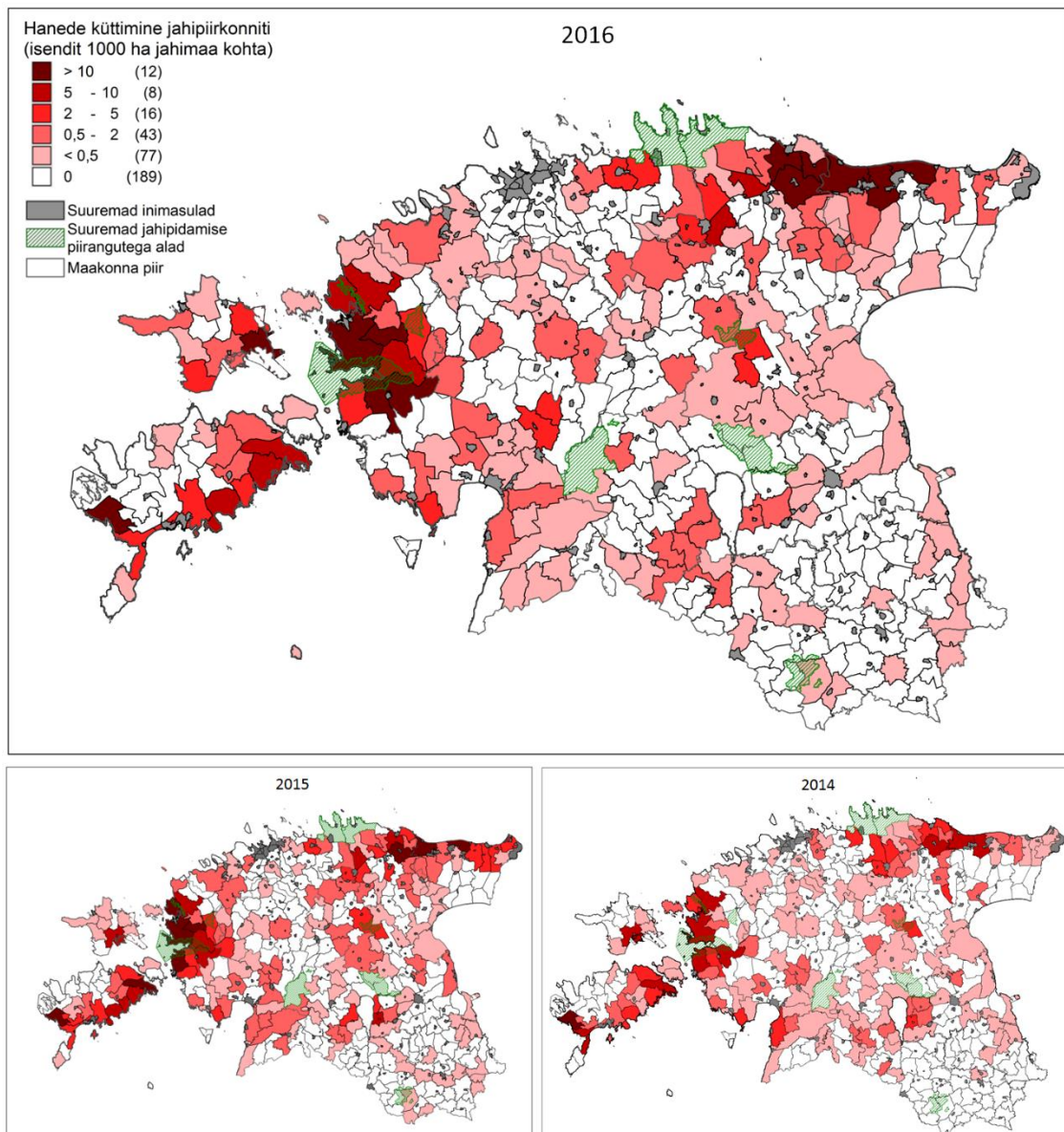
Jahilindude kütmine Eestis aastatel 2003 – 2016.
Hunting of game birds in Estonia during 2003 - 2016.

Linnuliik	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	411	484	726	1419	1400	1481	1487	1104	760	2360	697	724	1125	1060
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	77	90	155	448	453	846	559	288	225	683	171	236	351	415
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	750	762	837	1529	922	1239	1005	977	705	1162	555	612	712	663
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	280	292	952	919	462	1324	1085	2778	2005	1112	1710	1092	3039	2622
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	2	2	14	84	15	9	17	23	21	2	7	32	13	12
Määramata hani (<i>unspecified geese</i>)	138	25	4	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HANED KOKKU Total n of hunted geese	1658	1655	2688	4438	3252	4929	4153	5170	3716	5319	3141	2696	5240	4772
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	844	1726	1466	1027	1078	761	1255	1454	1066	1179	967	902	1308	786
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	165	341	345	158	164	55	106	161	92	64	75	60	116	163
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	4570	2556	2166	2055	3118	1426	2341	3688	2963	2453	1883	2081	1503	1281
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	6321	8964	7931	4813	6204	6024	7125	7492	6577	7515	5614	5738	5242	4668
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	334	769	754	145	364	494	558	678	490	606	372	427	353	262
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	1625	312	311	300	299	151	161	161	198	156	168	132	56	113
Luitsnokk-part (<i>Anas clypeata</i>)	325	458	457	100	226	275	288	270	263	382	360	331	220	246
Punapea-vart (<i>Anas ferina</i>)	35	34	19	11	6	8	45	41	9	25	1	12	25	18
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	4	7	31	10	43	21	33	25	44	25	11	24	11	53
Merivart (<i>Aythya marila</i>)	40	56	45	0	0									
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	0	0	3	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	223	205	173	3	7	11	70	10	20	15	18	0	2	1
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	10	68	1	2	1	49	3	1	12	6	0	2	0	0
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	102	88	43	91	92	94	54	177	171	139	107	77	67	74
Määramata part (<i>unspecified duck</i>)	3063	171	400	399	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PARDID KOKKU Total n of hunted ducks	17667	15755	14145	9114	12291	9369	12042	14158	11905	12565	9576	9790	8903	7665
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	176	55	170	70	84	57	20	37	63	49	28	43	36	39
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	96	23	111	32	41	46	13	45	6	12	46	40	62	22
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	1366	1942	651	642	140	56	127	112	54	14	1	20	18	16
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	1034	659	750	291	1192	979	976	1475	990	827	817	1547	1146	1408
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	88	49	29	59	7	31	20	107	12	22	32	17	14	17
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	276	398	374	373	300	317	426	802	824	812	765	683	755	850
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	793	246	543	117	413	336	606	1075	825	625	636	1028	955	946
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	2069	2383	1964	1740	1743	1870	2599	2438	2663	2304	1960	1905	1365	1366
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	0	5	8	38	25	28	22	61	53	32	41	225	62	49
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	2	11	22	244	209	175	243	193	398	217	154	251	122	20
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	97	17	73	47	30	84	50	93	76	33	38	20	32	57
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	158	127	101	290	345	407	707	594	498	508	413	392	528	871
Hallrastas (<i>Turdus pilaris</i>)	34	73	70	51	43	114	91	66	80	137	235	130	160	121
Kajakas (<i>Larus sp</i>)	83	74	162	173	120	233	348	274	295	168	97	204	97	48
Hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	23	45	39	38	25	55	88	76	148	94	73	138	152	6

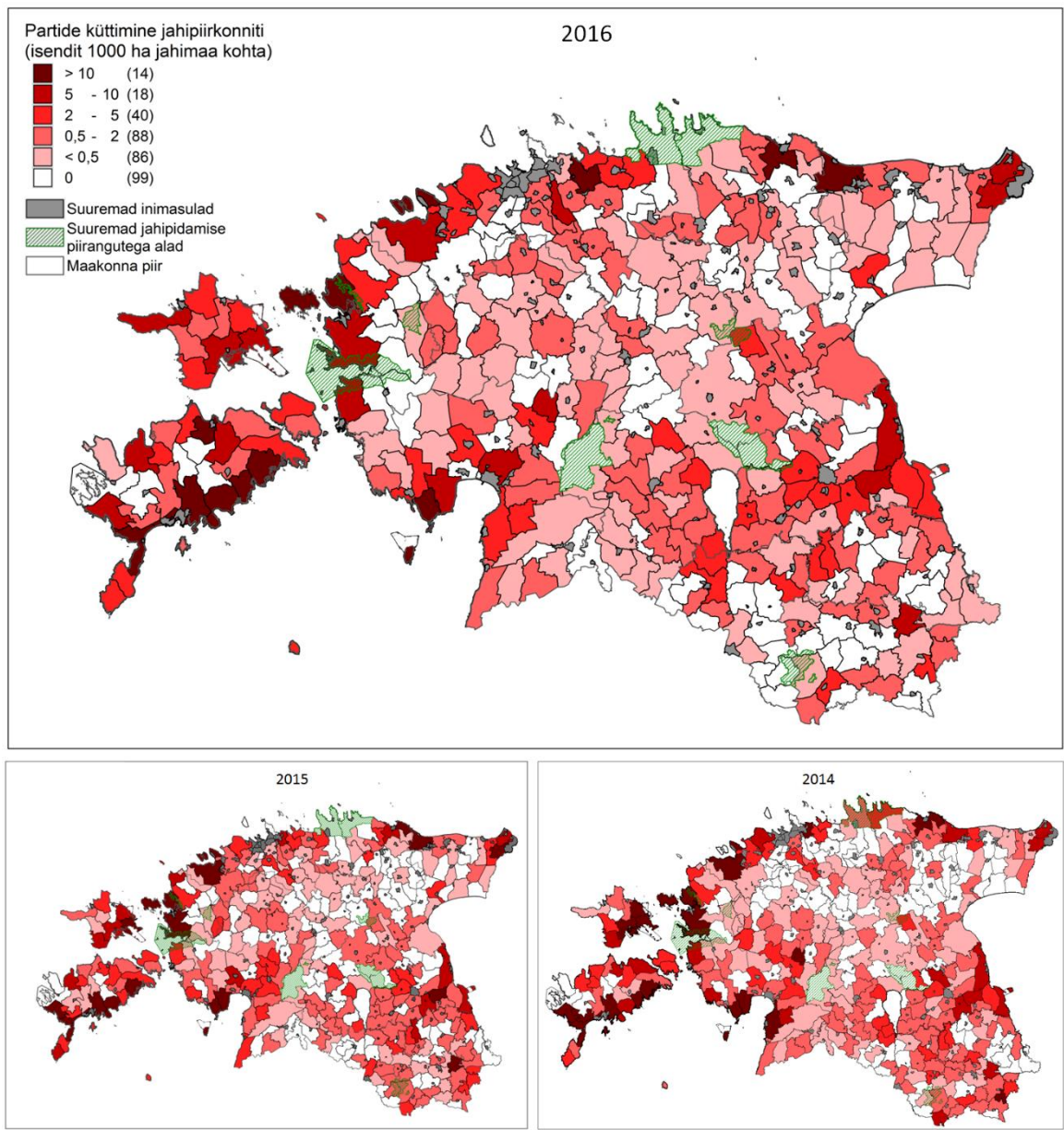

Partide ja hanede kütmine Eestis aastatel 1991 - 2016.

The number of ducks (red line) and geese (brown line) hunted in Estonia in 1991 – 2016.

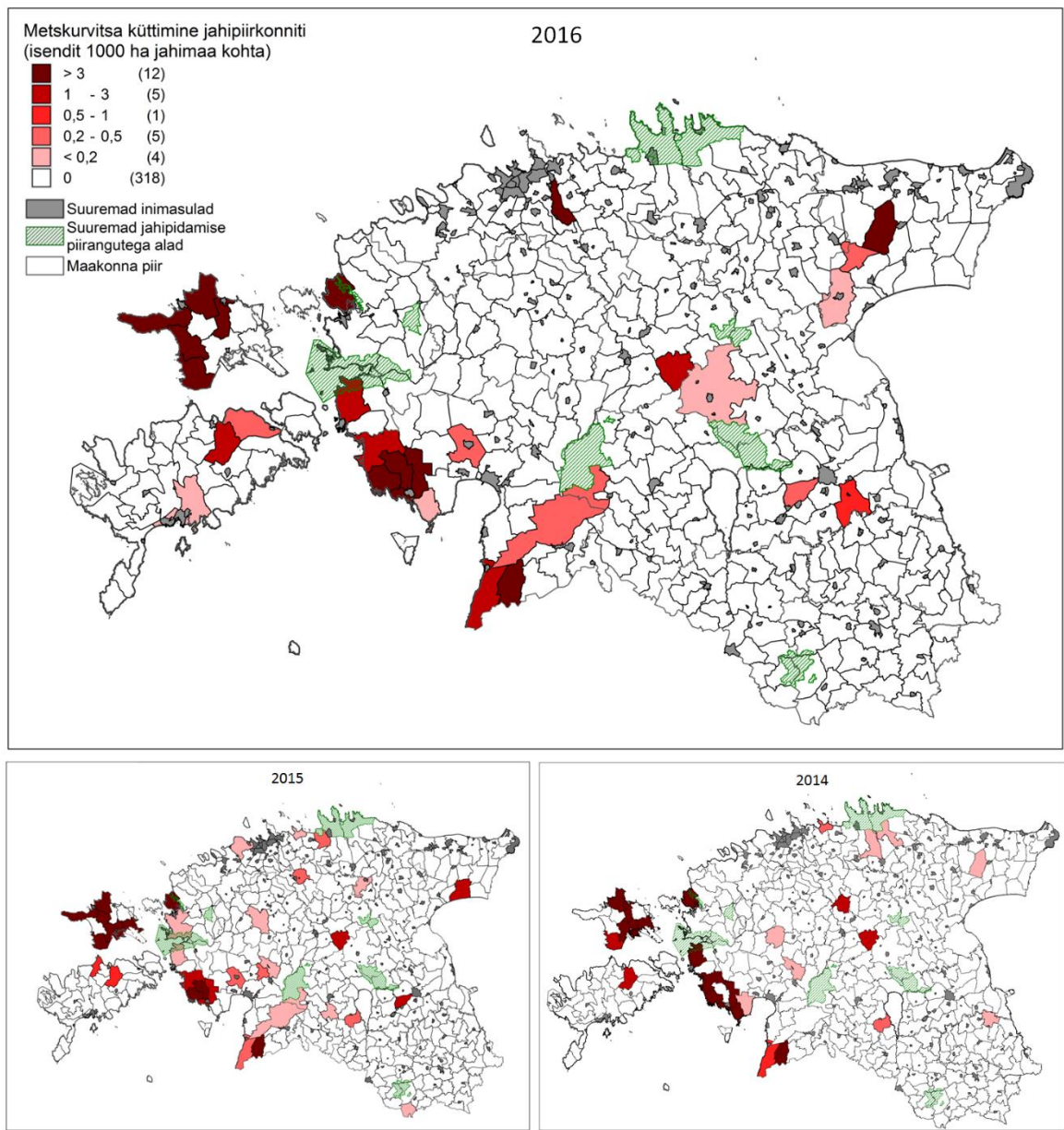

Hunting of geese (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

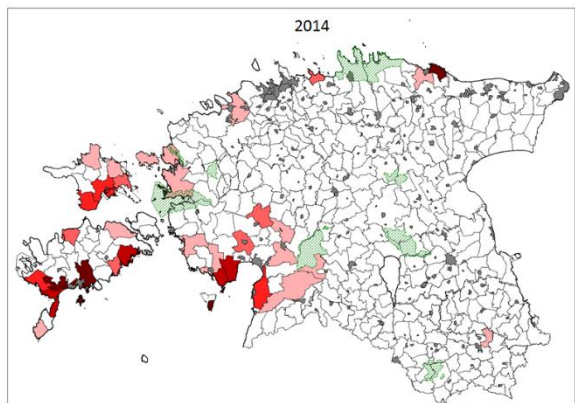
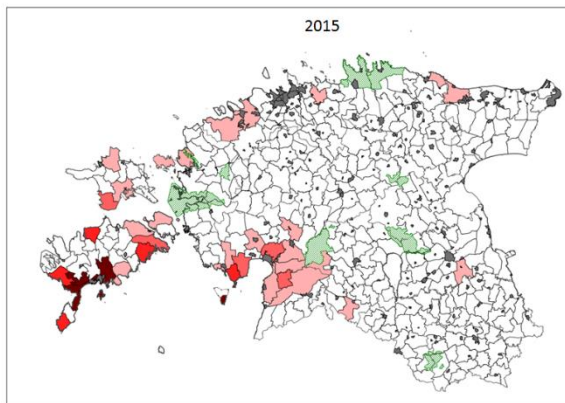
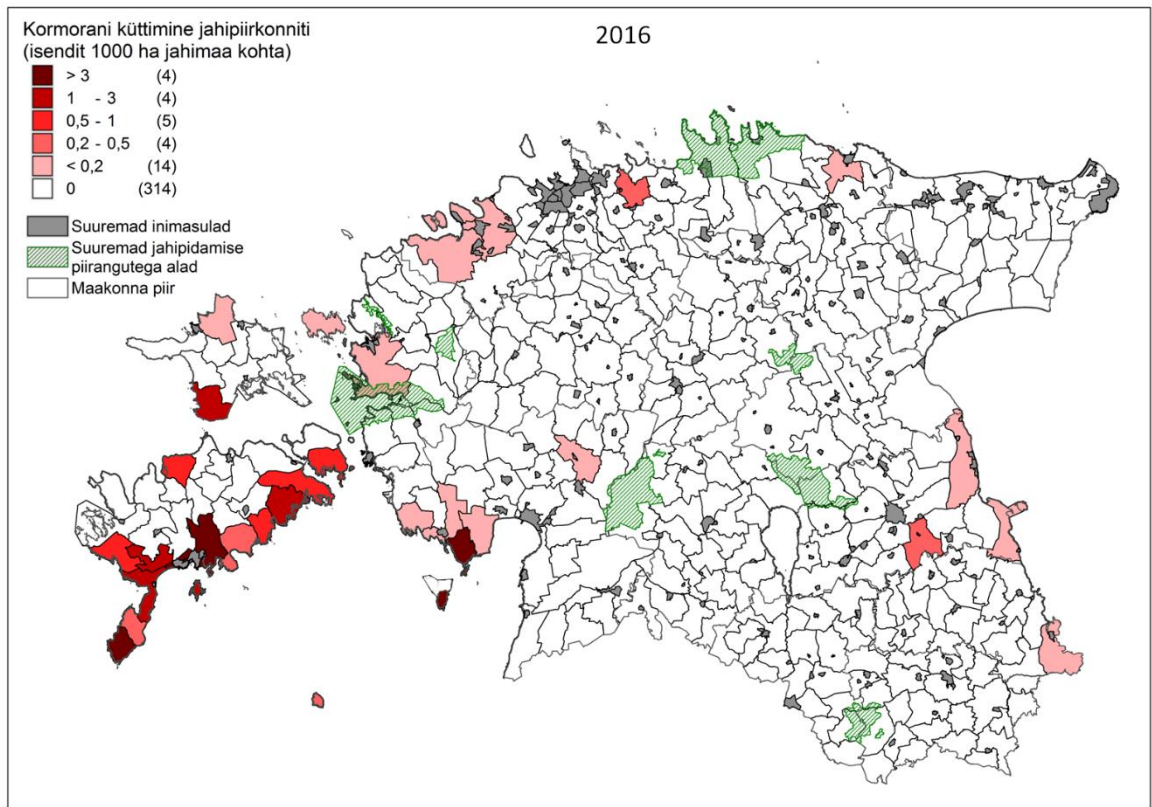

Hunting of ducks (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

Hunting of Eurasian woodcock (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

Hunting of cormorant (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2016 and in previous hunting seasons.

KOKKUVÕTE

2014. aasta suve lõpus levis Eestisse sigade Aafrika katk. Nakatunud ala hõlmab praeguseks pea kogu Mandri-Eestit ja Saaremaad ning katkuvabaks võib pidada veel vaid Hiiumaad, Muhumaad ning Vormsit. Aafrika seakatku poolt tabandunud aladel on metssea asustustihedus langenud väga madalale tasemele või siis on kiiresti liikumas selles suunas. Väljaspool nakatunud ala on metssea asustustihedus intensiivistunud küttimise tulemusel samuti langenud, kuid märksa tagasihoidlikumal määral. Seetõttu tuleb neil aladel, kuhu sigade Aafrika katk ei ole veel jõudnud, metssigade intensiivse kütimisega jätkata, küttes seal jätkuvalt täiskasvanute ja kesikute seast emiseid kultidest enam viimaks metssea asustustiheduse aasta lõpuks alla 1,5 isendi 1000 ha jahimaa kohta. Aladel, kus katku tõttu on metssigade asustustihedus juba väga madal, tuleks küttemist jätkata vähemalt populatsiooni juurdekasvu ulatuses, mitte hakata tegelema valikuliselt emiste hoiuga ning hoida populatsiooni asustustihedust tõusmast üle 1 isendi 1000 ha jahimaa kohta.

Hoolimata suurenenud küttimismahtudest on põdra arvukus jätkuvalt kõrge, samuti suureneb saari asustava punahirve arvukus ning mandriosa punahirve levikuala. Ühiskonna soov on nii põdra kui ka saari asustava punahirve asurkonna asustustihedust langetada. Sellest põhimõttest oleme lähtunud ka nende liikide küttemisettepanekute koostamisel. Kõrgendatud küttemissurve juures tuleb hoolikamalt järgida ka soovitatud küttemisstruktuuri ning lasta vanaloomadest emaseid ja isaseid vahekorras 1:1. Mandri-Eestis on vajalik hirve minimaalset küttemismahtu ja -struktuuri rakendada vaid hirvega tihedamalt asustatud piirkondades, jättes teistes jahipiirkondades nende küttemismahu ja -struktuuri jahipiirkonna kasutaja otsustada. Jahindusnõukogud peaksid kõikjal hirve küttemist lubama.

2009/2010 ja 2010/2011 aasta lumerohketel talvedel tugevasti kannatada saanud metskitse asurkond on praeguseks kosunud tasemele, kus osades maakondades oleks vaja juba arvukust alla viia ning teistes selle edasist suurenemist pidurdada. Sokkused ja kitsi tuleks kõikjal ilma eranditeta kütida võimalikult lähedal vahekorrale 1:1. Jätmaks kõik võimalused looduslikuks valikuks soovitame sokkude küttemisega alustada mitte enne augustikuud ehk siis metskitse jooksuaja lõpufaasis. Seadusandjale soovitame jahieeskirjas muuta metskitse jahiaega, lükates jahi algust 1,5 kuu ning jahi lõppu 1 kuu võrra edasi. Mainitud muudatus soosiks ühest küljest asurkonna elujõulisust ning aitaks teisest küljest paremini metsakahjustusi ennetada.

Ilvese populatsiooni suurus on hoolimata jõudsalt paranenud toidubaasist veel kaugel alla soovitud miinimumtasel ning väljendab pigem kahanemist, mistõttu oleme teinud ettepaneku ilveseid ka tänavu mitte küttida. Hundi arvukus oli 2016. aastal eelnenud aastaga sama, kuid suurenenud küttimissurve tulemusel on see tänavu eeldatavasti kuni viiendiku võrra madalam. Karu arvukus on stabiilne ning populatsioonile võib ka tänavu rakendada möödunud aastaga sarnaselt kõrget küttimissurvet, samas on vaja küttimist jõulisemalt suunata kahjustuspiirkondadesse. Karu lõunasuunas leviku soodustamiseks ei tohiks neid küttida Eesti lõunapiiril olevates jahipiirkondades. Nii hundi kui ka karu tekitatud kahjustused olid eelmise aastaga võrreldes kahanenud.

Šaakali arvukus on jõudsalt kasvanud ja levikuala laienenud ning koos sellega on sagenenud rünnakud rannikualadel karjatatavatele lammastele. Šaakali populatsiooni kasvukiiruse vähendamiseks tuleks küttimist intensiivistada. 2013. aastal jahilukite nimekirja lisandunud hallhüljest võib küttida juba kolmandat aastat, siiani on küttimishuvi olnud väike ning aasta kvootidest on realiseeritud vaid väike osa.

Ära märkimist väärivad ka halljänes ja rebane, kelle arvukus on kasvanud. Laialdasemalt levinud kärntõve tõttu soovitame küttimissurvet suurendada jätkuvalt väga kõrge arvukusega kährikkoerale ning ka rebasele. Teiste liikide puhul mingeid märkimisväärseid muudatusi ei täheldatud ning neid võib küttida eelmise aastaga samade põhimõtete alusel. Kõik jahipiirkonnad peaksid üritama küttida kõiki ulukeid sellises soolis-vanuselises vahekorras, mis säilitaks asurkonna struktuuri võimalikult lähedasena looduslikule. Dominantseid loomi tuleks hoida kõikide suurulukiliikide puhul või siis vähemalt ei tohiks neid eelistatuna küttida. Põdra küttimise soolis-vanuselise vahekorra hoidmiseks on soovitatav vajadusel moodustada mitut jahipiirkonda hõlmavad ohjamisalad.

Ulukiseires tuleks suurendada jahipiirkonna kasutajast sõltumatute andmete mahtu/osakaalu nii pabulaloenduste kui ja talviste jäljeloenduste osas kahandamiseks hinnangute ja suurendamiseks konkreetsete näitajate osa populatsiooni seisundi hindamisel ja küttimiskvootide arvutamisel.

Aruande koostajad tänavad veelkord kõiki seirematerjali kogujaid ning soovivad kõigile jahimeestele edu käimasoleval jahihooajal.

SUMMARY

Current report gives an overview of statuses and trends of all game species and recommendations for next hunting season.

The evaluation of population statuses and trends are mainly based on analyzed data collected using following methods:

1. Bag statistics where hunters are obliged to report the numbers of all hunted games by hunting districts including sex and age group for big games (ungulates and large carnivores).
2. Snow-track counts on permanent transects all over Estonia giving the track indexes for several species (tracks per 1 km) as a result.
3. Pellet group counts on permanent transects in monitoring areas all over Estonia giving the pellet indexes (pellet groups/scats per 1 km) for cervids and some other species as a result.
4. Mapping of sight and track observations of large carnivores all over Estonia giving a number, location and size of reproductive units as a result.
5. Observations of ungulates made by hunters all over Estonia giving an age and sex structure of populations as a result.
6. Aging and estimating the reproductive status of hunted large carnivores and moose and based on samples collected from the hunted individuals.
7. Hunter's estimations of population numbers or trends.
8. Field expertise of livestock and bee farming damage cases made by large carnivores and estimation the level of forest damage made by cervids in sample plots of pine plantations and mid-aged spruce stands.

Population size of moose is stabilized on rather high densities, while the numbers of red deer is still increasing on islands and the range of red deer is increasing on the mainland. African swine fever has occupied almost all Estonia except some islands. Population size of wild boar has decreased considerably in the infected areas and more moderately outside infected areas. During the years of harsh and snow rich winters in 2009/2010 and 2010/2011 dramatically declined roe deer population has recovered well but lynx whose main prey is roe deer is still on unsatisfactory state: the number of reproductive females hasn't reached an acceptable minimum level and population doesn't allow the harvest yet.

In 2013 a new species for Estonia golden jackal was identified. In 2016 as many as 32 specimen were harvested. Monitoring indicates that the population has been increased up to 11 reproductive groups in 2016, inhabiting mainly on coastal areas of West Estonia. Since 2016 the jackal was included into the list of game species while in previous years it was hunted as an alien species.

In 2013 the grey seal was included into the list of game species and in 2015 the first hunting quota was established and shared by the regions. The interest for grey seal hunting remained low and the quota was used only in a small part.

Populations of wolf and brown bear are in good and stable state, brown hare and red fox indicate increase whilst the other game mammal populations are more or less stable.

To avoid the probable negative impacts of selective harvest on wild animal populations in future, we recommend hunters to not overexploit any sex or age-groups and suggest harvesting games more or less at the same natural age and sex structure as in the population. To maintain the populations genetically diverse and natural selection effective authors recommend rather to avoid hunting of the dominant individuals of all species.